

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ	7
1.1 Προσδιορισμός της Έννοιας της Λογιστικής Απάτης	7
1.2 Ευθύνες και Καθήκοντα των Ελεγκτών για τον Εντοπισμό της Απάτης	9
1.2.1 Ευθύνες των Ελεγκτών στην Αναγνώριση Λογιστικής Απάτης.....	9
1.2.2 Παράγοντες Κινδύνου Λογιστικής Απάτης.....	11
1.2.3 Η Ανακριβής Αναγνώριση Εσόδων ως Παράγοντας Κινδύνου	13
1.2.4 Η Ανταπόκριση των Ελεγκτών στον Προσδιορισμό των Κινδύνων	15
1.3 Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου	15
1.3.1 Εσωτερικοί Ελεγκτές	16
1.3.2 Το Πλαίσιο που Χρησιμοποιείται από τη Διοίκηση για την Διεξαγωγή του Εσωτερικού Ελέγχου	18
1.3.3 Περιορισμοί του Εσωτερικού Ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων	19
1.3.4 Ευθύνες της Διοίκησης σε έναν Εσωτερικό Έλεγχο	20
1.3.5 Απαιτήση για Γραπτές Περιγραφές από τη Διοίκηση	20
1.3.6 Απαιτήσεις Τεκμηρίωσης από τον Ελεγκτή	22
1.3.7 Επιδράσεις από την Αντίθετη Άποψη του Ελεγκτή για τον Εσωτερικό Έλεγχο στην Αναφορά του	22
1.3.8 Μειονεκτήματα Εσωτερικού Ελέγχου	23
1.4 Ο Ρόλος του Εξωτερικού Ελέγχου	23
1.4.1 Βασικός Σκοπός του Εξωτερικού Ελέγχου.....	24
1.4.2 Ο Εξωτερικός Ελεγκτής.....	24
1.4.3 Ο Εξωτερικός Ελεγκτής ως Σύμβουλος της Επιχείρησης	25
1.4.4 Πρότυπα Εξωτερικού Ελέγχου	26
1.4.5 Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών.....	27
1.4.6 Περιορισμοί των Ελέγχων και των Ετήσιων Οικονομικών Καταστάσεων.....	28
1.4.7 Βασικές Ελεγκτικές Διαδικασίες του Εξωτερικού Ελέγχου.....	29
1.4.7.1 Μελέτη της Οργάνωσης και των Συνθηκών Λειτουργίας της Επιχείρησης.....	29
1.4.7.2 Μελέτη και Εκτίμηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	30
1.4.7.3 Κατάρτιση Προγράμματος Ελέγχου	31
1.5 Εταιρικά Σκάνδαλα Μέσω της Παραποίησης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	38
ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	38
2.1 Γενικά περί Λογιστικών Αρχών και Προτύπων	39

2.2	Ιδεολογικό Πλαίσιο.....	40
2.3	Πηγές και Ανάπτυξη των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (GAAP)....	41
2.4	Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP).....	42
2.5	Λογιστικά Πρότυπα της Μεγάλης Βρετανίας (U.K GAAP / IAS).....	43
2.6	Διεθνή Πρότυπα και Αρχές (Global GAAP / IAS).....	45
2.7	Η Δομή του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB).....	46
2.7.1	Η παλιά δομή: 1973 - 2000.....	46
2.7.2	Η νέα δομή: 2000 -	47
2.7.3	Γενική Ανασκόπηση του Αναδιαρθρωμένου Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.....	48
2.7.4	Θεματοφύλακες της Επιτροπής Ερμηνειών Διεθνών Οικονομικών Αναφορών(IASCF)	50
2.7.5	Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board – IASB).....	52
2.7.6	Συμβουλευτική Σύνοδος Προτύπων (Standards Advisory Council)	53
2.7.7	Επιτροπή Ερμηνειών Διεθνών Οικονομικών Αναφορών (International Financial Reporting Interpretations Committee)	54
2.7.8	Βασικές Ομάδες Εργασίας (Working Groups)	55
2.7.9	Δήλωση του Συμβουλίου της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB Board Statement).....	56
2.8	Ομοιότητες και Διαφορές των Γενικά Αποδεκτών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών, της Μεγάλης Βρετανίας και των Διεθνών Προτύπων.....	57
2.9	Σύγκλιση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS) και των Λογιστικών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP).....	60
2.10	Σύγκριση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRSs) και των Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP).....	62
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	81
	ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ	81
3.1	Μελέτες για τον Προσδιορισμό Των Παραγόντων που Επιδρούν Κατά τη Διαδικασία του Ελέγχου	82
3.2	Μελέτες Ταξινόμησης.....	113
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	134
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	134
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	137

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με το πέρας της παρούσας εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους τους ανθρώπους, συγγενείς, φίλους και συνεργάτες που συνέβαλαν καθοριστικά στην ολοκλήρωσή της.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να αναφερθώ στον καθηγητή μου, κύριο Κωνσταντίνο Ζοπουνίδα καθώς και στον υποψήφιο Διδάκτωρ Χρυσοβαλάντη Γαγάνη, οι οποίοι με την επιστημονική τους κατάρτιση, τη συνεχή καθοδήγηση τους και τις υποδείξεις τους συνέβαλαν τα μέγιστα και με οδήγησαν στην διεκπεραίωση της .

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την ηθική αλλά και υλική συμπαράστασή τους, καθώς επίσης και για την υπομονή τους κατά την διάρκεια των σπουδών μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια γίνονται όλο και περισσότερες αναφορές σε παραποίηση λογιστικών καταστάσεων και μεθόδους σκόπιμων χειρισμών των στοιχείων τους, όπως υπερτίμηση στοιχείων του ενεργητικού, των πωλήσεων, των κερδών ή ακόμα και υποτίμηση των υποχρεώσεων μιας επιχείρησης, των εξόδων ή ζημιών τους τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στον Ευρωπαϊκό χώρο. Σύμφωνα με μια έρευνα από τον Joseph T. Wells (2002), μία από τις σημαντικότερες υποθέσεις παραποίησης χρηματοοικονομικών καταστάσεων του εικοστού αιώνα συνέβη το 1970, όπου μια ασφαλιστική εταιρία πρόσθεσε 65,000 ασφαλιζόμενους στις υπηρεσίες της, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο τα κέρδη της κατά 800 εκατομμύρια δολάρια, χωρίς ωστόσο να εντοπιστούν από την ελεγκτική εταιρία. Από τότε μέχρι σήμερα, το φαινόμενο της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων έχει αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό, περιλαμβάνοντας περιπτώσεις όπως της Enron, της Xerox, της AOL Time Warner και πιο πρόσφατα της Parmalat που οδήγησαν στην οικονομική κατάρρευση αυτών.

Το ανταγωνιστικό περιβάλλον της σημερινής εποχής έχει ωθήσει τις διοικήσεις πολλών επιχειρήσεων να δείχνουν ιδιαίτερη προσοχή στο πώς να κάνουν τις οικονομικές καταστάσεις τους να φαίνονται καλύτερες ούτως ώστε να προσελκύσουν περισσότερους επενδυτές. Για αυτό το λόγο και ως μέσα για την πραγματοποίηση των παραποιήσεων χρησιμοποιούνται διάφοροι μέθοδοι που περιλαμβάνονται στον όρο «δημιουργική λογιστική» (creative accounting), που αποτελεί ένα είδος οικονομικής πολιτικής που ακολουθούν επιχειρήσεις που στοχεύουν στην παραπλάνηση και προσέλκυση περισσότερων επενδυτών. Μια τέτοιου είδους οικονομική πολιτική των επιχειρήσεων συνδέεται άμεσα με τη μεταβολή των αποτελεσμάτων χρήσης, για την οποία χρησιμοποιείται ο όρος «διαχείριση κερδών» (management earnings) (Σπαθής Χ., 2002).

Στην αύξηση του φαινομένου παραποίησης οικονομικών καταστάσεων σημαντικό ρόλο έπαιξε και η αδυναμία εντοπισμού των παραποιημένων οικονομικών στοιχείων από τις ελεγκτικές εταιρίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα έλλειψης γνώσεων σχετικά με οικονομικές ατασθαλίες, βρίσκουμε στην υπόθεση της Enron όπου η διεθνής ελεγκτική Arthur Andersen ήταν υπεύθυνη για τον οικονομικό έλεγχο

της εταιρίας. Αυτή η υπόθεση έφερε στο φως την αδυναμία των διαδικασιών και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται κατά τον έλεγχο. Γενικότερα, σε περιπτώσεις πτώχευσης επιχειρήσεων, ιδιαίτερα εξαιτίας του φαινομένου της παραποίησης, οι αντιδράσεις της κοινής γνώμης επικεντρώνονται όχι μόνο στα στελέχη της εταιρίας άλλα και στους ελεγκτές και στην αδυναμία εντοπισμού κάποιου λάθους ή απάτης. Ως αποτέλεσμα αυτού, είναι η επικράτηση της άποψης ότι οι λογιστές καθώς και οι ελεγκτές είναι απαραίτητο να βελτιώνουν τις πρακτικές τους προκειμένου να εντοπίζουν οποιοδήποτε πρόβλημα πριν αυτό συμβεί. Η μελέτη υποθέσεων λογιστικής παραποίησης προσφέρουν στο συγκεκριμένο επάγγελμα ευκαιρίες ανάπτυξης των γνώσεων γύρω από τις παραποιήσεις.

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, πρωταρχικά, να γίνουν κατανοητές έννοιες όπως λογιστική απάτη, η παραποίηση οικονομικών καταστάσεων, ο λογιστικός έλεγχος και ο εντοπισμός παραποιημένων οικονομικών στοιχείων καθώς επίσης να γίνει αναφορά γύρω από τους νόμους και τις ρυθμίσεις που ισχύουν για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται τόσο στις Η.Π.Α όσο και στην Ευρώπη.

Η οργάνωση της εργασίας αυτής πραγματοποιείται σε τέσσερα κεφάλαια, όπως φαίνεται παρακάτω:

1. Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας της λογιστικής απάτης καθώς και των μορφών με τις οποίες μπορεί να εμφανιστεί. Επίσης γίνεται αναφορά στην έννοια του λογιστικού ελέγχου και των υποχρεώσεων και ευθυνών των ελεγκτών ενώ παράλληλα καταγράφονται οι διαφορετικοί ρόλοι και ευθύνες ανάμεσα στον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου, γίνεται μια αναφορά στις πιο γνωστές επιχειρήσεις οι οποίες παραποιούσαν τις οικονομικές τους καταστάσεις, με σοβαρές συνέπειες τόσο για τις ίδιες όσο και για την παγκόσμια οικονομία.
2. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα ελεγκτικά πρότυπα. Με δεδομένο ότι στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης εφαρμόζονται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, θα γίνει μια προσπάθεια καταγραφής των σημαντικότερων διαφορών τους με τα Ελεγκτικά Πρότυπα και Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως παρουσιάζονται από τα όργανα και τις επιτροπές οι οποίες είναι αρμόδια για τη θέσπιση και την εφαρμογή των προτύπων αυτών. Επίσης γίνεται και μια αναφορά στα ελεγκτικά πρότυπα της Μεγάλης Βρετανίας, αφού μέχρι πρόσφατα

αυτά δε συμβάδιζαν με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που εφαρμόζονταν στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες καθώς τα τελευταία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια για μια κοινή πολιτική όσον αφορά το λογιστικό έλεγχο, με τη μετατροπή τους στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

3. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια αναδρομή σε προγενέστερες έρευνες γύρω από την παραποίηση οικονομικών καταστάσεων και τον εντοπισμό λογιστικών απατών. Οι μελέτες χωρίζονται σε δυο κατηγορίες και πιο συγκεκριμένα σε μελέτες όπου προσπαθούν να εντοπίζουν τους προσδιοριστικούς παράγοντες που οδηγούν σε παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και σε μελέτες ταξινόμησης, στις οποίες γίνεται μια προσπάθεια ταξινόμησης των επιχειρήσεων σε παραποιημένες και μη παραποιημένες.
4. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται η εργασία με την παρουσίαση των κυριότερων συμπερασμάτων και προτάσεων για περισσότερη έρευνα σχετικά με το φαινόμενο της παραποίησης χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

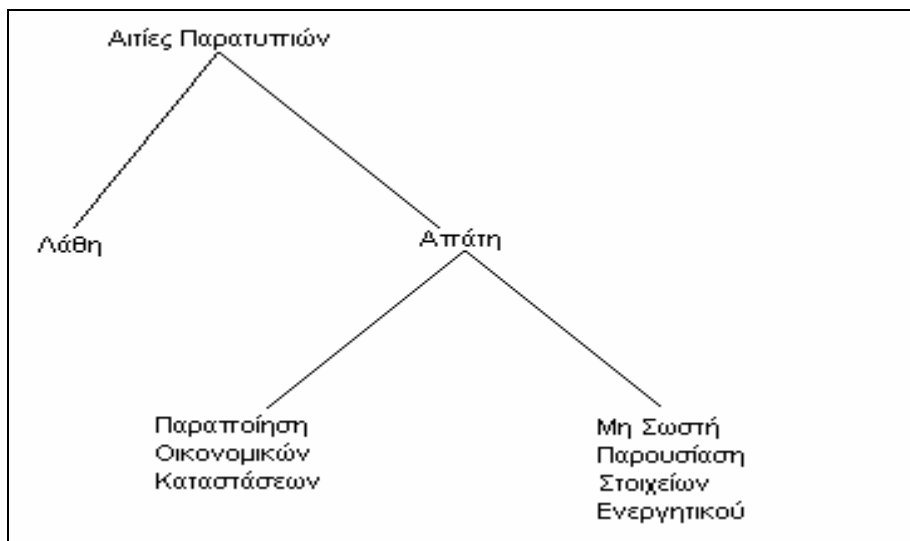
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

Ο ανταγωνισμός που χαρακτηρίζει το σημερινό οικονομικό περιβάλλον και η πίεση που υφίστανται πολλές εταιρίες από την είσοδό τους στη χρηματιστηριακή αγορά, οι προβλέψεις των αναλυτών και η προσδοκία περισσότερων κερδών είναι μερικά από τα κίνητρα που ωθούν τα διοικητικά στελέχη επιχειρήσεων στο να ακολουθήσουν μια επιθετική οικονομική πολιτική με σκοπό να πετύχουν τους στόχους τους. Μια τέτοια πολιτική, που σκοπό έχει την αύξηση των ωφελειών και των κερδών για την επιχείρηση, είναι αποδεκτή όταν κινείται μέσα στα όρια των νόμων. Ωστόσο, πολλές φορές η διαχείριση των οικονομικών στοιχείων από τις εταιρίες ξεπερνάει τα όρια των νόμων με αποτέλεσμα την εμφάνιση του φαινομένου της αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων. Σε αυτό το κεφάλαιο λοιπόν, θα γίνει μια προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας της λογιστικής απάτης καθώς και των καθηκόντων και των υποχρεώσεων των ελεγκτών για τον εντοπισμό και την αποφυγή της.

1.1 Προσδιορισμός της Έννοιας της Λογιστικής Απάτης

Η έννοια της λογιστικής απάτης ή παραποίησης οικονομικών καταστάσεων έχει αποδοθεί με διάφορους τρόπους. Σύμφωνα με το λεξικό Oxford English πρόκειται για εγκληματική εξαπάτηση και παραποίηση της αλήθειας με σκοπό την αποκόμιση ενός προνομίου ή την παραπλάνηση και προσέλκυση του ενδιαφέροντος τρίτων. Δυστυχώς δεν υπάρχει κάποιος ακριβής προσδιορισμός με τον οποίο μπορεί να αποδοθεί αυτή η έννοια. Παρολαυτά το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants - AICPA), σύμφωνα με την πιο πρόσφατη διατύπωση προτύπων (SAS 99, copyright 2004), αναφέρεται ως απάτη (Fraud) “η σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών” διαχωρίζοντας την από τις χωρίς δόλο παραβλέψεις τις οποίες αναφέρει ως απλά λάθη (Errors).

Εικόνα 1. Αιτίες Παρατυπιών (AICPA, “Requirements of SAS 99”, 2005)

Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο όρος παραποίηση αναφέρεται σε εσκεμμένες ενέργειες από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτων που έχουν ως αποτέλεσμα την ψεύτικη και παραπλανητική παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων (Σπαθής, 2002). Η παραποίηση οικονομικών καταστάσεων, λοιπόν, είναι μια προμελετημένη προσπάθεια από στελέχη μιας εταιρίας να παραπλανήσουν όσους χρησιμοποιούν τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, κυρίως επενδυτές και πιστωτές, χρησιμοποιώντας αλλοιωμένα οικονομικά μεγέθη της εταιρίας. Η λογιστική απάτη μπορεί να περιλαμβάνει τις παρακάτω μορφές (Rezaee Z., 2003):

1. Νόθευση, παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών και ψεύτικες υποστηρικτικές επιστολές εμπορικών συναλλαγών.
2. Σκόπιμα εσφαλμένες δηλώσεις, παραλείψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις οικονομικές καταστάσεις.
3. Σκόπιμα κακή εφαρμογή, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών καεπιχειρησιακών συναλλαγών (business transactions).

4. Εσκεμμένες παραβλέψεις και αποκαλύψεις ή παρουσιάσεις ανακριβών λογιστικών προτύπων, αρχών και πρακτικών.
5. Χρήση "επιθετικών" οικονομικών τεχνικών για τη διαχείρισης παράνομων κερδών.
6. Μεθοδεύσεις πρακτικών, που βρίσκονται μέσα στα όρια των νόμων και των λογιστικών προτύπων και τα οποία είναι πολύ εύκολο να παρακαμφθούν χρησιμοποιώντας τα λεγόμενα "παραθυράκια" των νόμων, επιτρέποντας στις επιχειρήσεις να αποκρύψουν οικονομικά συστατικά με σκοπό να εμφανίζουν αυξημένη απόδοση.

1.2 Ευθύνες και Καθήκοντα των Ελεγκτών για τον Εντοπισμό της Απάτης

1.2.1 Ευθύνες των Ελεγκτών στην Αναγνώριση Λογιστικής Απάτης

Σε αυτήν την ενότητα θα παρουσιαστούν οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες των ελεγκτών, οι οποίοι κινούμενοι μέσα στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα οφείλουν να εντοπίζουν τις διάφορες απάτες.

Σύμφωνα με την πρώτη διατύπωση των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (AICPA, Statement on Auditing Standards - SAS No. 1, copyright 2004) "ο ελεγκτής έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή του ελέγχου ώστε να αποκομίσει βάσιμες εγγυήσεις σχετικά με το αν μια χρηματοοικονομική κατάσταση δεν περιέχει εσφαλμένες διατυπώσεις οικονομικών στοιχείων, οι οποίες προέρχονται από απλά λάθη (errors) ή από σκόπιμες παραβλέψεις-απάτες (fraud). Εξαιτίας της φύσης των στοιχείων και των χαρακτηριστικών της λογιστικής απάτης, ο ελεγκτής είναι ικανός να αποκομίσει βάσιμες αλλά όχι απόλυτες εγγυήσεις - διασφαλίσεις για τον εντοπισμό παρατυπιών ή παραβλέψεων. Ο ελεγκτής δεν έχει καμία ευθύνη να σχεδιάσει και να εκτελέσει τον έλεγχο με σκοπό να αντλήσει στοιχεία εσφαλμένων διατυπώσεων, οι οποίες δεν είναι υλικά υποστατές στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις". Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναλυθούν κάποιες έννοιες που αναφέρονται στην παραπάνω διατύπωση. Χρησιμοποιώντας την έννοια "σημαντικές

παρατυπίες” – “εσφαλμένες διατυπώσεις” θεωρούνται τα μη διορθωμένα λάθη ή αλλοιώσεις στοιχείων στις δηλώσεις που, πιθανόν, να έχουν αλλάξει ή επηρεάσει τις αποφάσεις τρίτων. Επίσης αναφέροντας τον όρο “βάσιμες εγγυήσεις - διασφαλίσεις” σημαίνει το κατά πόσο σίγουρος είναι ο ελεγκτής για τα στοιχεία που έχει συλλέξει μετά την περάτωση του ελέγχου.

Ωστόσο τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα έχουν αναθεωρηθεί πάρα πολλές φορές από την πρώτη τους διατύπωση. Στην πιο πρόσφατη, λοιπόν, διατύπωσή τους (AICPA, SAS No. 99, copyright 2004) σχετικά με τις υποχρεώσεις και τις λειτουργίες των ανεξάρτητων ελεγκτών αναφέρεται ότι “ο ελεγκτής έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό και την πραγματοποίηση του ελέγχου ώστε να αποκομίσει λογικές εγγυήσεις για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις των ελεγχόμενων επιχειρήσεων δεν περιέχουν παραποιήσεις και παρατυπίες που προέρχονται είτε από λάθη είτε από απάτη”.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω δυο είναι οι βασικοί τύποι παρατυπιών που ενδιαφέρουν τον ελεγκτή και αναλύονται παρακάτω (AICPA, SAS No. 99, copyright 2004) :

- *Παρατυπίες που προέρχονται από παραποιημένες λογιστικές καταστάσεις και οι οποίες έχουν να κάνουν με σκόπιμες παραλείψεις και παραποιήσεις οικονομικών στοιχείων και ποσών στις οικονομικές καταστάσεις επιχειρήσεων που σκοπό έχουν να εξαπατήσουν τους χρήστες αυτών των καταστάσεων. Η λογιστική απάτη, λοιπόν, περιλαμβάνει τα παρακάτω:*
 1. Παραπλανητικές μεθοδεύσεις, παραποιήσεις στοιχείων οικονομικών καταστάσεων.
 2. Σκόπιμες παραλείψεις στοιχείων εμπορικών συναλλαγών και άλλων σημαντικών πληροφοριών.
 3. Σκόπιμα λάθη στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών και προτύπων που σχετίζονται με ποσά και αποκαλύψεις.
- *Παρατυπίες που προέρχονται από κατάχρηση στοιχείων των ισολογισμών (κάποιες φορές αναφέρονται και ως υπεξαίρεση χρημάτων). Αυτή η περίπτωση αφορά παραποιήσεις στοιχείων στους ισολογισμούς επιχειρήσεων. Η παραποίηση των ισολογισμών μπορεί να πραγματοποιηθεί με πολλούς τρόπους όπου οι πιο γνωστοί είναι η απόκρυψη αποδείξεων εμπορικών συναλλαγών, κλοπή*

περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων ή ακόμα και να πληρωμή τρίτων για αγαθά και υπηρεσίες που δεν έχουν λάβει.

Μια άλλη περίπτωση λογιστικής απάτης συναντάται και στην περίπτωση συνομωσίας μεταξύ της διοίκησης, των εργαζομένων και τρίτων. Τέτοιου είδους συνομωσία μπορεί να παραπλανήσει τον ελεγκτή ο οποίος από τον έλεγχο που πραγματοποιεί μπορεί να διαπιστώσει ότι τα στοιχεία είναι πειστικά και αντιπροσωπεύουν την πραγματικότητα ενώ κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Για παράδειγμα, μέσω της συνομωσίας μπορεί να παρουσιαστούν στον ελεγκτή λάθος στοιχεία ή παραπλανητικές εξηγήσεις από περισσότερα από ένα άτομα της επιχείρησης ώστε να καλύψουν ένα αναπάντεχο αποτέλεσμα που προέκυψε από τον έλεγχο.

Θα πρέπει, ωστόσο, να τονίσουμε ότι ένας ελεγκτής μπορεί να εμπλέκεται και αυτός σε υποθέσεις λογιστικών απατών, όταν ενεργεί σκόπιμα ώστε να εξαπατήσει – παραπλανήσει κάποιους τρίτους. Σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να γίνει μήνυση αρκεί να αποδειχθούν τα παρακάτω (Intal T. & Linh Thuy Do, 2002):

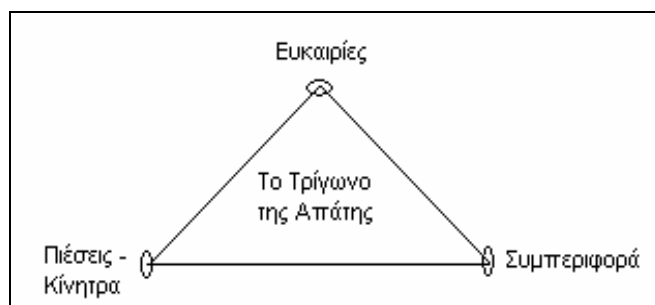
- Εσφαλμένη παρουσίαση του ελέγχου από τον ελεγκτή.
- Ο ελεγκτής είχε γνώση της εσφαλμένης παρουσίασης.
- Υπήρχε σκοπιμότητα παραπλάνησης τρίτου, ο οποίος βασίστηκε στον έλεγχο.
- Ο τρίτος υπέστη ζημιές.

Η μήνυση μπορεί να στηριχθεί για τυχόν σκόπιμη παραπλάνηση, αν αποδειχθεί ότι ο ελεγκτής ενεργεί με γνώση της εσφαλμένης παρουσίασης του ελέγχου ή με επικίνδυνη αμέλεια της αλήθειας.

1.2.2 Παράγοντες Κινδύνου Λογιστικής Απάτης

Ιδιαίτερης αναφοράς, επίσης, χρίζουν και οι “*παράγοντες κινδύνου λογιστικής απάτης*”. Λόγω του ότι η λογιστική απάτη συνήθως συγκαλύπτεται, υλικές παραπονήσεις εξαιτίας αυτής είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Παρά την ύπαρξη αυτής της δυσκολίας, ο ελεγκτής, με εφόδια την κατάλληλη εκπαίδευση και εμπειρία, είναι ικανός να αναγνωρίσει γεγονότα και καταστάσεις που δείχνουν κίνητρα για να διαπραχθεί η απάτη ή συμπεριφορές που νομιμοποιούν δόλιες ενέργειες. Τέτοιου είδους ενέργειες ή καταστάσεις αναφέρονται ως «*παράγοντες κινδύνου απάτης*» (Intal T. and Linh Thuy Do, 2002). Ένα, λοιπόν, σημαντικό μέρος του σχεδιασμού του

λογιστικού ελέγχου είναι ο προσδιορισμός του κινδύνου λαθών και απάτης. Για αυτόν τον προσδιορισμό οι ελεγκτές πρέπει να έχουν στο μυαλό τους ότι η απάτη περιλαμβάνει τρία χαρακτηριστικά τα οποία είναι γνωστά ως «Τρίγωνο Απάτης» (Intal T. and Linh Thuy Do, 2002):

Εικόνα 2. Το «Τρίγωνο της Απάτης»

Τα τρία σημεία του τριγώνου εξηγούνται παρακάτω (Montgomery, Beasley, Menelaides and Palmrose, 2002):

- Πιέσεις / Κίνητρα (Incentive / Pressure): Κίνητρα ή πίεση προς τη διοίκηση για τη δημιουργία σημαντικών παρατυπιών στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.
- Ευκαιρίες (Opportunity): Καταστάσεις που παρέχουν ευκαιρίες για την πραγματοποίηση σημαντικών παρατυπιών στις οικονομικές καταστάσεις, π.χ. από χαλαρό εσωτερικό έλεγχο.
- Ορθολογική Εξήγηση (Αιτιολόγηση / Συμπεριφορά): Μια συμπεριφορά, δηλαδή ένα σύνολο ηθικών αξιών που επιτρέπει σε ένα ή περισσότερα άτομα να διαπράξουν σκοπίμως μια ανέντιμη ενέργεια ή μια κατάσταση η οποία δίνει τη δυνατότητα σε άτομα που έχουν διαπράξει μια ανέντιμη ενέργεια να την αιτιολογήσουν.

Μερικοί από αυτούς τους παράγοντες μπορεί να είναι μεγάλης ή μικρότερης σημαντικότητας ανάλογα με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά της εκάστοτε περίπτωσης. Συμπερασματικά, λοιπόν, η αναγνώριση του κινδύνου των σημαντικών παρατυπιών εμπεριέχει την εφαρμογή της επαγγελματικής κρίσης του κάθε ελεγκτή καθώς και την εξέταση των χαρακτηριστικών του κινδύνου περιλαμβάνοντας (AICPA, SAS No. 99, copyright 2004):

- Τον τύπο του κινδύνου, είτε αυτός αφορά παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις είτε κατάχρηση των στοιχείων του ισολογισμού.
- Τη σημαντικότητα του κινδύνου, δηλαδή κατά πόσο αυτός μπορεί να οδηγήσει σε μια πιθανή παρατυπία και παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.
- Την πιθανότητα του κινδύνου, δηλαδή την πιθανότητα να έχουμε ως αποτέλεσμα παραποίηση της οικονομικής κατάστασης.
- Τα αποτελέσματα του κινδύνου, δηλαδή το κατά πόσο ο κίνδυνος έχει διεισδύσει στα οικονομικά στοιχεία ή πιο συγκεκριμένα σχετίζεται με κάποιον λογαριασμό ή κάποια εμπορική συναλλαγή.

1.2.3 Η Ανακριβής Αναγνώριση Εσόδων ως Παράγοντας Κινδύνου

Γενικά η αναγνώριση εσόδων είναι μια από τις σημαντικότερες μορφές της διαχείρισης κερδών. Το πρόβλημα της ανακριβής αναγνώρισης εσόδων συνήθως περιλαμβάνει καταγραφόμενα έσοδα πριν καν κερδηθούν, το οποίο σημαίνει πριν ολοκληρωθεί μια πώληση ή πριν την παράδοση του προς πώληση προϊόντος ή ακόμα και πριν το διάστημα στο οποίο ο πελάτης μπορεί να ακυρώσει τη συναλλαγή. Σύμφωνα πάλι με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο AICPA, οι παρατυπίες - παραποιήσεις που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις σε περιπτώσεις λογιστικής απάτης πολλές φορές εμφανίζονται με τη μορφή μεγαλοποίησης των εσόδων, για παράδειγμα μέσω καταγραφής πρόωρων εσόδων ή καταγραφής πλασματικών εσόδων, είτε τη μορφή εμφάνισης εσόδων κατώτερων του πραγματικού, για παράδειγμα μέσω της μετάθεσης των εσόδων σε μεταγενέστερες περιόδους. Για το λόγο αυτό ο ελεγκτής πρέπει συνήθως να υποθέτει την ύπαρξη ενός κινδύνου παρατυπίας - παραποίησης εξαιτίας λογιστικής απάτης που σχετίζεται με την αναγνώριση εσόδων.

Ορισμένα από τα σημαντικότερα ζητήματα ανακριβούς αναγνώρισης εσόδων που συνέβησαν πρόσφατα, παρουσιάζονται στις παρακάτω περιπτώσεις (T. Intal & Linh Thuy Do, Master Thesis, 2002):

Bill & Hold Συναλλαγές (Bill & Hold Sales Transactions)

Ο όρος Bill & Hold χρησιμοποιείται για να περιγράψει την περίπτωση μιας συναλλαγής κατά την οποία έχουν υπογραφεί συμβόλαια μεταξύ δυο ατόμων που συναλλάσσονται για την αγορά ενός προϊόντος και ενώ ο πωλητής διατηρεί στην

κατοχή του το προϊόν, μέχρι ο αγοραστής να απαιτήσει την αποστολή του, έχει καταγράψει τα έσοδα της συναλλαγής πρόωρα (Rezaee, 2002).

Επιλογή του Κατάλληλου Χρόνου της Αναγνώρισης Εσόδων (Timing of Revenue Recognition)

Ο επιδέξιος χειρισμός για την κατάλληλη επιλογή του χρόνου της αναγνώρισης εσόδων έχει να κάνει με τη διατήρηση των λογιστικών πρακτικών ανοικτών μετά το πέρας της περιόδου που γίνονται οι αναφορές ώστε να καταγράφονται πωλήσεις μεταγενέστερων περιόδων στην τρέχουσα περίοδο (Rezaee, 2002). Η τυπική περίπτωση επιλογής κατάλληλου χρόνου αναγνώρισης εσόδων βρίσκεται στις συναλλαγές μισθώσεων (leasing transactions). Η κατάχρηση της αναγνώρισης εσόδων στις συναλλαγές μίσθωσης (leasing transactions) συμβαίνει όταν μια επιχείρηση μεγαλοποιεί τα ποσά των εσόδων στις μισθώσεις τύπου πωλήσεων (Pesaru, 2002).

Συμφωνητικό των πλευρών (Side Agreements)

Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται στην περίπτωση αλλαγής των όρων και των προϋποθέσεων των συναλλαγών ώστε να δελεάσει πελάτες να δεχτούν την παράδοση των αγαθών και υπηρεσιών. Συνήθως, τα “συμφωνητικά πλευρών” (Side Agreements) γίνονται κρυφά από το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης και των εξωτερικών ελεγκτών και μόνο λίγα άτομα της επιχείρησης γνωρίζουν την ύπαρξή τους και είναι διαδεδομένες στη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας (AICPA, 1999).

Αθέμιτες Συναλλαγές Πωλήσεων (Illegitimate Sales Transactions)

Αυτή η περίπτωση σχετίζεται με την καταγραφή πλασματικών πωλήσεων που περιλαμβάνουν είτε φανταστικούς είτε πραγματικούς πελάτες με ψεύτικα-λάθος τιμολόγια σε μια διαχειριστική περίοδο και ανακαλούνται την επόμενη περίοδο (Rezaee, 2002).

Ανακριβή Αναγνώριση Εσόδων – Συμβόλαια Λογιστικής (Improper Revenue Recognition – Contract Accounting)

Αυτή η περίπτωση περιλαμβάνει την ακατάλληλη χρήση του ποσοστού ολοκλήρωσης των λογιστικών για μακροπρόθεσμα συμβόλαια. Η διαχείριση υπερεκτιμά ή διαστρεβλώνει το ποσοστό ολοκλήρωσης ενός έργου-μελέτης όταν

αυτό είναι ολοκληρωμένο σε ποσοστό μικρότερο από αυτό που αντιστοιχείται στο ποσό που καταγράφεται στην οικονομική δήλωση της επιχείρησης (Rezaee, 2002).

1.2.4 Η Ανταπόκριση των Ελεγκτών στον Προσδιορισμό των Κινδύνων

Η ανταπόκριση των ελεγκτών στον προσδιορισμό των κινδύνων των παρατυπιών που οφείλονται σε σκόπιμες ενέργειες (απάτες) περιλαμβάνει την εφαρμογή του επαγγελματικού σκεπτικισμού των ελεγκτών στη συγκέντρωση και την εκτίμηση των στοιχείων του ελέγχου. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα πάντα με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο AICPA, οι ελεγκτές θα πρέπει να ανταποκρίνονται στους κινδύνους που περιγράφηκαν στις προηγούμενες ενότητες με τρεις τρόπους (AICPA, SAS No. 99, copyright 2004):

- A. Η ανταπόκρισή τους να έχει μια συνολική επιρροή στο πως ο έλεγχος πρέπει να διεξαχθεί. Αυτό σημαίνει μια ανταπόκριση που να περιλαμβάνει γενικότερες μελέτες πέρα από τις συγκεκριμένες διεργασίες - διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί.
- B. Η ανταπόκρισή τους να αναγνωρίζουν τους κινδύνους περιλαμβάνοντας τη φύση, την κατάλληλη επιλογή του χρόνου και το εύρος των ελεγκτικών διαδικασιών.
- Γ. Η ανταπόκρισή τους να περιλαμβάνει την εκτέλεση-εφαρμογή ορισμένων διαδικασιών για την επέκταση του προσδιορισμού των κινδύνων υλικών παρατυπιών εξαιτίας απάτης.

1.3 Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου

Εκτός του ελέγχου που πρέπει να γίνεται από εξωτερικούς ορκωτούς ελεγκτές για τον εντοπισμό παρατυπιών - παραποιήσεων στα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων, έχει κριθεί απαραίτητη η σύσταση ενός ξεχωριστού τμήματος στις επιχειρήσεις το οποίο διενεργεί εσωτερικούς ελέγχους στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων για την ορθότερη και πιο υγιή λειτουργία τους. Από τις διοικήσεις των επιχειρήσεων απαιτείται η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου. Οι ελεγκτές που διενεργούν τον εσωτερικό έλεγχο οφείλουν να εκφράζουν την άποψή τους στη διοίκηση και να επικυρώνουν ή όχι την εκτίμηση αυτή της διοίκησης, ενώ από την πλευρά τους οι επιχειρήσεις οφείλουν να περιλαμβάνουν στις

ετήσιες αναφορές τους, τις αναφορές των ελεγκτών με βάση τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου. Όπως προαναφέρθηκε παραπάνω, αντικειμενικός στόχος των ελεγκτών είναι να εκφράσουν μια άποψη σχετικά με την εκτίμηση της διοίκησης για την αποδοτικότητα του ελέγχου των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης. Για το σχηματισμό μιας τέτοιας άποψης, ο ελεγκτής πρέπει να σχεδιάζει και να διενεργεί έναν έλεγχο ώστε να αποκομίσει εγγυήσεις σχετικά με την αποδοτικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Γενικότερα, λοιπόν, βασικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι να αποκτήσει λογικές εγγυήσεις για τη μη ύπαρξη σημαντικών αδυναμιών στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων (Public Company Accounting Oversight Board - PCAOB, Auditing Standards No. 2, 2004).

1.3.1 Εσωτερικοί Ελεγκτές

Ένας εσωτερικός ελεγκτής εξαρτάται οικονομικά από την επιχείρηση από την οποία έχει προσληφθεί και στην οποία ασκεί το έργο του, δηλαδή είναι υπάλληλος της. Όσον αφορά το έργο του, έχει κυρίως προληπτικό χαρακτήρα και βασίζεται στην παρακολούθηση και τον έλεγχο των ενεργειών της διοίκησης μιας επιχείρησης καθώς και των λογιστικών καταχωρήσεων τους στις οικονομικές τους καταστάσεις, με σκοπό την άμεση επισήμανση ακούσιων ή σκόπιμων σφαλμάτων και γενικά παράνομων ενεργειών. Αυτή, λοιπόν, είναι η βασική αποστολή του εσωτερικού ελεγκτή και οφείλει να ασκεί τα καθήκοντά του πριν ή κατά τη διενέργεια των λογιστικών καταχωρίσεων, χωρίς να αποκλείεται ο έλεγχος ειδικών θεμάτων μεταγενέστερα (Γρηγοράκος Θ., 1989).

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη δήλωση των λογιστικών προτύπων SAS 99 μια αποτελεσματική ομάδα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να δώσει σημαντικές βοήθειες στην παρουσίαση των διαφόρων διαστάσεων των απρόσεκτων λειτουργιών της επιχείρησης. Η γνώση των ατόμων που αποτελούν την ομάδα αυτή για την κατάσταση της επιχείρησης τα καθιστά ικανά στο να μπορούν να αναγνωρίσουν τους δείκτες που φανερώνουν την ύπαρξη απάτης. Σύμφωνα με τα *Πρότυπα για την Επαγγελματική Πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου* (IIA Standards) που εκδίδονται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors) «ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να έχει επαρκείς γνώσεις για την αναγνώριση των δεικτών που φανερώνουν απάτη αλλά δεν προβλέπεται από αυτούς να έχουν τη γνώση ενός ατόμου του οποίου πρωταρχική ευθύνη είναι η αναγνώριση και ο εντοπισμός της

απάτης» (AICPA, SAS No. 99, copyright 2002). Οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν επίσης την ευθύνη να αξιολογούν τον κίνδυνο απάτης και τους χειρισμούς της διοίκησης και να συνιστούν ενέργειες που να μειώνουν αυτόν τον κίνδυνο και να βελτιώνονται οι χειρισμοί. Πιο συγκεκριμένα, τα πρότυπα αυτά (IIA Standards) προτρέπουν τους εσωτερικούς ελεγκτές να προσδιορίζουν τον κίνδυνο εμφάνισης απάτης αντιμετωπίζοντας τους φορείς του κινδύνου αυτού. Επίσης, τα πρότυπα αυτά απαιτούν να παρουσιάζεται το πλάνο του ελέγχου και να εγκρίνεται από την επιτροπή ελέγχου.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα μέτρο εντοπισμού και αποτροπής της απάτης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην αποτροπή της απάτης εξετάζοντας και αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου. Για να φέρουν εις πέρας αυτήν την ευθύνη, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καθορίζουν κατά πόσο (AICPA, SAS No. 99, copyright 2002):

- Το περιβάλλον της επιχείρησης ευνοεί και ενισχύει τη συνείδηση για έλεγχο.
- Έχουν τεθεί ρεαλιστικοί και αντικειμενικοί σκοποί από τη διοίκηση της επιχείρησης.
- Υπάρχουν γραπτές πολιτικές που περιγράφουν απαγορευμένες δραστηριότητες καθώς και ενέργειες που συνιστώνται σε περίπτωση παραβίασης αυτών των πολιτικών.
- Έχουν συσταθεί και διατηρούνται κατάλληλες πολιτικές συναλλαγών.
- Έχουν αναπτυχθεί πολιτικές, πρακτικές, διαδικασίες, αναφορές και άλλοι μηχανισμοί για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων και τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων σε περιβάλλον υψηλού κινδύνου.
- Κανάλια επικοινωνίας παρέχουν στη διοίκηση επαρκείς και αξιόπιστες πληροφορίες.
- Γίνονται υποδείξεις για τη σύσταση ή τη βελτίωση ελέγχων που να βοηθούν στον εντοπισμό τυχόν απάτης.

Επίσης, οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να διεξάγουν προκαταρκτικούς λογιστικούς ελέγχους και να ψάχνουν για τυχόν διαφθορά, ακαταλληλότητα των περιουσιακών στοιχείων και λογιστικές απάτες. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση τεχνικών με τη βοήθεια υπολογιστών για τον εντοπισμό των διάφορων τύπων απάτης. Ακόμα, οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν αναλυτικές και

άλλες διαδικασίες για να απομονώσουν διάφορες ανωμαλίες και να παρουσιάσουν λεπτομερείς αναφορές των οικονομικών στοιχείων και των συναλλαγών για τον εντοπισμό πιθανής λογιστικής απάτης. Τέλος, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ακολουθούν μια ανεξάρτητη πολιτική αναφοράς σε σχέση με την οικονομική πολιτική που ακολουθεί η επιχείρηση, ώστε να μπορέσουν να εκφράσουν οποιαδήποτε αμφιβολία για τους χειρισμούς της διοίκησης όσον αφορά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων ή να αναφέρουν υποψίες απάτης στην οποία περιλαμβάνονται ανώτερα στελέχη της διοίκησης (PCAOB, Auditing Standards No.2, 2004).

1.3.2 Το Πλαίσιο που Χρησιμοποιείται από τη Διοίκηση για την Διεξαγωγή του Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα του Συμβουλίου Λογιστικής Δημόσιων Επιχειρήσεων (PCAOB, Auditing Standards No.2, 2004), από τη διοίκηση των επιχειρήσεων απαιτείται να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου των οικονομικών στοιχείων της με βάση ένα κατάλληλο και αναγνωρίσιμο πλαίσιο που συνίσταται από ένα σώμα ειδικών. Αυτό το πλαίσιο, εκτός του ότι πρέπει να διανέμεται ευρέως για δημόσιο σχολιασμό και να διατίθεται στους χρήστες των οικονομικών αναφορών, είναι κατάλληλο μόνο όταν:

- Είναι αμερόληπτο.
- Επιτρέπει ποσοτικές και ποιοτικές μετρήσεις του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης .
- Είναι ολοκληρωμένο σε βαθμό που να μην παραλείπονται οι παράγοντες που μπορούν να αλλάξουν τα συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου.
- Σχετίζεται με μια εκτίμηση του εσωτερικού ελέγχου.

Μια ξεχωριστή παράγραφος θα πρέπει να αφιερωθεί και για το ολοκληρωμένο πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου που έχει δημοσιευθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες από την Επιτροπή Χρηματοδοτούμενων Οργανισμών (COSO – Committee of Sponsoring Organizations). Αυτό, λοιπόν, αποτελεί ένα κατάλληλο και διαθέσιμο πλαίσιο για σκοπούς εκτίμησης της διαχείρισης όπου οι οδηγίες εκτέλεσης και αναφοράς του

εσωτερικού ελέγχου βασίζονται σε αυτό. Υπάρχουν βέβαια και άλλα κατάλληλα πλαίσια εσωτερικού ελέγχου που έχουν δημοσιευθεί σε άλλες χώρες τα οποία μπορεί να μην έχουν τα ίδια επίπεδα με το πλαίσιο COSO, ωστόσο πολλά από αυτά περιλαμβάνουν τα θέματα του COSO. Για αυτό το λόγο ο ελεγκτής οφείλει να είναι ικανός να εφαρμόσει τις ιδέες και τις οδηγίες που παρέχονται από τα πρότυπα του πλαισίου αυτού.

Η επιτροπή COSO αναγνωρίζει τρεις αντικειμενικούς στόχους του εσωτερικού ελέγχου: την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των διεργασιών των λειτουργιών του ελέγχου, την αναφορά των οικονομικών στοιχείων και τέλος τη συμμόρφωση με τις ισχύουσες ρυθμίσεις και τους νόμους. Όπως γίνεται αντιληπτό η προσέγγιση του πλαισίου αυτού στον εσωτερικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων δε σχετίζεται μόνο με την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των διοικητικών χειρισμών και τη συμμόρφωση με τους νόμους αλλά σχετίζεται επίσης και με τις απαιτούμενες αποκαλύψεις και παρουσιάσεις στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων από την πλευρά των ελεγκτών. Γενικότερα, οι χειρισμοί της διαχείρισης που επηρεάζουν ουσιαστικά την αναφορά των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνουν χειρισμούς που επικεντρώνονται πρωταρχικώς στην αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου ή τη συμμόρφωση με ρυθμίσεις και νόμους, αλλά επίσης έχουν και σημαντική επιρροή στην αξιοπιστία της αναφοράς των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων (PCAOB, Auditing Standards No. 2, 2004).

1.3.3 Περιορισμοί του Εσωτερικού Ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων

Παρόλη τη μεγάλη συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου στη σωστή λειτουργία των οικονομικών μιας επιχείρησης, δεν μπορεί να παρέχει απόλυτες εγγυήσεις για την επίτευξη των τριών αντικειμενικών στόχων που αναφέρθηκαν παραπάνω, εξαιτίας ορισμένων περιορισμών. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την ανθρώπινη κρίση και η οποία εκθέτεται πολλές φορές σε παραπτώματα και ολισθήματα ως αποτέλεσμα της ανθρώπινης αποτυχίας. Επίσης μπορεί να επηρεάζεται από συνομοσίες και συμπαιγνίες καθώς και ανάρμοστες παραλείψεις μεταξύ των μελών της διοίκησης. Εξαιτίας αυτών των περιορισμών, υπάρχει ένας κίνδυνος όσον αφορά τον εντοπισμό και την αποτροπή σημαντικών παρατυπιών σε έγκαιρο χρονικό διάστημα, από τον εσωτερικό έλεγχο.

Ωστόσο αυτοί οι περιορισμοί είναι γνωστοί και κατά συνέπεια είναι εφικτός ο σχεδιασμός διασφαλίσεων και προφυλάξεων για τη μείωση, και αν είναι δυνατόν την εξάλειψη, του κινδύνου αυτού (PCAOB–Auditing Standards No. 2, 2004).

1.3.4 Ευθύνες της Διοίκησης σε έναν Εσωτερικό Έλεγχο

Για την ικανοποιητική ολοκλήρωση του εσωτερικού ελέγχου από τον ελεγκτή, η διοίκηση της κάθε επιχείρησης πρέπει να κάνει τα παρακάτω (PCAOB, Auditing Standards No.2, 2004):

- α. Να δεχτεί την ευθύνη για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης για την οικονομική της κατάσταση.
- β. Να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα κριτήρια ελέγχου.
- γ. Να υποστηρίζει την εκτίμηση της με επαρκή και τεκμηριωμένα στοιχεία.
- δ. Να παρουσιάζει ένα γραπτό προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης για τον πιο πρόσφατο χρόνο.

Αν ο ελεγκτής συμπεράνει ότι η διοίκηση δεν εκπληρώνει τα παραπάνω καθήκοντά της, πρέπει να επικοινωνήσει με τη διοίκηση και την επιτροπή ελέγχου και να τους ενημερώσει ότι ο έλεγχος δεν μπορεί να ολοκληρωθεί ικανοποιητικά και ότι οφείλει να αποποιηθεί των καθηκόντων του και να αρνηθεί να εκφράσει μια άποψη (PCAOB–Auditing Standards No. 2, 2004).

1.3.5 Απαίτηση για Γραπτές Περιγραφές από τη Διοίκηση

Κατά τον εσωτερικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, ο ελεγκτής πρέπει να λαμβάνει γραπτές περιγραφές από τη διοίκηση για την εκτέλεση του εσωτερικού ελέγχου τέτοιες ώστε (PCAOB–Auditing Standards No. 2, 2004):

- α. Να αναγνωρίζεται η ευθύνη της διοίκησης για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων.
- β. Να δηλώνεται ότι η διοίκηση έχει πραγματοποιήσει μια εκτίμηση της αποδοτικότητας του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης, καθορίζοντας τα κριτήρια του ελέγχου.

- γ. Να δηλώνεται ότι η διοίκηση δεν έχει χρησιμοποιήσει τις διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν από τον ελεγκτή κατά τη διάρκεια του ελέγχου του ως βάση για την εκτίμηση της αποδοτικότητας του εσωτερικού ελέγχου.
- δ. Να δηλώνονται τα συμπεράσματα της διοίκησης σχετικά με την αποδοτικότητα του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης βασιζόμενα στα κριτήρια ελέγχου.
- ε. Να δηλώνεται ότι η διοίκηση έχει αποκαλύψει στον ελεγκτή όλες τις ελλείψεις - ατέλειες κατά τη διάρκεια το σχεδιασμού και της εκτέλεσης του εσωτερικού ελέγχου, περιλαμβάνοντας ξεχωριστά τις σημαντικότερες ελλείψεις-ατέλειες που φανερώνουν αδυναμία του ελέγχου.
- στ. Να περιγράφεται, εάν υπάρχει, κάποια σημαντική απάτη ή οποιαδήποτε απάτη στην οποία εμπλέκονται μέλη της διοίκησης ή άλλοι εργαζόμενοι που έχουν σημαντικό ρόλο στην εκτέλεση του εσωτερικού ελέγχου.
- ζ. Να δηλώνεται το κατά πόσο εντοπίζονται οι ελλείψεις - ατέλειες του ελέγχου και να υπάρχει επικοινωνία με την επιτροπή ελέγχου.
- η. Να δηλώνεται το κατά πόσο υπήρχαν αλλαγές στον εσωτερικό έλεγχο ή άλλοι παράγοντες που να επηρεάζουν σημαντικά τον έλεγχο, περιλαμβάνοντας οποιεσδήποτε διορθωτικές ενέργειες έγιναν από τη διοίκηση σχετικές με τις ελλείψεις - ατέλειες και αδυναμίες του ελέγχου.

Θα πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι πολλές φορές η συλλογή γραπτών παρουσιάσεων από τη διοίκηση δεν είναι επιτυχής εξαιτίας διάφορων λόγων στους οποίους περιλαμβάνεται και η άρνηση της διοίκησης για την παροχή τους. Στην περίπτωση, λοιπόν, μιας τέτοιου είδους αποτυχίας υπάρχει ένας περιορισμός στο βασικό στόχο του ελέγχου, ικανός στο να εμποδίσει τον ελεγκτή να εκφράσει θετική άποψη για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Ο ελεγκτής μπορεί να εκφράσει μια θετική άποψη για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου που να επικυρώνει τις οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης μόνο όταν είναι ικανός να εφαρμόσει όλες τις διαδικασίες που χρειάζονται για κάθε περίπτωση. Αν υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί που να εμποδίζουν τον ελεγκτή να πετύχει το στόχο του, τότε ο ελεγκτής πρέπει είτε να αποσυρθεί από τη δέσμευσή του με την επιχείρηση και τις υποχρεώσεις του ελέγχου είτε να αρνηθεί να εκφράσει άποψη για την αποτελεσματικότητα του ελέγχου είτε τέλος να εκφράσει μια αρνητική αναφορά για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Η απόφαση του ελεγκτή εξαρτάται από την εκτίμηση του για τη σημαντικότητα των περιορισμών που τον εμποδίζουν στο να

εκφράσει τη γνώμη του για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Στην περίπτωση που οι περιορισμοί προέρχονται από τη διοίκηση, ο ελεγκτής πρέπει να αποσυρθεί από τις υποχρεώσεις του ή να αρνηθεί να εκφράσει άποψη (PCAOB–Auditing Standards No. 2, 2004).

1.3.6 Απαιτήσεις Τεκμηρίωσης από τον Ελεγκτή

Εκτός από τις γραπτές παρουσιάσεις που απαιτείται να λαμβάνει από τη διοίκηση ο ελεγκτής, έχει την υποχρέωση να τεκμηριώνει, για έναν επιτυχή έλεγχο, τα παρακάτω (PCAOB–Auditing Standards No. 2, 2004):

- Τη διαδικασία που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό σημαντικών αποκαλύψεων λογαριασμών και σημαντικών κατηγοριών συναλλαγών.
- Την αναγνώριση των σημείων που μπορούν να συμβούν παρατυπίες όσον αφορά τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων μέσω των λογαριασμών και των εμπορικών συναλλαγών.
- Την εκτίμηση και αξιολόγηση όποιων ελλείψεων σημειώνονται ως αποτέλεσμα του ελέγχου του ελεγκτή.
- Άλλα ευρήματα που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την αναφορά του ελεγκτή.

1.3.7 Επιδράσεις από την Αντίθετη Άποψη του Ελεγκτή για τον Εσωτερικό Έλεγχο στην Αναφορά του

Πολλές φορές η άποψη του ελεγκτή για τον σχεδιασμό του εσωτερικού ελέγχου από την επιχείρηση μπορεί να είναι αντίθετη με αυτή της διοίκησης, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την αναφορά του. Για αυτόν το λόγο ο ελεγκτής δε βασίζεται στον έλεγχο που έχει γίνει από την επιχείρηση αλλά εκτελεί πρόσθετες διαδικασίες για να καθορίσει αν υπάρχει κάποια σημαντική παρατυπία στα οικονομικά στοιχεία. Σε περίπτωση που δε βρεθεί καμία παρατυπία τότε ο ελεγκτής μπορεί να εκφράσει θετική γνώμη για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

Όταν, λοιπόν, η άποψη του ελεγκτή για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης δεν επηρεάζεται από την αντίθετη άποψή του για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού της ελέγχου, τότε στην αναφορά του πρέπει να περιλαμβάνεται μια παράγραφος η οποία να περιγράφει την αδυναμία η οποία

παρουσιάστηκε στον καθορισμό της φύσης, του χρόνου και του εύρους των ελέγχων που διενεργήθηκαν και ότι η αναφορά του δεν επηρεάστηκε από την αντίθετη άποψη του για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης. Αυτή η παράγραφος πρέπει να γραφτεί ώστε να εξασφαλίσει ότι οι χρήστες των αναφορών των ελεγκτών κατανοούν γιατί ο ελεγκτής έδωσε θετική γνώμη για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Επίσης, αυτή η αποκάλυψη είναι σημαντική και για την περίπτωση που η γνώμη των ελεγκτών για την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων επηρεάζεται από την αντίθετη άποψη του για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης. Σε αυτήν την περίπτωση η παράγραφος που προσδιορίζει την αδυναμία είναι η ίδια με τη διαφορά ότι δε γίνεται αναφορά για το αν η απόφαση του ελεγκτή επηρεάστηκε από τη γνώμη του για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης (PCAOB–Auditing Standards No. 2, 2004).

1.3.8 Μειονεκτήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Χωρίς να παραγνωρίζεται ή να υποτιμάται η σπουδαιότητα του έργου του εσωτερικού ελεγκτή, πρέπει ωστόσο να τονιστούν μερικά μειονεκτήματα που πηγάζουν από το γεγονός ότι ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υπάλληλος της επιχείρησης για την οποία ασκεί τον έλεγχο αφού (Γρηγοράκος Θ., 1989):

- Ασκείται σύμφωνα με τους κανόνες και όρους τους οποίους έχει θεσπίσει η διοίκηση της επιχείρησης και όχι σύμφωνα με τους κανόνες της ελεγκτικής.
- Ο έλεγχος στις πράξεις των διοικούντων και των συναδέλφων του δεν ασκείται με την επιβαλλόμενη αμεροληψία και αντικειμενικότητα και συνεπώς λόγω των συναδελφικών τους σχέσεων είναι περιορισμένης έκτασης και τελείως τυπικός.
- Η εργασία του πολλές φορές καταλήγει σε εργασία ρουτίνας με συνέπεια τη βαθμιαία εξασθένηση της επαγρύπνησης και της διερευνητικότητάς του.

1.4 Ο Ρόλος του Εξωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το Γραφείο Οικονομικής Επίβλεψης, που αποτελεί το βασικό ρυθμιστή για τα οικονομικά ιδρυτήματα των Ηνωμένων Πολιτειών (Office of Thrift

Supervision – OTS, 2002), βασικός σκοπός της λογιστικής είναι να παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες για τις οικονομικές πηγές και τα στοιχεία μιας επιχείρησης καθώς και τις υποχρεώσεις της. Συμβαδίζοντας με τον πρωταρχικό σκοπό της λογιστικής, η θεμελιώδης αρχή του εξωτερικού οικονομικού ελέγχου, που διεξάγεται πάντα σε συμφωνία με τα Ελεγκτικά Πρότυπα GAAS (Generally Accepted Auditing Standards), είναι να καθορίζει το κατά πόσο τα οικονομικά στοιχεία της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης παρουσιάζει την πραγματική οικονομική της κατάσταση καθώς και τα σωστά και πραγματικά αποτελέσματα των εμπορικών συναλλαγών της. Ο έλεγχος, δηλαδή, πρέπει να διασφαλίζει ότι η οικονομική δήλωση μιας επιχείρησης δεν περιέχει σημαντικές παρατυπίες είτε αυτές προέρχονται από σφάλματα είτε από εσκεμμένες ενέργειες. Αυτές οι διαφωτιστικές αποκαλύψεις που παρέχει ο εξωτερικός έλεγχος πρέπει να ακολουθούν τα Γενικά Αποδεκτά Ελεγκτικά Πρότυπα - GAAS (Office of Thrift Supervision, 2002).

1.4.1 Βασικός Σκοπός του Εξωτερικού Ελέγχου

Όπως ήδη προαναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, βασική επιδίωξη του εξωτερικού ελέγχου είναι να πληροφορήσει τους ενδιαφερόμενους (μετόχους, τρίτους, προσωπικό, Κράτος) αν οι οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης παρουσιάζουν την πραγματική εικόνα της περιουσιακής της κατάστασης και των οικονομικών της αποτελεσμάτων. Για να φτάσει ο εξωτερικός έλεγχος στον τελικό σκοπό του πρέπει να έχει διερευνηθεί, με την εφαρμογή σχετικών ελεγκτικών διαδικασιών, αν τυχόν υπάρχουν ουσιώδη λάθη, κλοπές ή δόλιες ενέργειες. Άλλη μια από τις επιδιώξεις του εξωτερικού ελέγχου είναι η επισήμανση ανεπαρκειών και κενών του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου για την κάλυψη του κινδύνου ύπαρξης μικροκλοπών και εσκεμμένων ή ακούσιων σφαλμάτων μεγάλης σημασίας. Ο παραπάνω, βέβαια, κίνδυνος μπορεί να καλυφθεί και από το γεγονός ότι ο έλεγχος και μόνο με την ύπαρξή του, αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα διαπράξεως λογιστικών και διαχειριστικών λαθών και ανωμαλιών (Office of Thrift Supervision, 2002).

1.4.2 Ο Εξωτερικός Ελεγκτής

Ο εξωτερικός ελεγκτής, σε αντίθεση με τον εσωτερικό ελεγκτή, δεν έχει καμία υπαλληλική σχέση ή άλλη εξάρτηση με την επιχείρηση. Αυτό σημαίνει ότι ο

εξωτερικός ελεγκτής είναι τελείως ανεξάρτητος και αδέσμευτος απέναντι στην επιχείρηση και συνεπώς δεν επηρεάζεται καθόλου από τη διοίκηση της. Το γεγονός αυτό αποτελεί εχέγγυο για τους τρίτους όσον αφορά τη διενέργεια του αντικειμενικού και ανεπηρέαστου ελέγχου, με αποτέλεσμα να αποκτά ιδιαίτερο κύρος το έργο του εξωτερικού ελεγκτή και το πόρισμά του να έχει ευρύτατη χρησιμότητα.

Είναι ευνόητο ότι για να μπορεί ο εξωτερικός ελεγκτής να ανταποκρίνεται στις μεγάλες απαιτήσεις του έργου του πρέπει να έχει τα ανάλογα προσόντα. Τα απαιτούμενα προσόντα αναφέρονται κυρίως στην προσωπικότητά του, και στην επαγγελματική του συγκρότηση. Ως πρώτο και κύριο προσόν θεωρείται διεθνώς το ανεπίληπτο ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα. Στα απαιτούμενα περαιτέρω προσόντα είναι η άρτια επιστημονική κατάρτιση, η εξειδικευμένη πείρα, η ικανότητα ταχείας αντίληψης και βαθιάς κρίσεως, η επινοητικότητα, η αυτοπεποίθηση, η αναγκαία λεπτότητα για την εκτέλεση του ελέγχου της εργασίας άλλων, η ικανότητα ευχερούς και ορθής εκφράσεως στον προφορικό και γραπτό λόγο, η επιμέλεια και η εργατικότητα (Γρηγοράκος Θ., 1989).

1.4.3 Ο Εξωτερικός Ελεγκτής ως Σύμβουλος της Επιχείρησης

Ο εξωτερικός ελεγκτής, που στη χώρα μας το ρόλο αυτό κατέχουν οι Ορκωτοί Λογιστές, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο συμβούλου και συνεργάτη της επιχείρησης. Η άρτια επιστημονική του κατάρτιση και η εξειδικευμένη και πολύπλευρη πείρα του προσφέρονται στις επιχειρήσεις και έτσι με τη συνεργασία του με τους αρμόδιους της εταιρίας, επιλύονται δύσκολα θέματα και επιτυγχάνεται η σωστή κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων. Μέσω της αναφοράς του ελεγκτή μετά τη διεξαγωγή του ελέγχου, στο διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης, πληροφορείται η διοίκηση τις τυχόν αδυναμίες και ελλείψεις στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, τις ενδεχόμενες παραλείψεις ή ανεπάρκειες και τις ελλείψεις στα διάφορα δικαιολογητικά της επιχείρησης με αποτέλεσμα την ουσιαστική βοήθειά της στην εκτέλεση του σοβαρότατου έργου της. Σημειώνεται ξανά ότι η διοίκηση της επιχείρησης βοηθείται και από το ότι η ύπαρξη και μόνο ουσιαστικού ελέγχου, από πρόσωπα ειδικής πείρας και τελείως ξένα προς το προσωπικό της επιχείρησης, καθιστά πολύ προσεκτικούς όλους τους υπαλλήλους κατά την εκτέλεση της εργασίας τους, γιατί γνωρίζουν ότι οι παραλείψεις και τα σφάλματά τους θα εντοπιστούν πιθανότατα από τον έλεγχο και θα γνωστοποιηθούν στη διοίκηση.

Αυτονόητο είναι ότι η παραπάνω συνεργασία δεν επηρεάζει στο ελάχιστο την αντικειμενική και αμερόληπτη κρίση του Ορκωτού Λογιστή, τα τελικά πορίσματα του οποίου θα είναι προϊόν προσεκτικής έρευνας και μελέτης και αντικειμενικής και αμερόληπτης κρίσεως (Γρηγοράκος Θ.,1989).

1.4.4 Πρότυπα Εξωτερικού Ελέγχου

Οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ακολουθούν έναν κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας σύμφωνα με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο AICPA. Αυτό προϋποθέτει ότι οι ελεγκτές πραγματοποιούν εξωτερικούς ελέγχους σύμφωνα με τα Γενικά Αποδεκτά Ελεγκτικά Πρότυπα GAAS. Τα πρότυπα αυτά δε σχετίζονται μόνο με τα επαγγελματικά προσόντα των ελεγκτών, αλλά και με την κρίση τους κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου καθώς και με την ποιότητα των διαδικασιών του ελέγχου. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες των Ελεγκτικών Προτύπων (Office of Thrift Supervision, 2002):

- Γενικά Πρότυπα.
- Πρότυπα Εργασιών.
- Πρότυπα Αναφοράς.

Τα Γενικά Πρότυπα προϋποθέτουν ότι το πρόσωπο ή τα πρόσωπα που διεξάγουν τον έλεγχο πληρούν τα παρακάτω προσόντα (Office of Thrift Supervision, 2002):

- Κατέχει επαρκείς γνώσεις και τεχνική εκπαίδευση.
- Διατηρεί την ανεξαρτησία του.
- Ασκεί την αναμενόμενη επαγγελματική μέριμνα στην εκτέλεση του ελέγχου και την προετοιμασία της αναφοράς.

Τα Πρότυπα Εργασιών περιλαμβάνουν τις παρακάτω απαιτήσεις (Office of Thrift Supervision, 2002):

- Επαρκή προγραμματισμένη εργασία.
- Κατάλληλους βοηθούς, αν κρίνεται αναγκαία η παρουσία τους.

- Κατάλληλη μελέτη και εκτίμηση του υπάρχοντος εσωτερικού ελέγχου για τον καθορισμό του πεδίου ελέγχου και των διαδικασιών που ακολουθούνται.
- Επαρκή στοιχεία για τη διατύπωση μιας άποψης για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης μετά τη διεξαγωγή του ελέγχου.

Τέλος, τα Πρότυπα Αναφοράς απαιτούν ότι ο εξωτερικός ελεγκτής δηλώνει με αντικειμενικότητα το κατά πόσο η επιχείρηση παρουσιάζει την οικονομική της δήλωση ακολουθώντας τις βασικές Ελεγκτικές Αρχές GAAP.

1.4.5 Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών

Όσον αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες (Office of Thrift Supervision, 2002), μια επιτροπή ελέγχου είναι αυτή που προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές ή λύνει τη συνεργασία της μαζί τους. Από την πλευρά τους οι εξωτερικοί ελεγκτές, για να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους απέναντι στη διοίκηση της κάθε εταιρίας που ελέγχουν θα πρέπει να δώσουν την αναφορά τους σχετικά με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης στα εξωτερικά στελέχη του διοικητικού συμβουλίου. Γενικά θα πρέπει κανείς να αναρωτηθεί για την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα των εξωτερικών ελεγκτών στην περίπτωση που αυτοί παρουσιάζονται να κάνουν την αναφορά τους στη διοίκηση της επιχείρησης και γενικότερα αν δουλεύουν για τη διοίκηση και αν υπερασπίζονται αυτή περισσότερο από το διοικητικό συμβούλιο.

Παρακάτω δίνονται μερικά περιστατικά στα οποία μπορεί να εκφράζονται ερωτηματικά για την ανεξαρτησία των ελεγκτών (Office of Thrift Supervision, 2002):

- Όταν η διοίκηση επιδοκιμάζει, χωρίς καμία αμφιβολία και αμφισβήτηση, τις παρουσιάσεις των αναφορών των εξωτερικών ελεγκτών στο διοικητικό συμβούλιο.
- Όταν η διοίκηση προσπαθεί να εμποδίσει τις συναντήσεις των εξωτερικών ελεγκτών με το διοικητικό συμβούλιο εκτός και αν είναι και αυτή παρούσα στη συνάντηση.
- Όταν το διοικητικό συμβούλιο δεν μπορεί να κατανοήσει ή να συζητήσει καταλλήλως με τους εξωτερικούς ελεγκτές, θέματα που αφορούν τα λογιστικά ή τον έλεγχο της επιχείρησης.

- Όταν το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για τον οικονομικό έλεγχο δεν έχει απεριόριστη πρόσβαση στο συμβούλιο της ελεγκτικής επιτροπής αν πρώτα δεν το γνωρίζει και δεν το εγκρίνει η διοίκηση της επιχείρησης.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες πρέπει να αποφασιστεί αν θα πρέπει να εξεταστεί η ανεξαρτησία και η αντικειμενικότητα των εξωτερικών ελεγκτών μέσω της επιθεώρησης των λιστών δανείων, των συμβολαίων, τη λίστα μετόχων και άλλων κατάλληλων μέτρων.

1.4.6 Περιορισμοί των Ελέγχων και των Ετήσιων Οικονομικών Καταστάσεων

Παρόλο το γεγονός ότι τα Ελεγκτικά Πρότυπα προϋποθέτουν τη χρήση της αναμενόμενης προσοχής και του επαγγελματικού σκεπτικισμού, ένας κατάλληλος σε σχεδιασμό και εκτέλεση έλεγχος δεν εγγυάται τον εντοπισμό όλων των παρατυπιών των οικονομικών ποσών ή των παραλείψεων στις οικονομικές δηλώσεις. Τα παρακάτω παραδείγματα απεικονίζουν μερικούς από τους πιο κοινούς περιορισμούς των ελέγχων (Office of Thrift Supervision, 2002):

- Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν είναι υπεύθυνος για να αποφασίσει αν και κατά πόσο μια επιχείρηση λειτουργεί σοφά και συνετά. Μια «καθαρή» αναφορά ελέγχου σημαίνει ότι η εταιρία αναφέρει όλες τις συναλλαγές και τους ισολογισμούς της σε συμφωνία με τις Ελεγκτικές Αρχές GAAP. Αυτό, όμως, δε σημαίνει ότι οι συναλλαγές αυτές έχουν επιχειρηματική λογική, ότι η εταιρία χειρίζεται τους κινδύνους με ασφαλείς τρόπους ή ότι η εταιρία μπορεί να επανακτήσει τις ισορροπίες σε περίπτωση χρηματοοικονομικών προβλημάτων.
- Ο εξωτερικός ελεγκτής προσπαθεί να κατανοήσει τον εσωτερικό έλεγχο που έχει διεξαχθεί από την επιχείρηση ως αρκετά επαρκή για το σχεδιασμό του εξωτερικού ελέγχου και καθορισμό των διεργασιών που πρέπει να γίνουν. Αυτό δε σημαίνει ότι ο εξωτερικός ελεγκτής εξετάζει όλους τους χειρισμούς που έγιναν από τη διοίκηση της επιχείρησης κατά τη διάρκεια του εσωτερικού ελέγχου. Ο εξωτερικός ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορα επίπεδα δοκιμασιών ανάλογα με τον κίνδυνο που παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο τομέα που εξετάζει.

- Η αναφορά του εξωτερικού ελεγκτή δηλώνει ότι τα οικονομικά στοιχεία που καταγράφονται στην οικονομική κατάσταση της επιχείρησης παρουσιάζουν την πραγματική οικονομική της κατάσταση. Αυτό σημαίνει ότι η εταιρία μπορεί να ανταποκριθεί στα περιουσιακά στοιχεία που αναφέρονται στην οικονομική της κατάσταση ενώ αντίθετα αυτό δε σημαίνει ότι τα πρότυπα, η στρατηγική και οι διαδικασίες που ακολουθούνται από την επιχείρηση είναι επαρκή για να μειώσουν τις απώλειες και τις ζημιές που μπορεί να υπάρξουν σε περίπτωση αλλαγής του οικονομικού περιβάλλοντος.
- Οικονομικές καταστάσεις που βασίζονται στις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές GAAP περιέχουν περιορισμένες αποκαλύψεις για κινδύνους και αβεβαιότητες των οικονομικών στοιχείων μιας εταιρίας καθώς και κάποιους άλλους παράγοντες ασφάλειας που εξασφαλίζουν μια υγιή οικονομική κατάσταση για την εταιρία.

1.4.7 Βασικές Ελεγκτικές Διαδικασίες του Εξωτερικού Ελέγχου

1.4.7.1 Μελέτη της Οργάνωσης και των Συνθηκών Λειτουργίας της Επιχείρησης

Ως πρώτο στάδιο για την έναρξη του ελέγχου μιας επιχείρησης από έναν εξωτερικό ελεγκτή, θεωρείται η ενημέρωση πάνω στην οργάνωση και τις συνθήκες λειτουργίας της υπό έλεγχο επιχείρησης.

Αν θεωρηθεί ότι η υπό έλεγχο επιχείρηση δραστηριοποιείται στο βιομηχανικό τομέα, τότε τα θέματα για τα οποία πρέπει να ενημερωθεί ο ελεγκτής δίνονται παρακάτω (Γρηγοράκος Θ., 1989):

- *Καταστατικό και Ειδική Νομοθεσία:* Μελέτη του καταστατικού και της υφιστάμενης νομοθεσίας η οποία αφορά την υπό έλεγχο επιχείρηση.
- *Διοικητική και Τεχνική Διάρθρωση της Επιχείρησης:* Πίνακας μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, Γενική Διεύθυνση Διευθύνσεις και τμήματα διοικητικών υπηρεσιών, με σύντομη περιγραφή των αρμοδιοτήτων κάθε διευθύνσεως και κάθε τμήματος.
- *Αντικείμενο Εργασιών – Παραγωγική Διαδικασία:* Χρησιμοποιούμενες πρώτες ύλες, χρησιμοποιούμενα βοηθητικά υλικά, παραγωγική διαδικασία, παραγόμενα προϊόντα και υποπροϊόντα και ο τρόπος διαθέσεως των παραγόμενων προϊόντων.

- *Λογιστική Οργάνωση*: Πλήρης ενημέρωση πάνω στη λογιστική οργάνωση της επιχείρησης, ενημέρωση του συστήματος κοστολογήσεως των παραγόμενων προϊόντων και των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων και τέλος ενημέρωση του συστήματος αρχειοθέτησης δικαιολογητικών και λογιστικών εγγράφων.

1.4.7.2 Μελέτη και Εκτίμηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Δεύτερο στάδιο της έναρξης του εξωτερικού ελέγχου σε μια επιχείρηση είναι η γενική μελέτη και εκτίμηση του εσωτερικού ελέγχου, η οποία περιλαμβάνει τα εξής (Γρηγοράκος Θ., 1989):

- A) Πίνακα Διοικητικού Προσωπικού, με λεπτομερή περιγραφή των αρμοδιοτήτων κάθε υπαλλήλου.
- B) Προσεκτική μελέτη της διαδρομής των δικαιολογητικών που στηρίζουν τις διοικητικές πράξεις και τις εμπορικές συναλλαγές.
- Γ) Τη διαδικασία αγοράς των πρώτων υλών, βοηθητικών και λοιπών υλικών καθώς και τη διαδικασία της παραλαβής και εισαγωγής τους στις αποθήκες και εξαγωγής τους για ανάλωση.
- Δ) Τη διαδικασία αγορών ανταλλακτικών και εργαλείων καθώς και η διαδικασία της παραλαβής και της εισαγωγής τους στην αποθήκη και η εξαγωγή τους για ανάλωση.
- E) Τη διαδικασία εισαγωγής στην αποθήκη των παραγόμενων έτοιμων προϊόντων και υποπροϊόντων.
- Στ) Τη διαδικασία πώλησης των έτοιμων προϊόντων.
- Z) Έλεγχος των τιμολογίων αγορών και πωλήσεων, το είδος του ελέγχου που γίνεται καθώς και από ποιους;
- H) Ποιος εκδίδει τα γραμμάτια εισπράξεως και τα εντάλματα πληρωμής και από ποιους υπογράφονται αυτά.
- Θ) Έλεγχος των γραμματίων εισπράξεως και πληρωμής καθώς και τι περιλαμβάνει ο έλεγχος αυτός και από ποιους γίνεται.
- I) Τα δικαιολογητικά των ενταλμάτων πληρωμής και αν τα ίδια τα εντάλματα ακυρώνονται μετά την πληρωμή και από ποιους.
- K) Οι μισθοδοτικές καταστάσεις με βάση ποια στοιχεία συντάσσονται και από ποιους υπογράφονται, αν ελέγχονται καθώς και ποιος πληρώνει το προσωπικό.

- Λ) Έλεγχος για το αν ο ταμίας εκτελεί ενέργειες εισπράξεων και πληρωμών μόνο βάσει γραμματίων Εισπράξεως και Ενταλμάτων Πληρωμής ή μήπως εισπράττει ή πληρώνει και μετά εκδίδονται Γραμμάτια ή Εντάματα.
- Μ) Αν διενεργούνται αιφνιδιαστικές καταμετρήσεις του ταμείου και από ποιους.
- Ν) Έλεγχος για το ποιος διενεργεί τις καταθέσεις στις τράπεζες και τις αναλήψεις από αυτές.

1.4.7.3 Κατάρτιση Προγράμματος Ελέγχου

Τρίτο και τελευταίο βασικό στάδιο για την έναρξη του εξωτερικού ελέγχου είναι ο προγραμματισμός του, με τον οποίον θα καθοριστούν οι επιμέρους ελεγκτικές διαδικασίες που θα εφαρμοστούν για κάθε λογαριασμό και γενικά για κάθε αντικείμενο ελέγχου, καθώς και η έκταση των διαδικασιών αυτών. Ο προγραμματισμός αυτός καλείται «Πρόγραμμα Ελέγχου» και καταρτίζεται με βάση τα παρακάτω (Γρηγοράκος Θ., 1989):

- Την μελέτη που αναφέρθηκε προηγουμένως και αφορά την οργάνωση και τις συνθήκες λειτουργίας της επιχείρησης.
- Τη μελέτη και εκτίμηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Τις Διεθνείς Ελεγκτικές Αρχές και τα Γενικά Αποδεκτά Ελεγκτικά Πρότυπα.

Το «πρόγραμμα ελέγχου» αναθεωρείται και αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τα γεγονότα που θα προκύψουν μετά τη διεξαγωγή του ελέγχου (π.χ εντοπισμός νέων κενών του εσωτερικού ελέγχου κ.λ.π).

Στο «πρόγραμμα ελέγχου» περιγράφονται αναλυτικά και με σαφήνεια οι ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να εφαρμοστούν. Παράλληλα ο ελεγκτής παραθέτει τις διεργασίες που αυτός χρησιμοποίησε, υπογράφοντας αυτές, ενώ υπογραμμίζεται ότι ο έλεγχος που διενεργήθηκε παρατίθεται αναλυτικά, γιατί τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν κατά πόσο ο έλεγχος διενεργήθηκε σύμφωνα με το νόμο και τα Ελεγκτικά Πρότυπα και συνεπώς κατά πόσο ευθύνεται και σε ποια έκταση ο ελεγκτής, ο οποίος σε περίπτωση αμφισβήτησης του ελέγχου του δεν έχει άλλα στοιχεία για την υπεράσπισή του.

Τέλος, τονίζεται η μεγάλη σημασία του εξωτερικού ελέγχου και ότι πρέπει να διενεργείται με μεγάλη προσοχή, έτσι ώστε να μη γίνεται σπατάλη χρόνου σε

δευτερεύουσας σημασίας θέματα και σε άσκοπες ελεγκτικές διαδικασίες, γεγονότα που περιορίζουν την έκταση του ελέγχου.

1.5 Εταιρικά Σκάνδαλα Μέσω της Παραποίησης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε τέσσερις από τις πιο σημαντικές και χαρακτηριστικές περιπτώσεις εταιρικών σκανδάλων που συνέβησαν τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην Ευρώπη και οι οποίες επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό τον τομέα της οικονομίας, ενώ εξίσου σημαντική ήταν η επίδραση των γεγονότων αυτών στη διαμόρφωση των Λογιστικών Προτύπων.

Τα Λογιστικά «Μαγειρέματα» της XEROX (2000)

Η δημιουργία της επιχείρησης XEROX, η οποία αρχικά λεγόταν Haloid, χρονολογείται το 1959 και ξεκίνησε ως κατασκευαστής φωτογραφικού υλικού και χαρτιού. Στα μέσα της δεκαετίας του 1960 άρχισε να επεκτείνει τις δραστηριότητες της με την κατασκευή φωτοαντιγραφικών μηχανημάτων βασιζόμενη σε σημαντικές τεχνολογικές καινοτομίες. Σήμερα, ο κύριος τομέας στον οποίο απευθύνεται η XEROX περιλαμβάνει επιχειρήσεις εκτυπώσεων, επιχειρήσεις γραφικών τεχνών, επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα και βιομηχανίες που αφορούν την υγεία (www.wikipedia.org).

Όλη αυτή όμως η ανάπτυξη της XEROX φαίνεται ότι βασίστηκε τελικά στην παραποίηση οικονομικών στοιχείων και στην εξαπάτηση επενδυτών αφού στις 11 Απριλίου του 2002, η επιτροπή ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S Securities and Exchange Commission – SEC) κατέθεσε μήνυση κατά της XEROX. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή, η επιχείρηση κατηγορείται ότι εξαπάτησε το δημόσιο κατά την περίοδο 1997 με 2000 χρησιμοποιώντας τακτικές παραποίησης των οικονομικών της στοιχείων. Η σημαντικότερη παραποίηση αφορούσε την καταγραφή εσόδων, αφού καταγραφόταν μια «πώληση» την περίοδο που υπογραφόταν ένα μισθωτήριο συμβόλαιο αντί να αναγνωριστεί ως έσοδο στη λήξη της διάρκειας του συμβολαίου. Η παραποίηση, λοιπόν, είχε να κάνει με το πότε αναγνωρίζονταν τα έσοδα και όχι με την αξία τους (www.wikipedia.org).

Η επιτροπή ασφάλειας SEC κατηγορούσε την επιχείρηση ότι οι λογιστικές αρχές που χρησιμοποιούσε όχι μόνο παραβίαζαν τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (U.S GAAP), αλλά σχεδιάζονταν σκοπίμως για να εξαπατήσουν τους ενδιαφερόμενους επενδυτές του χρηματιστηρίου. Επίσης, η επιτροπή υποστήριζε ότι μέσω αυτών των παρατυπιών τα κέρδη της επιχείρησης αυξήθηκαν το έτος 1997 κατά 405 εκατομμύρια δολάρια, το έτος 1998 κατά 655 εκατομμύρια δολάρια και το 1999 κατά 511 εκατομμύρια δολάρια (www.wikipedia.org).

Σε αυτή όμως την περίπτωση λογιστικής απάτης σημαντικός ήταν και ο ρόλος των ελεγκτών της XEROX οι οποίοι άνηκαν στην ελεγκτική KPMG και η οποία προκειμένου να διατηρήσει τις «σχέσεις» με την επιχείρηση που διαρκούσαν τουλάχιστον 40 χρόνια καθώς και να προφυλάξει τις αμοιβές τόσο για το έλεγχο όσο και για συμβουλευτικές υπηρεσίες, κάλυψε την απάτη. Όμως τα προβλήματα δεν άρχισαν να εμφανιστούν για την επιχείρηση, αφού με την αύξηση των εσόδων κάθε περιόδου έγινε πολύ δύσκολο για τη διοίκηση της να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των επενδυτών της σε επόμενες περιόδους (www.wikipedia.org).

Από την πλευρά της η XEROX δεν παραδέχτηκε ούτε αρνήθηκε τις κατηγορίες της επιτροπής ασφάλειας SEC και συμφώνησε να πληρώσει πρόστιμο αξίας 10 εκατομμυρίων δολαρίων και να επαναδιατυπώσει τα αποτελέσματα χρήσης των οικονομικών της καταστάσεων για την περίοδο 1997 – 2000. Επίσης, έξι από τα ανώτερα στελέχη της κατηγορήθηκαν για την απάτη αυτή, ενώ και αυτοί από την πλευρά τους ούτε παραδέχτηκαν ούτε αρνήθηκαν τις κατηγορίες και συμφωνήθηκε να πληρώσουν πρόστιμο αξίας 22 εκατομμυρίων δολαρίων (www.wikipedia.org).

Τέλος, όσον αφορά την ελεγκτική εταιρία KPMG, η επιτροπή ασφάλειας SEC κατέθεσε επίσης μήνυση εις βάρος τεσσάρων ελεγκτών που ήταν υπεύθυνοι για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της XEROX και οι οποίοι επέτρεπαν το «μαγείρεμα» των στοιχείων τους. Έτσι λοιπόν και αυτή υποχρεώθηκε σε χρηματική ποινή αξίας 22.48 εκατομμυρίων δολαρίων, αφού ούτε και αυτή αρνήθηκε ούτε παραδέχτηκε τις κατηγορίες αυτές (www.wikipedia.org).

Η Κατάρρευση της Enron (2001)

Η εταιρία Enron δημιουργήθηκε από τη συγχώνευση δυο επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και για τα επόμενα δέκα χρόνια είχε σταθερή άνοδο στην αποδοτικότητά της, επωφελούμενη τις ευκαιρίες που προέκυψαν από την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Εκτός του ότι

κατείχε πολλούς αγωγούς ενέργειας, η Enron είχε και επαγγελματικές συναλλαγές όσον αφορά το φυσικό αέριο και τη μετάδοση ηλεκτρικής ενέργειας. Παρόλη την ανοδική πορεία της επιχείρησης, ειδικότερα μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η αποτυχία του συμβουλίου και της διοίκησης της Enron να αναλάβει τις ευθύνες των ρίσκων που προέκυπταν από το επιχειρηματικό της πλάνο και ειδικότερα με τη λογιστική πολιτική που ακολουθούσε σχετικά με τις εταιρίες ειδικού σκοπού (Special Purpose Entities - SPEs) και με την ανικανότητά τους να διαχειριστούν με σωστό τρόπο τα στοιχεία του ενεργητικού στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως τις πωλήσεις των αποθεμάτων τους, σε συνδιασμό με τις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ των μελών οδήγησαν την επιχείρηση στην πτώχευση (Deakin S. and Konzelmann S., 2003).

Έχει, όμως, ενδιαφέρον το πως συνέβησαν χρονικά τα γεγονότα και οδηγήθηκε η Enron στην κατάρρευση. Στις 16 Οκτωβρίου του 2001, ανακοινώθηκε από την επιχείρηση ότι μειώνονται τα καθαρά κέρδη μετά φόρων κατά 544 εκατομμύρια δολάρια καθώς και τα μερίσματα των μετόχων κατά 1.2 δισεκατομμύρια δολάρια. Στις 8 Νοεμβρίου της ίδιας χρονιάς, ανακοινώθηκε ότι εξαιτίας λογιστικών λαθών, επαναδιατυπώνονται οι αναφορές των καθαρών κερδών για την περίοδο 1997-2000. Σύμφωνα με αυτές τις επαναδιατυπώσεις τα καθαρά κέρδη μειώθηκαν το 1997 κατά 28 εκατομμύρια δολάρια (27% των 105 εκατομμυρίων που είχαν αναφερθεί), το 1998 κατά 133 εκατομμύρια δολάρια (19% των 703 εκατομμυρίων), το 1999 κατά 248 εκατομμύρια (28% των 893 εκατομμυρίων) και το 2000 κατά 99 εκατομμύρια (10% των 979 εκατομμυρίων). Αυτές οι αλλαγές είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του μεριδίου των μετόχων κατά 1.2 δισεκατομμύρια δολάρια (το 18% από 9.6 δισεκατομμύρια που είχαν αναφερθεί στις 30 Σεπτεμβρίου του 2001). Στις 2 Δεκεμβρίου του 2001, ανακοινώθηκε η πτώχευση της επιχείρησης. Πολλοί από το προσωπικό της επιχείρησης, που είχαν επενδύσει στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης, είδαν τα χρήματά τους να μειώνονται στο ελάχιστο. Μεγάλη έμφαση σε αυτήν την κατάσταση δόθηκε από τον πολιτικό και οικονομικό τύπο καθώς και από την τηλεόραση, γεγονός που οδήγησε την Επιτροπή Ασφάλειας (Security Exchange Commission - SEC) στη διεξαγωγή ερευνών (Benston G. J. & Hartgraves A. L., 2002).

Η πτώχευση της Enron είχε μεγάλο ενδιαφέρον και από λογιστικής άποψης, καθώς η ελεγκτική εταιρία Arthur Andersen, που ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης και ήταν μια από τις μεγαλύτερες στις

Ηνωμένες Πολιτείες, κατηγορήθηκε για παράλειψη καθηκόντων ακόμα και απάτη τόσο από τον τύπο όσο και από την Επιτροπή Ασφάλειας (Security Exchange Commission - SEC) και μνηύθηκε με σοβαρές χρηματικές αποζημιώσεις. Ύστερα από αυτό το γεγονός ο πρόεδρος της Επιτροπής ανακοίνωσε τη δημιουργία σωμάτων τα οποία θα είναι υπεύθυνα για τη σύσταση ρυθμίσεων και προτύπων στα οποία θα πρέπει να συμμορφώνονται οι επιχειρήσεις.

Τέλος, παρακάτω αναφέρονται έξι λογιστικά και ελεγκτικά θέματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από την επιχείρηση για την παραποίηση των οικονομικών στοιχείων της (Benston G. J. & Hartgraves A. L., 2002): (1) Η οικονομική πολιτική της επιχείρησης η οποία επέτρεπε την απόκρυψη ζημιών και χρεών της από τους ενδιαφερόμενους επενδυτές. (2) Η πολιτική της επιχείρησης όσον αφορά τις επενδύσεις, που φανέρωναν αυξημένες συναλλαγές. (3) Η πρακτική αναγνώρισης εσόδων, σύμφωνα με την οποία καταγράφονταν ως τρέχοντα έσοδα αμοιβές υπηρεσιών επόμενων χρόνων καθώς και έσοδα μελλοντικών συμβολαίων. (4) Αποτελέσματα από επενδύσεις, τα οποία δε βασιζόνταν σε πραγματικά νούμερα. (5) Η πολιτική της επιχείρησης όσον αφορά το απόθεμά της και τέλος (6) ανακριβείς αποκαλύψεις εμπορικών συναλλαγών.

Η Πτώχευση της Worldcom (2002)

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η περίπτωση πτώχευσης της επιχείρησης Worldcom. Η Worldcom αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το όνομα Worldcom το απέκτησε το 1995, μετά τη συγχώνευση των επιχειρήσεων Long Distance Discount Service (LDDS) και Advanced Companies Inc. Το Νοέμβριο του 1997, η Worldcom και η MCI Communications προχώρησαν στη μεγαλύτερη, προς το παρόν, συγχώνευση για τις Ηνωμένες Πολιτείες με αποτέλεσμα τη συγκρότηση της MCI Worldcom. Στις 5 Οκτωβρίου του 1999, η MCI Worldcom ανακοίνωσε την αγορά μιας ακόμα επιχείρησης, μια συμφωνία που κόστισε 129 δισεκατομμύρια δολάρια. Το αποτέλεσμα ήταν η επιχείρηση, με τη νέα ονομασία Worldcom, να αποτελεί τη μεγαλύτερη επιχείρηση τηλεπικοινωνιών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Παρολαυτά η προηγούμενη συμφωνία δεν προχώρησε, εξαιτίας των πιέσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανησυχούσαν για τη δημιουργία μονοπωλίου. Έτσι, στις 13 Ιουλίου του 2000, το

διοικητικό συμβούλιο της MCI Worldcom ανακοίνωσε τη λήξη της συμφωνίας, ενώ λίγο αργότερα άλλαξε το όνομα της επιχείρησης σε Worldcom (www.wikipedia.org).

Τον Ιούνιο του 2002, κατά διάρκεια ενός εσωτερικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης, ανακαλύφθηκε σφάλμα αξίας 3,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Μετά από έναν μήνα, ανακοινώθηκε η υποβολή της επιχείρησης σε πτώχευση, ενώ τον Αύγουστο του 2002 ανακαλύφθηκε μια πρόσθετη παραποίηση αξίας 3,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Μέχρι το τέλος του 2003, εκτιμάται ότι τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης είχαν διογκωθεί κατά 12 δισεκατομμύρια δολάρια. Το 2004, η επιχείρηση άρχισε να ξαναλειτουργεί με το νέο όνομα MCI και με ρευστότητα που άγγιζε το ποσό των 6 δισεκατομμυρίων δολαρίων και με περίπου 5,7 δισεκατομμύρια δολάρια χρέη. Σχεδόν τα μισά από τα μετρητά που αντιστοιχούσαν στην επιχείρηση, έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για το διακανονισμό πληρωμής των χρεών αυτών. Τελικά, με την αναγνώριση της επιχείρησης ως πτωχευμένη, η νέα επιχείρηση MCI πλήρωσε μόνο 570 εκατομμύρια δολάρια σε χρέη (www.wikipedia.org).

Τελικά, η Worldcom, άλλαξε το όνομά της σε MCI με το οποίο λειτουργεί τώρα, ενώ ακόμα και εκκρεμούν πληρωμές σε πολλούς πιστωτές της, όπως πολλοί από τους πρώην εργαζόμενους, οι οποίοι περίμεναν πάνω από δυο χρόνια για να λάβουν τα χρήματα που τους αναλογούσαν μετά την πτώχευση της Worldcom (www.wikipedia.org).

Η Άνοδος και Πτώση της Parmalat (2003)

Η εταιρία Parmalat ιδρύθηκε το 1961 από τον Calisto Tanzi και αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες τροφίμων, με ειδίκευση στα γαλακτοκομικά προϊόντα τα οποία βασίζονται σε μια καινοτόμο τεχνολογία παστερίωσης. Μέχρι το 1970 η ιταλική νομοθεσία εμπόδιζε την επέκταση της εταιρίας. Οι αλλαγές στη νομοθεσία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, έφεραν την εδραίωση της εταιρίας στην αγορά της Ιταλίας. Αυτή ήταν ακριβώς η στιγμή όπου η επιχείρηση διαμόρφωσε την επιχειρηματική πολιτική της: αγόραζε επιχειρήσεις, που βρίσκονταν σε δεινή οικονομική θέση κυρίως, σε πολύ χαμηλή τιμή και τις οποίες συγχώνευε γρήγορα στον όμιλο θέτοντας όλα τα προϊόντα τους υπό το όνομα της δικής της φίρμας. Αυτή η στρατηγική λειτούργησε αρκετά καλά για την Parmalat, ενώ

αναπτύσσοντας ταυτόχρονα τις τεχνολογικές και διαφημιστικές μεθόδους της κατάφερε να αυξήσει κατά πολύ το μερίδιο της στην αγορά.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980 είχε καταφέρει να γίνει η όγδοη μεγαλύτερη βιομηχανία τροφίμων της Ιταλίας, ενώ κατείχε την πρωτιά στην αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων με 25%. Τα τελευταία χρόνια, όμως, της δεκαετίας αυτής, βρέθηκε σε κρίση. Παρά τη γρήγορη ανάπτυξή της, η οικονομική πολιτική της στηριζόταν σε τραπεζικά δάνεια χρηματοδότησης. Στα τέλη του 1989, οι υποχρεώσεις της (παθητικό) ανέρχονταν στο ποσό των 400 εκατομμυρίων δολαρίων, από τα οποία τα 169 εκατομμύρια ήταν βραχυπρόθεσμα χρέη. Ωστόσο υπήρχαν και άλλοι κίνδυνοι που απειλούσαν την Parmalat, καθώς πολυεθνικές εταιρίες, όπως η Nestle, είχαν αρχίσει να αποκτούν ένα σημαντικό αριθμό μεγάλων ιταλικών εταιριών τροφίμων, ενώ είχε γίνει και μια πρόταση για αγορά και της Parmalat από την Kraft (Buchanan B. & Yang T., 2005).

Η δημοσίευση το 1990 για αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, αποτέλεσε ορόσημο στην ιστορία της Parmalat για πολλούς λόγους. Πρώτον, βοήθησε στη σύσταση και εδραίωση της ιδιοκτησίας και της οργανωτικής δομής που θα είχε ο όμιλος Parmalat μέχρι και την κατάρρευσή του. Ο C. Tanzi, αφού απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών του ομίλου, δηλαδή το 51%, αποτελούσε τον κύριο ιδιοκτήτη, ενώ στα επόμενα χρόνια θα μπορούσε να αποκτήσει το 100% των μετοχών του ομίλου. Δεύτερον, άνοιξε η πόρτα για την Parmalat να επιτύχει επιχορηγήσεις από εξωτερικούς παράγοντες και ειδικότερα να αξιοποιήσει τη διεθνή αγορά ομολόγων. Τρίτον, μια νέα επέκταση του μετοχικού κεφαλαίου παρείχε στην Parmalat νέα κονδύλια για να επεκταθεί διεθνώς. Μεταξύ του 1990 και του 2003, είχε αγοράσει πάνω από 100 επιχειρήσεις διεθνώς και αποτελούσε μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες τροφίμων, παγκοσμίως (Buchanan B. & Yang T., 2005).

Κατά τη διάρκεια των επόμενων δέκα χρόνων, η Parmalat προχώρησε στην απόκτηση περισσότερων από 70 επιχειρήσεων. Καθ' όλη αυτά τα χρόνια, παρέμενε υπό οικογενειακό έλεγχο, ενώ απέφευγε τους δημόσιους ελέγχους εκμεταλλευόμενη τα χρήματα που αποκτούσε από την έκδοση ομολόγων παρά από την έκδοση μετοχών. Αυτή η επιθετική πολιτική που ακολουθούσε η επιχείρηση με την απόκτηση άλλων εταιριών είχε διπλό σκοπό. Πρώτον, μεταμόρφωσε την Parmalat σε μια παγκόσμια δύναμη, αφού ήταν κοινοπραξία επιχειρήσεων με 136 θυγατρικές εταιρίες και 120 εργοστάσια σε περισσότερες από 30 χώρες, τα οποία απασχολούσαν πάνω από 36.000 εργαζόμενους. Δεύτερον, οι πολλές αποκτήσεις της, έκαναν πολύ

δύσκολη την εκτίμηση των πραγματικών κερδών του ομίλου. Παρόλο που οι επενδυτές ανησυχούσαν για τις ασαφείς οικονομικές καταστάσεις του ομίλου Parmalat και τα πολλά χρέη, η ικανότητα της επιχείρησης να αναπτύσσει ταχέως τα κέρδη της, κατεύναζε τις ανησυχίες αυτές (Buchanan B. & Yang T., 2005).

Το 1999, οι επενδυτές άρχισαν να αναρωτιούνται για τα αίτια για τα οποία η Parmalat, ενώ παρουσίαζε πλεόνασμα ρευστών ταυτόχρονα προέβαινε στην έκδοση ομολόγων. Κατά τη διάρκεια των πρώτων 9 μηνών του 2003, ο όμιλος θα εκδώσει ομόλογα αξίας 1 δισεκατομμυρίων €, αυξάνοντας το συνολικό χρέος τους στα 6 δισεκατομμύρια €. Τελικά, οι φόβοι των επενδυτών επιβεβαιώθηκαν, όταν στις 8 Δεκεμβρίου του 2003 αποκαλύφθηκε ότι απέτυχε να ρευστοποιήσει 500 εκατομμύρια € που είχαν επενδυθεί ενώ παράλληλα παρουσίαζε δυσκολίες στην πληρωμή 150 εκατομμυρίων € ενός ομολόγου. Στις 24 Δεκεμβρίου του 2003, ανακοινώθηκε η πτώχευση της Parmalat.

Ολοκληρώνοντας, θα πρέπει να αναφερθούν οι σημαντικότεροι παράγοντες που οδήγησαν την Parmalat στην πτώχευση και οι οποίοι συνδέονται και με τα πιο πρόσφατα οικονομικά σκάνδαλα των Ηνωμένων Πολιτειών. Έτσι λοιπόν, η έλλειψη σωστής επιτήρησης και επαγρύπνησης από την πλευρά των ελεγκτών που ήλεγχαν τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης, το αναποτελεσματικό διοικητικό συμβούλιο της, η ταχεία ανάπτυξη της επιχείρησης που βασίστηκε στη στρατηγική των αποκτήσεων άλλων επιχειρήσεων και συγχωνεύσεων στον όμιλο, λογιστικές πρακτικές που σκοπό είχαν την παραποίηση και εξαπάτηση επενδυτών και τέλος συναλλαγές (related party transactions). Αυτό που κάνει ακόμα πιο περίπλοκη αυτήν την υπόθεση είναι ότι εμπλέκονταν θυγατρικές εταιρίες και τράπεζες offshore (Buchanan B. & Yang T., 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια προσπάθεια διαχωρισμού μεταξύ των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων και των προτύπων που ισχύουν στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μέσω αυτού του διαχωρισμού θα γίνουν κατανοητές οι ομοιότητες και οι διαφορές που εντοπίζονται στην εφαρμογή των Προτύπων αυτών. Θα πρέπει να τονιστεί ότι στην Ευρώπη τα πρότυπα λογιστικής και ελεγκτικής που εφαρμόζονται, διαφέρουν από χώρα σε χώρα και αντίστοιχα από πολιτεία σε πολιτεία για την Αμερική, ωστόσο στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης οι διαφορές στις νομοθεσίες που ισχύουν για κάθε χώρα και οι οποίες επηρεάζουν τη σύνθεση των Λογιστικών Προτύπων και Αρχών τείνουν να εξαλειφθούν. Για αυτό το λόγο κρίνεται σκόπιμο η έρευνα μας για τα Λογιστικά Πρότυπα να επικεντρωθεί σε αυτά που ισχύουν διεθνώς αλλά και για τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Μεγάλη Βρετανία, στην οποία τα πρότυπα διαφέρουν, όχι σε σημαντικό βαθμό, από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Παρακάτω, λοιπόν, συγκεντρώνονται στοιχεία τόσο για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Global GAAP / International Accounting Standards-IAS) όσο και για τις Γενικά Αποδεκτές Αρχές της Λογιστικής (GAAP) που ισχύουν τόσο για τις Ηνωμένες Πολιτείες (U.S GAAP) και για τη Μεγάλη Βρετανία (UK GAAP).

2.1 Γενικά περί Λογιστικών Αρχών και Προτύπων

Οι Γενικά Αποδεκτές Αρχές Λογιστικής (General Accepted Accounting Principles - GAAP) χρησιμοποιούνται από τη λογιστική κατά τη διάρκεια του ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ερευνητές έχουν διαφοροποιήσει αυτές τις αρχές λογιστικής σε «μικρές» και «μεγάλες» καθώς και σε άλλες εναλλακτικές όπως η Αναλυτική Βάση της Λογιστικής (Other Comprehensive Basis of Accounting - OCBOA) ή οι Νομοθετημένες Λογιστικές Αρχές (Statutory Accounting Principles - STAT/SSAP). Στον τομέα της ελεγκτικής, που είναι παρόμοιος με αυτόν της λογιστικής, χρησιμοποιείται ο όρος Γενικά Αποδεκτά Ελεγκτικά Πρότυπα (General Accepted Auditing Standards - GAAS) που παραλληλίζεται με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) στον πειθαρχικό τομέα. Πρακτικά, οι συναλλαγές προϊόντων και οι υπηρεσίες μεταξύ των επιχειρήσεων οδηγούν στον οικονομικό και λογιστικό έλεγχο των επιχειρήσεων με σκοπό τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας τους και την ανάλυση των αποτελεσμάτων χρήσεως των επιχειρήσεων αυτών για το σχεδιασμό του ελέγχου και

για την οικονομική πολιτική που θα ακολουθήσουν. Με στόχο να βελτιώσουν τη νομιμότητα των λογιστικών πληροφοριών και να εξασφαλίσουν την αξιοπιστία τους, οι λογιστές ακολουθούν μια πολιτική που στηρίζεται σε συγκεκριμένη φιλοσοφία γύρω από οικονομικά θέματα καθώς και σε ένα σύνολο εξουσιοδοτημένων πρακτικών εφαρμογών, που ονομάζονται Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP). Αυτές όμως οι Αρχές διαφέρουν από χώρα σε χώρα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, και συχνά επιτρέπουν εναλλακτικές μεθόδους για τον καθορισμό της συμπεριφοράς του ίδιου συνόλου εμπορικών συναλλαγών. Οι Γενικά Αποδεκτές Αρχές δε μένουν στατικές, αλλά αντιθέτως εξελίσσονται και αναπτύσσουν το «σώμα» των λογιστικών γνώσεων τους για να μπορούν να ανταποκρίνονται στις όλο και πιο αυξανόμενες επιχειρηματικές ανάγκες, επηρεασμένες από το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό, εμπορικό και τεχνολογικό ιστορικό υπόβαθρο κάθε χώρας (A. A. Ampofo & R. J. Sellani, 2005).

2.2 Ιδεολογικό Πλαίσιο

Οι Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές GAAP είναι ένα σύνολο υποθέσεων, αρχών, ιδεών, πρότυπων και κανόνων. Το ιδεολογικό πλαίσιο των αρχών αυτών στηρίζει τις επιχειρήσεις στην ανάπτυξή τους και παρέχουν καθοδηγήσεις και υπηρεσίες για αντικρουόμενα θέματα όσον αφορά τις εμπορικές συναλλαγές αυτών. Μερικές από τις θεμελιώδεις λογιστικές ιδεολογίες, τόσο για τα Ελεγκτικά Πρότυπα όσο και για τις Γενικά Αποδεκτές Αρχές που ισχύουν στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Μεγάλη Βρετανία, είναι ο συντηρητισμός, η συνέπεια και η ταύτιση των στοιχείων που εμφανίζονται στους ισολογισμούς επιχειρήσεων. Ένα παράδειγμα που φανερώνει την ιδεολογία τόσο των Ελεγκτικών Προτύπων όσο και των Αρχών της Λογιστικής που ισχύουν στις Ηνωμένες Πολιτείες (US GAAP), είναι ο χρυσός κανόνας της εκτίμησης του αποθέματος, στην οποία εφαρμόζεται η αρχή του συντηρητισμού. Ο χρυσός αυτός κανόνας δηλώνει ότι το απόθεμα πρέπει να αποτιμάται στο χαμηλότερο κόστος ή στη χαμηλότερη πραγματική αξία σε συμφωνία με την αρχή του συντηρητισμού (A. A. Ampofo & R. J. Sellani, 2005).

Η ιδεολογική βάση για τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών (US GAAP) είναι οι *Εκθέσεις Ιδεολογιών της Λογιστικής* (Statements of Financial Accounting Concepts – SFAC) ενώ οι *Παρουσιάσεις των Οικονομικών Καταστάσεων* (Presentation of Financial Statements) αποτελούν την

ιδεολογική βάση για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (International Accounting Standards – IAS). Οι καταστάσεις αυτές καθορίζουν και εξηγούν τα επίπεδα των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, τα χαρακτηριστικά των οικονομικών στοιχείων, τους χρήστες αυτών των οικονομικών καταστάσεων, ενώ παράλληλα εξακριβώνουν τις θεμελιώδεις λογιστικές ιδεολογίες. Μέχρι στιγμής το ιδεολογικό πλαίσιο των Προτύπων για τις Ηνωμένες Πολιτείες (SFAC) που καθορίζεται από το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (Financial Accounting Standards Board-FASB) είναι παρόμοιο με αυτό που ισχύει τόσο για τα Ελεγκτικά Πρότυπα της Μεγάλης Βρετανίας (U.K. GAAS) όσο και για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS).

Συνοψίζοντας, το ιδεολογικό πλαίσιο είναι το θεμέλιο για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των Ελεγκτικών Προτύπων και των Λογιστικών Αρχών καθώς είναι αυτό που καθορίζει τα περιουσιακά στοιχεία, τους μετόχους, τα έσοδα, τα έξοδα, το πραγματικό κέρδος, τις πραγματικές ζημίες στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων από τις επιχειρήσεις καθώς και την αξιοπιστία των πληροφοριών που αποκομίζονται από αυτές (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

2.3 Πηγές και Ανάπτυξη των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (GAAP)

Οι Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) είναι εκθέσεις - δηλώσεις που αφορούν λογιστικές αρχές τις οποίες οφείλουν να ακολουθούν οι επιχειρήσεις όσον αφορά τα λογιστικά τους βιβλία και οι οποίες εκδίδονται από εξουσιοδοτημένα λογιστικά σώματα που ακολουθούν τη λογιστική φιλοσοφία. Οι λογιστικές αυτές αρχές (GAAP) συχνά εμφανίζονται με τη μορφή *Εκθέσεων - Δηλώσεων Λογιστικών Προτύπων* (Statements of Financial Accounting Standards – SFAS), *Λογιστικών Απόψεων* (Accounting Opinions), *Δηλώσεις Λογιστικών Ερμηνειών* (Statements of Financial Accounting Interpretation – SFIN), *Πρότυπα Οικονομικών Αναφορών* (Financial Reporting Standards), *Πρότυπα Λογιστικής Πρακτικής* (Standard Statement of Accounting Practice) ή *Απλών Διεθνών Λογιστικών Δηλώσεων* (Simply International Accounting Statements), ανάλογα με τη χώρα, τη δικαιοδοσία και το σώμα που εκδίδει τα Πρότυπα και τις Αρχές αυτές. Όπως λοιπόν αναφέρθηκε, οι Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) ποικίλουν από χώρα σε χώρα τόσο σε ορολογία, σε επίπεδο της εξουσιοδότησης, επιτρεπόμενες εναλλακτικές και στα σώματα που εκδίδουν τις Αρχές αυτές. Για παράδειγμα, υπάρχουν οι Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP), της Μεγάλης Βρετανίας (U.K. GAAP), οι

Διεθνώς Αποδεκτές Αρχές (IAS), οι Αρχές της Γερμανίας (German GAAP), της Κίνας (Chinese GAAP), του Καναδά (Canadian GAAP) και του Μεξικού (Mexican GAAP) (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

Οι εξουσιοδοτημένες αρχές που είναι υπεύθυνες για τη σύσταση και την έκδοση των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Προτύπων είναι το Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board - IASB) καθώς και άλλα εθνικά συμβούλια λογιστικών προτύπων ανάλογα με τη χώρα, με πιο σημαντικά το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. FASB – Financial Accounting Standards Board) και της Μεγάλης Βρετανίας (U.K. FASB).

Σώματα Επαγγελματικών Λογιστών όπως το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants - AICPA), η Επιτροπή Λογιστικών Σωμάτων της Μεγάλης Βρετανίας (Consultative Committee of Accountancy Bodies – CCAB), η Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (International Federation of Accountants - IFAC) καθώς και το Ινστιτούτο Διπλωματούχων Λογιστών της Αυστραλίας (ICAA – Australian Institute of Chartered Accountants) είναι μερικά από τα σημαντικότερα σώματα που συμβάλουν στη σύσταση και έκδοση των Λογιστικών Προτύπων ανάλογα με τη χώρα στην οποία έχουν δικαιοδοσία (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

2.4 Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP)

Στις Ηνωμένες Πολιτείες το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (Financial Accounting Standards Board - FASB) είναι το κύριο σώμα που είναι υπεύθυνο για τη θέσπιση και την έκδοση των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών οι οποίες εμφανίζονται υπό μορφή δηλώσεων - εκθέσεων λογιστικών προτύπων, παρουσιάσεων των δηλώσεων αυτών (FASB Interpretation), στάσης των στελεχών (Staff Positions – FSP), δηλώσεων - θέσεων - παρουσιάσεων του Αμερικάνικου Ινστιτούτου Διπλωματούχων Λογιστών AICPA και πολλών άλλων μορφών. Γενικά υπάρχει κάποια ιεραρχία μεταξύ των οργάνων θέσπισης των Λογιστικών Αρχών, η οποία καλείται *House of GAAP*. Σε περίπτωση σύγκρουσης των απόψεων μεταξύ των οργάνων, το πρώτο, δεύτερο και τρίτο επίπεδο εξουσιοδότησης, με αυτή τη σειρά, είναι αυτά που έχουν το προβάδισμα να υπερισχύσουν. Η ανάπτυξη των Λογιστικών Αρχών (U.S. GAAP) στηρίζεται στην ιδεολογική βάση SFAC *Δηλώσεις – Εκθέσεις Λογιστικών Ιδεολογιών* περισσότερο

από ότι στη ιδεολογική βάση των Διεθνών Προτύπων IAS. Γενικότερα, οι Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών U.S. GAAP έχουν χαρακτηριστεί ότι περιέχουν περισσότερες αποκαλύψεις και αναλυτικές εντολές που αντικατοπτρίζουν την οικονομική δραστηριότητα των Ηνωμένων Πολιτειών καθώς και τις πολιτικές πιέσεις που επηρεάζουν το οικονομικό περιβάλλον (A. A. Ampofo & R. J. Sellani, 2005).

2.5 Λογιστικά Πρότυπα της Μεγάλης Βρετανίας (U.K GAAP / IAS)

Η θέσπιση Λογιστικών Προτύπων στη Μεγάλη Βρετανία ξεκίνησε το 1970 με την ίδρυση της Επιτροπής Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards Committee – ASC). Το 1976 η επιτροπή αυτή αποτελούταν από έξι λογιστικά σώματα τα οποία αποτελούσαν την Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards Committee – ASC). Μέχρι το 1990 η Επιτροπή αυτή έχει εκδώσει 22 Δηλώσεις - Εκθέσεις που αφορούν τα Πρότυπα Λογιστικής Πρακτικής (Statements of Standard Accounting Practice – SSAP). Όμως η Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (ASC) δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος λόγω του ότι χρειαζόταν να εξασφαλίσει τη σύμφωνη γνώμη και των έξι οργάνων που την αποτελούσαν αλλά και του ότι δεν είχε τις κατάλληλες πηγές για να μπορέσει να αντεπεξέλθει σε αυτές τις αλλαγές. Αυτοί οι παράγοντες σε συνδυασμό με την ολοένα και αυξανόμενη πολυπλοκότητα των λογιστικών θεμάτων οδήγησε στη θέσπιση και εφαρμογή νέων προτύπων και νέου ρυθμιστικού πλαισίου. Το 1990 το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων αντικατέστησε την Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (ASC) με εξουσιοδότηση να εκδίδει πρότυπα λογιστικά χωρίς να χρειάζεται να πάρει την έγκριση από τα έξι λογιστικά σώματα τα οποία τώρα αποτελούσαν την Συμβουλευτική Επιτροπή Λογιστικών Σωμάτων. Μέχρι τον Αύγουστο του 2001, το Συμβούλιο έχει εκδώσει 19 νέες Εκθέσεις – Δηλώσεις Χρηματοοικονομικών Προτύπων (Financial Reporting Statements – FRS) και οι οποίες αντικαθιστούν τις Δηλώσεις - Εκθέσεις που αφορούσαν Πρότυπα Λογιστικής Πρακτικής (SSAP), (Deloitte & Touche, 2001).

Όλες οι εγχώριες επιχειρήσεις της Μεγάλης Βρετανίας είναι υποχρεωμένες να συμμορφώνονται με τον Νόμο Επιχειρήσεων της Μεγάλης Βρετανίας (U.K Company Law), μια θεμελιώδης αρχή όπου όλες οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητα το μέγεθος ή την ιδιοκτησία τους, βρίσκονται κάτω από το ίδιο νομικό καθεστώς. Επίσης, από όλες τις επιχειρήσεις απαιτείται από τον Νόμο Επιχειρήσεων (Company Law) να καταρτίζουν

και να παρουσιάζουν τις οικονομικές καταστάσεις τους στους μετόχους και τους χρήστες των καταστάσεων αυτών και οι πληροφορίες σχετικά με τα ποσά που παρουσιάζουν θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (U.K GAAP). Οι λογιστικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις των επιχειρήσεων της Μεγάλης Βρετανίας μπορούν να βρεθούν στα λογιστικά πρότυπα. Μέχρι το 1991 οι θέσπιση και έκδοση των προτύπων αυτών είχε ανατεθεί σε επαγγελματίες λογιστές ενώ δεν υπήρχε κανένας αποτελεσματικός μηχανισμός ελέγχου των διοικητικών στελεχών ή ελεγκτών των οποίων το όνομα εμπλεκόταν σε υποθέσεις επιχειρήσεων όπου οι οικονομικές τους δηλώσεις δεν ήταν σύμφωνες με τα λογιστικά πρότυπα με αποτέλεσμα ένα μέρος της αξιοπιστίας των ελέγχων να χαθεί. Προκειμένου να ανακτηθεί αυτή η χαμένη αξιοπιστία, ιδρύθηκε το Συμβούλιο Χρηματοοικονομικών Αναφορών (Financial Reporting Council – FRC) το οποίο ήταν ένα ανεξάρτητο σώμα και το οποίο αποτελούταν από τρία υποδεέστερα σώματα: το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων το οποία αναφέρθηκε και προηγουμένως και το οποίο αναπτύσσει, εκδίδει και απορρίπτει λογιστικά πρότυπα, την Τακτική Δύναμη Επειγόντων Θεμάτων (Urgent Issues Task Force – UITF) που ασχολείται με επείγοντα λογιστικά θέματα και βοηθά το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards Board - ASB) σε περιπτώσεις που υπάρχουν αντικρουόμενες ερμηνείες οικονομικών στοιχείων και συναλλαγών και τέλος το Σώμα Επιθεώρησης Οικονομικών Αναφορών (Financial Reporting Review Panel – FRRP) το οποίο είναι υπεύθυνο για την επιβολή νόμων και για τυχόν παραβίασή τους (S. Fearnley & T. Hines, 2003).

Στη σημερινή εποχή, πολλές είναι οι αλλαγές που έχουν γίνει στη Μεγάλη Βρετανία σχετικά με τα λογιστικά πρότυπα στα οποία πρέπει να συμμορφώνονται οι επιχειρήσεις. Μια από τις σημαντικότερες αλλαγές είναι η μετατροπή του μέχρι πρότινος ισχύοντα Νόμου Επιχειρήσεων (Company Law) και των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (U.K. GAAP) στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (International Accounting Standards – IAS). Ωστόσο υπάρχουν κάποια προβλήματα στην εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων όχι τόσο για τις μεγάλες και πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να παρέχουν επιπλέον μισθούς για την εκπαίδευση του προσωπικού τους στα νέα δεδομένα, αλλά κυρίως στις μικρότερες επιχειρήσεις. Ο προβληματισμός αυτός βρίσκεται στο γεγονός ότι αν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αναπτύσσονται με τέτοιο τρόπο ώστε να συγκλίνουν με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών (οι οποίες δεν είναι αρκετά διαδεδομένες στη Μεγάλη Βρετανία λόγω της πληθώρας των κανονισμών και των

αρχών) τότε η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τις μικρότερες επιχειρήσεις και ελεγκτικές εταιρίες καθώς και η συμμόρφωσή τους σε αυτά θα είναι πολύ δαπανηρές. Για το λόγο αυτό πρόθεση του Συμβουλίου Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards Board - ASB) είναι όλα τα νέα λογιστικά πρότυπα που εκδίδονται από αυτό να συμβαδίζουν μόνο με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα IAS ή να είναι πανομοιότυπα με αυτά και όχι με τα λογιστικά πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών U.S GAAP (S. Fearnley & T. Hines, 2003).

2.6 Διεθνή Πρότυπα και Αρχές (Global GAAP / IAS)

Με αντιπροσώπους σε πάνω από 91 χώρες, το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων είναι υπεύθυνο για τη σύσταση και την έκδοση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Global GAAP / IAS – International Accounting Standards) και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS – International Financial Reporting Standards). Το συμβούλιο ανέλαβε την ευθύνη για τη σύσταση των Διεθνών Προτύπων τον Ιούλιο του 2001, με σκοπό να θέσει υψηλού επιπέδου ποιότητας πρότυπα έτσι ώστε να εφαρμοστούν με επιτυχία. Το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων συγκροτείται από τα διοικητικά μέλη, το συμβούλιο, την επιτροπή παρουσιάσεων ερμηνειών και την επιτροπή συμβούλων. Μέχρι σήμερα, έχουν θεσπιστεί και εκδοθεί 41 δηλώσεις - εκθέσεις Διεθνών Προτύπων. Πίσω από αυτές τις εκθέσεις βρίσκονται οι θεμελιώδεις ιδεολογίες και κανόνες για τα Διεθνή Πρότυπα που εμπεριέχονται στην IAS-1, *Παρουσίαση των Οικονομικών Δηλώσεων - Εκθέσεων*. Μερικές από αυτές τις ιδεολογίες είναι η σύνεση (συντηρητισμός), η συνέπεια, το ιστορικό κόστος, τα περιουσιακά στοιχεία και πολλά άλλα.

Γενικότερα, τα Διεθνή Πρότυπα έχουν χαρακτηριστεί ως τέτοια τα οποία μπορούν να παρέχουν ένα σύνολο λογιστικών προτύπων επιτρέποντας παράλληλα και άλλες εναλλακτικές μεθόδους όπως για παράδειγμα την εφαρμογή των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP). Αυτό σημαίνει ότι πολλές φορές τα Διεθνή Πρότυπα IAS χρησιμοποιούνται εναλλακτικά των Προτύπων που ισχύουν σε κάποια χώρα, ενώ μπορεί να εφαρμόζονται παράλληλα με τα πρότυπα που ισχύουν σε κάθε χώρα ξεχωριστά. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα είναι αυτό της Γκάνας και της Νικαράγουας όπως και σε άλλες χώρες, στις οποίες ισχύουν τα Διεθνή Πρότυπα παράλληλα με τις Γενικά Αποδεκτές

Λογιστικές Αρχές των χωρών αυτών καθώς πιστεύεται ότι η συνεργασία αυτών των δυο είναι ακόμα πιο αποτελεσματική (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

2.7 Η Δομή του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)

Στις παρακάτω παραγράφους παρουσιάζονται μερικές σημαντικές πληροφορίες όσον αφορά την παλιά και τη νέα δομή του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) από τη χρονιά της ίδρυσής του το 1973 μέχρι και τη χρονιά 2000, όπου αναδιοργανώθηκε η δομή του συμβουλίου στη νέα του μορφή, καθώς επίσης και τις ευθύνες και υποχρεώσεις των μελών του συμβουλίου και των υπολοίπων οργάνων που συνιστούν τη νέα δομή του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB).

2.7.1 Η παλιά δομή: 1973 - 2000

Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC – International Accounting Standards Committee) ιδρύθηκε το 1973 μετά από μια συμφωνία που έγινε μεταξύ σωμάτων επαγγελματιών λογιστών από την Αυστραλία, τον Καναδά, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιαπωνία, το Μεξικό, την Ολλανδία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιρλανδία και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB). Στα χρόνια που ακολούθησαν προστέθηκαν και άλλα μέλη-χορηγοί στην Επιτροπή και το 1982 αυτά τα μέλη-χορηγοί συνέστησαν τα σώματα επαγγελματιών λογιστών που ήταν μέλη της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (IFAC - International Federation of Accountants). Ουσιαστικά ο όρος Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έχει να κάνει με τη δομή, παρά με την παραδοσιακή έννοια ενός συνόλου ανθρώπων-μελών .

Τα λογιστικά πρότυπα αρχικά ορίστηκαν από ένα εθελοντικό Συμβούλιο της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC Board) το οποίο αποτελούσαν μέλη από 13 διαφορετικές χώρες και 3 επιπλέον οργανωτικά μέλη. Κάθε μέλος αντιπροσωπευόταν γενικά από 2 «αντιπροσώπους» και έναν «τεχνικό σύμβουλο». Τα μέλη αυτά προέρχονταν από ένα ευρύ πεδίο ατόμων με σημαντικό υπόβαθρο προσόντων, όπως η πρακτική στη λογιστική, η προϋπηρεσία σε επιχειρήσεις κυρίως πολυεθνικές και η εκπαίδευσή τους σχετικά με τη λογιστική και τα εθνικά λογιστικά πρότυπα. Το συμβούλιο αυτό είχε επίσης και κάποια μέλη παρατηρητές

(περιλαμβανομένων και αντιπροσώπων από το αντίστοιχο συμβούλιο των Ηνωμένων Πολιτειών-FASB και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής-European Commission) που συμμετείχαν στις συζητήσεις που αφορούσαν την κατάρτιση και τη θέσπιση των προτύπων, άλλα δεν είχαν δικαίωμα ψήφου.

Τα σημαντικότερα μέλη της παλιάς δομής της Επιτροπής ήταν τα παρακάτω (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- **Συμβούλιο της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC Board)** (περιγράφηκε παραπάνω).
- **Όμιλος Συμβούλων (Consultative Group)**. Ένα συμβουλευτικό σώμα που αντιπροσώπευε ένα σημαντικό πεδίο διεθνών οργανισμών που ασχολούνταν με τη λογιστική.
- **Επιτροπή Ερμηνείας των Προτύπων (Standing Interpretations Committee)**. Έχει την ευθύνη της ανάπτυξης επεξηγηματικών σχολίων όσον αφορά την ερμηνεία των προτύπων που προέκυπταν από την τελική έγκριση του Συμβουλίου της Επιτροπής (IASC Board).
- **Επιτροπές Καθοδήγησης (Steering committees)**. Σώματα ειδικών θεμάτων για μελέτες ημερήσιας διάταξης των επιχειρήσεων.
- **Συμβουλευτική Σύνοδος (Advisory Council)**. Σώμα εντοπισμού τυχών παραβλέψεων.

2.7.2 Η νέα δομή: 2000 - ...

Μετά από 25 χρόνια σημαντικών επιτευγμάτων, η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για να μπορεί να συνεχίσει να εκτελεί αποτελεσματικά το έργο της θα έπρεπε να βρεί έναν τρόπο προκειμένου τα εθνικά λογιστικά πρότυπα και πρακτικές κάθε χώρας να συγκλίνουν με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και πρακτικές. Έτσι λοιπόν, στα τέλη του 1997 η Επιτροπή συγκρότησε ένα σώμα (Strategy Working Party) προκειμένου να επανεξετάσει τη δομή και τη στρατηγική της (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB).

Το σώμα αυτό εξέδωσε την αναφορά του το Δεκέμβριο του 1998. μετά από έναν λεπτομερή και αποτελεσματικό σχολιασμό, το σώμα εξέδωσε τις Τελικές Συστάσεις (Final Recommendations) το Νοέμβριο του 1999.

Το Συμβούλιο της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB Board) ενέκρινε τις προτεινόμενες ενέργειες από το παραπάνω σώμα το Δεκέμβριο του 1999 και το ίδιο έκαναν και τα υπόλοιπα σώματα-μέλη τον Μάιο του 2000. Το νέο Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB – International Accounting Standards Board) τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούλιο του 2000, ενώ τον Απρίλιο του 2001 το καινούριο συμβούλιο (IASB) ανέλαβε τις ευθύνες που μέχρι πρότινος είχε η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) για τη θέσπιση των Διεθνών Προτύπων (IAS) (www.iasplus.com- Structure of IASB-IASB).

Η συνολική δομή, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι γνωστή ως η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και η πρωταρχική της θεμελίωση ήταν το Ίδρυμα της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB Foundation), όπου τον Ιούνιο του 2005 οι θεματοφύλακες του ιδρύματος αυτού ολοκλήρωσαν την Καταστατική Επιθεώρηση 2003-2005 (2003-2005 Constitution Review) με την οποία ενέκριναν ένα μεγάλο σύνολο αλλαγών στο καταστατικό (Changes to the Constitution) που τέθηκε σε εφαρμογή την 1 Ιουλίου του 2005 (www.iasplus.com - Structure of IASB-IASB).

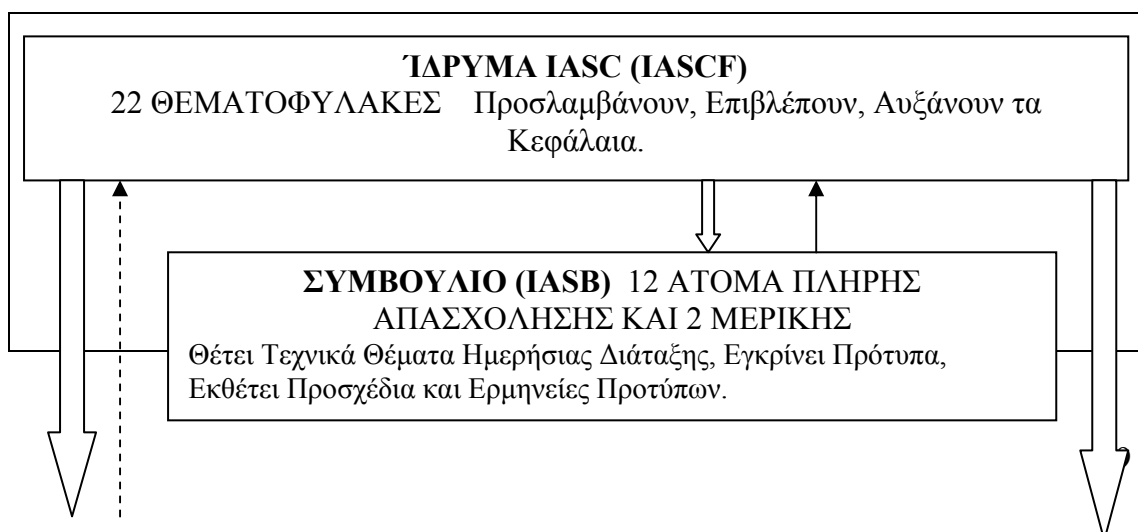
2.7.3 Γενική Ανασκόπηση του Αναδιαρθρωμένου Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

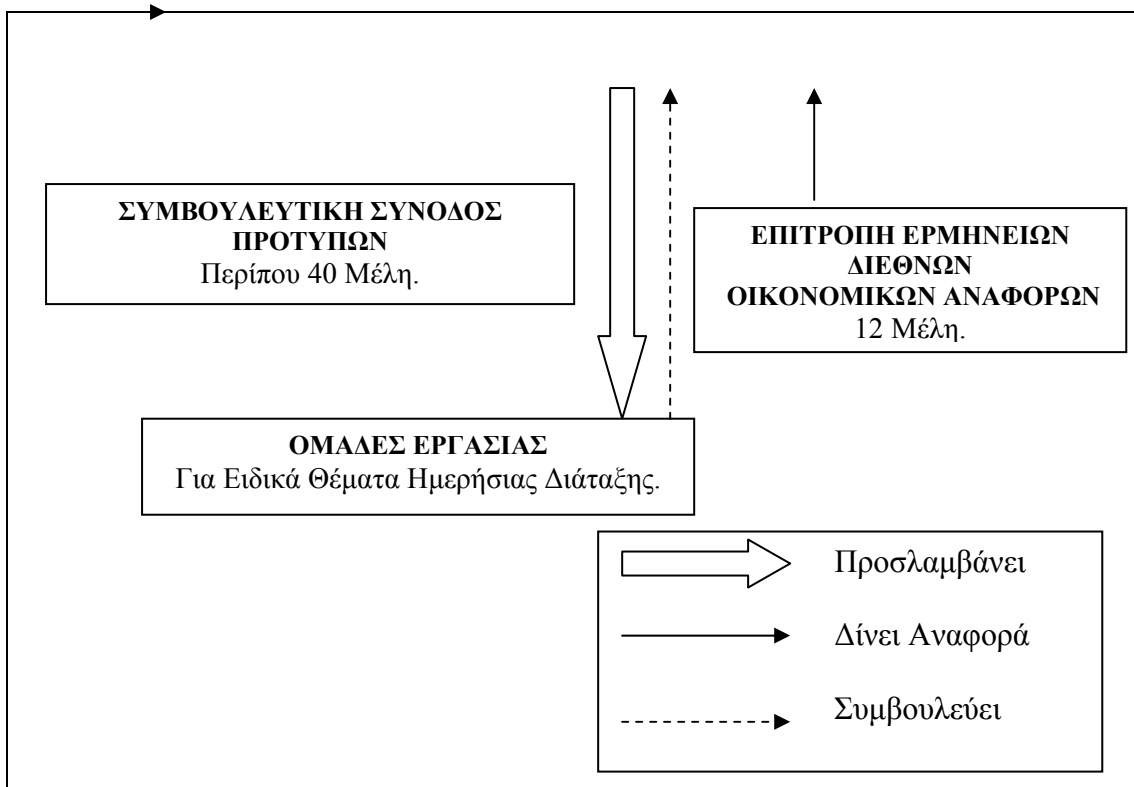
Παρακάτω αναφέρονται τα κυριότερα όργανα-συστατικά της νέας δομής (www.iasplus.com - Structure of IASB-IASB):

- **Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)** – έχει την συνολική ευθύνη για τη θεσμοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Οικονομικών Αναφορών (International Financial Reporting).
- **Ίδρυμα της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASCF)** – επιβλέπει τη δουλειά του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων (IASB), τη δομή και τη στρατηγική.
- **Επιτροπή Ερμηνειών Διεθνών Οικονομικών Αναφορών (IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee)** – αναπτύσσει τις ερμηνείες των Διεθνών Προτύπων για την έγκρισή τους από το Συμβούλιο (IASB).

- **Συμβουλευτική Σύνοδος Προτύπων (Standards Advisory Council – SAC)** – συμβουλεύει το Συμβούλιο (IASB) και το Ίδρυμα της Επιτροπής (IASCF).
- **Ομάδες Εργασίας (Working Groups)** – ομάδες ειδικών θεμάτων για μελέτες ημερήσιας διάταξης των επιχειρήσεων.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ**

2.7.4 Θεματοφύλακες της Επιτροπής Ερμηνειών Διεθνών Οικονομικών Αναφορών (IASCF)

Αριθμός των Θεματοφυλάκων. 22 Θεματοφύλακες. (Αρχικά υπήρχαν 19 Θεματοφύλακες).

Τόπος Προέλευσης των Θεματοφυλάκων.

- Έξι από τη Βόρεια Αμερική (αμετάβλητος αριθμός).
- Έξι από την Ευρώπη (αμετάβλητος αριθμός).
- Έξι (ήταν τέσσερις) από την Ασία – Ωκεανία.
- Τέσσερις (ήταν τρεις) από οποιαδήποτε άλλη περιοχή έτσι ώστε να υπάρχει γεωγραφική ισορροπία.

Ιστορικό των Θεματοφυλάκων. Το καταστατικό απαιτεί μια κατάλληλη ισορροπία όσον αφορά το επαγγελματικό υπόβαθρο των θεματοφυλάκων, περιλαμβάνοντας ελεγκτές, ακαδημαϊκούς και άλλους επίσημους που υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Δύο από τους θεματοφύλακες πρέπει να είναι ανώτεροι ιεραρχικά

συνέταιροι από διεθνείς ελεγκτικές εταιρίες (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB).

Επιλογή των Θεματοφυλάκων. Οι Θεματοφύλακες προσλαμβάνονται από το Συμβούλιο των Θεματοφυλάκων (Board of Trustees). Οι Θεματοφύλακες υιοθετούν τις δικές τους διαδικασίες, οι οποίες πρέπει να περιλαμβάνουν συσκέψεις με τους εθνικούς και τους διεθνείς οργανισμούς ελεγκτών, τους υπεύθυνους για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων καθώς και τους χρήστες αυτών και τους ακαδημαϊκούς. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, οι Θεματοφύλακες έχουν ιδρύσει τη Συμβουλευτική Ομάδα Επιλογής Θεματοφυλάκων (Trustee Appointments Advisory Group). Οι υπεύθυνοι Θεματοφύλακες θα συμβουλευονται αυτό το σώμα πριν πάρουν τις αποφάσεις σχετικά με την επιλογή νέων Θεματοφυλάκων (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB).

Ευθύνες των Θεματοφυλάκων. Οι Θεματοφύλακες του Ιδρύματος IASC είναι υπεύθυνοι για να (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- Προσλαμβάνουν τα μέλη του Συμβουλίου.
- Προσλαμβάνουν τα μέλη της Επιτροπής Ερμηνείας των Προτύπων (Standing Interpretations Committee) και της Συμβουλευτικής Συνόδου Προτύπων (Standards Advisory Council).
- Επανεξετάζουν κάθε χρόνο τη στρατηγική του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) και την αποτελεσματικότητά της.
- Εγκρίνουν κάθε χρόνο τον προϋπολογισμό του Συμβουλίου (IASB) και να καθορίσουν τη βάση για τις χρηματοδοτήσεις.
- Επανεξετάζουν και αναθεωρούν ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων στρατηγικής του Συμβουλίου που αφορούν τα λογιστικά πρότυπα, προωθούν το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και το σκοπό του για άμεση εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IAS), παρέχοντας παράλληλα τη διαβεβαίωση ότι οι Θεματοφύλακες δε θα εμπλέκονται σε τεχνικά θέματα των λογιστικών προτύπων.
- Θεσμοθετούν και τροποποιούν λειτουργικές διαδικασίες του Συμβουλίου (IASB), της Επιτροπής Ερμηνείας των Προτύπων (Standards Interpretations

Committee) και της Συμβουλευτικής Συνόδου Προτύπων (Standards Advisory Council).

- Εγκρίνουν τροποποιήσεις στο καταστατικό ακολουθώντας μια διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει συσκέψεις με τη Συμβουλευτική Σύνοδο Προτύπων (Standards Advisory Council) και την έκδοση Έκθεσης Προσχεδίων (Exposure Drafts) για δημόσιο σχολιασμό.

Η ψηφοφορία των Θεματοφυλάκων. Οι Θεματοφύλακες ενεργούν βάση πλειοψηφίας, με εξαίρεση την τροποποίηση του καταστατικού στην οποία απαιτείται πλειοψηφία τριών – τεσσάρων ψήφων (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB).

2.7.4 Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board – IASB)

Οι Υποχρεώσεις του Συμβουλίου (IASB). Οι πρωταρχικές υποχρεώσεις του Συμβουλίου είναι (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- Η ανάπτυξη και η έκδοση Σχεδίων των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (International Financial Reporting Drafts) και των Προσχεδίων τους (Exposure Drafts).
- Η έγκριση των Ερμηνειών (Interpretations) που αναπτύσσονται από την Επιτροπή Ερμηνειών (IFRIC).

Αριθμός Μελών του Συμβουλίου. 14 μέλη από τα οποία τα 12 είναι πλήρους απασχόλησης και τα υπόλοιπα 2, μερικής.

Βασικά Προσόντα των Μελών. Επαγγελματική επάρκεια και πρακτική εμπειρία-προϋπηρεσία. Άλλα κριτήρια, σύμφωνα με το Καταστατικό του Ιδρύματος IASC είναι (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- Η επάρκεια και οι γνώσεις σε τεχνικά θέματα σχετικά με τη λογιστική και τον έλεγχο.
- Η ικανότητα ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων.
- Η επικοινωνιακή επιδεξιότητα.

- Η επιλογή αποφάσεων.
- Η επίγνωση του οικονομικού περιβάλλοντος.
- Η συλλογικότητα.
- Η ηθική αξιοπρέπεια, αντικειμενικότητα και πειθαρχία.
- Η αφοσίωση στο σκοπό του Ιδρύματος (IASC Foundation).

Γεωγραφικό Ιστορικό των Μελών. Οι Θεματοφύλακες που έχουν την ευθύνη για την εκλογή των μελών, πρέπει να είναι σίγουροι ότι τα μέλη δε θα έχουν κανένα συμφέρον σχετικά με τη χώρα από την οποία προέρχονται.

Επαγγελματικό Υπόβαθρο των Μελών. Κατάλληλη πρακτική εμπειρία όσον αφορά τη χρήση, την ανάλυση και τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Θέματα Ημερησίας Διάταξης του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο έχει πλήρη γνώση των τεχνικών θεμάτων ημερησίας διάταξης.

Θέματα Ψηφοφορίας του Συμβουλίου. Η έκδοση ενός Προτύπου ή μιας Ερμηνείας Προτύπου (SIC Interpretation) απαιτεί την έγκριση τουλάχιστον 9 μελών του Συμβουλίου από τα 14.

Ομάδες Εργασίας του Συμβουλίου (IASB Working Groups). Το Συμβούλιο συγκροτεί «Ομάδες Εργασίας» και άλλες συμβουλευτικές ομάδες, προκειμένου να παρέχει συμβουλές σε θέματα υψηλής σημασίας. Επίσης απαιτείται να συμβουλευτεί τη Συμβουλευτική Σύνοδο Προτύπων (Standards Advisory Council) αναφορικά με θέματα ημερησίας διάταξης και προτεραιότητα εργασιών.

Πρόεδρος Συμβουλίου. Προσλαμβάνεται από τους Θεματοφύλακες.

Συσκέψεις του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο συνεδριάζει, κατά προσέγγιση, κάθε μήνα για μια εβδομάδα.

2.7.5 Συμβουλευτική Σύνοδος Προτύπων (Standards Advisory Council)

Ο Ρόλος της Συνόδου. Η Συμβουλευτική Σύνοδος Προτύπων παρέχει βήμα σε οργανισμούς και επιχειρήσεις με διαφορετικό γεωγραφικό υπόβαθρο αλλά και δραστηριότητες, που δείχνουν ενδιαφέρον όσον αφορά τις διεθνείς οικονομικές αναφορές, με σκοπό να (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- συμβουλεύει το Συμβούλιο σχετικά με την προτεραιότητα των εργασιών του,
- πληροφορεί το Συμβούλιο για τις απόψεις των οργανισμών και των επιχειρήσεων που παίρνουν μέρος στη Σύνοδο (Council) σχετικά με σημαντικά θέματα που αφορούν τη θέσπιση προτύπων,
- δίνει και άλλες συμβουλές τόσο στο Συμβούλιο όσο και στους Θεματοφύλακες.

Τα Μέλη της Συνόδου. Σύμφωνα με το Καταστατικό του Ιδρύματος Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC Foundation Constitution), η Σύνοδος πρέπει να έχει 30 ή και περισσότερα μέλη. Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των μελών είναι περίπου 50, αλλά είναι πιθανό να μειωθεί μετά σύσκεψη της Συνόδου το Νοέμβριο του 2005. Τα μέλη προσλαμβάνονται από τους Θεματοφύλακες (Trustees) για μια ανανεώσιμη περίοδο τριών χρόνων.

Ο Πρόεδρος της Συνόδου. Η σύνοδος (SAC) έχει έναν ανεξάρτητο πρόεδρο που προσλαμβάνεται από τους Θεματοφύλακες.

Οι Συνσκέψεις της Συνόδου. Η Σύνοδος συνήθως συνεδριάζει τρεις φορές κάθε χρόνο, όπου αυτές οι συνεδριάσεις είναι ανοιχτές προς το κοινό.

2.7.6 Επιτροπή Ερμηνειών Διεθνών Οικονομικών Αναφορών (International Financial Reporting Interpretations Committee)

Η Επιτροπή Ερμηνειών Διεθνών Οικονομικών Αναφορών έχει 12 μέλη τα οποία προσλαμβάνονται από τους Θεματοφύλακες για περίοδο τριών χρόνων. Τα μέλη της Επιτροπής αυτής δεν είναι έμμισθοι, παρόλαυτα τα έξοδά τους καλύπτονται. Η Επιτροπή αυτή συνεδριάζει περίπου μια φορά κάθε χρόνο και οι συνεδριάσεις αυτές είναι ανοιχτές στο κοινό. Για την έγκριση των Προσχεδίων των τελικών

Ερμηνειών (Draft of final Interpretations) απαιτείται ότι δεν υπάρχουν περισσότεροι από τρεις αρνητικοί ψήφοι εναντίον αυτών. Ο πρόεδρος της Επιτροπής δεν προκύπτει από ψηφοφορία και μπορεί να είναι ένα από τα μέλη του Συμβουλίου Διεθνών Οικονομικών Προτύπων (IASB), ο Διευθυντής των Τεχνικών Δραστηριοτήτων (Director of Technical Activities) ή ένα μέλος από το τεχνικό προσωπικό του Συμβουλίου IASB.

Οι Υποχρεώσεις της Επιτροπής Ερμηνειών (IFRIC), (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- Ερμηνεύει και δίνει πληροφορίες για την εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRSs) και παρέχει χρονοδιαγράμματα για θέματα οικονομικών αναφορών που δεν επιλαμβάνονται από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRSs) και από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IASs), ενώ επίσης ασχολείται και με άλλα θέματα κατ' απαίτηση του Συμβουλίου (IASB).
- Εκδίδει Προσχέδια Ερμηνειών (Draft Interpretations) για δημόσιο σχολιασμό και εξετάζουν τις παρατηρήσεις και σχόλια μέσα σε μια λογική περίοδο πριν την τελική έγκριση των Ερμηνειών.
- Δίνει αναφορά στο Συμβούλιο (IASB) και παίρνει την έγκριση από αυτό για την έκδοση των τελικών Ερμηνειών (Draft Interpretations).

2.7.7 Βασικές Ομάδες Εργασίας (Working Groups)

Υπάρχουν συγκεκριμένες ομάδες εργασίας που εμπλέκονται με την ανάπτυξη των προτύπων κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, ως συμμετέχοντες στις συσκέψεις του Συμβουλίου της Επιτροπής Διεθνών Οικονομικών Προτύπων (IASC Board) και στις συσκέψεις και εργασίες του μετέπειτα Συμβουλίου Διεθνών Οικονομικών Προτύπων (IASB). Αυτές οι ομάδες είναι οι παρακάτω (www.iasplus.com - Structure of IASC-IASB):

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission).
- Ευρωπαϊκός Συμβουλευτικός Όμιλος Οικονομικών Αναφορών (European Financial Reporting Advisory Group - EFRAG).
- Διεθνής Οργανισμός Ασφαλειών (International Organization of Securities Commissions – IOSCO).
- Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (International Federation of Accountants – IFAC).
- Διεθνές Συνέδριο Λογιστικής Ανάπτυξης (International Forum of Accountancy Development – IFAD).
- Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. Financial Accounting Standards Board – FASB).
- Συμβούλιο Λογιστικής Επίβλεψης Δημόσιων Επιχειρήσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. Public Company Accounting Oversight Board – PCAOB).
- Επιτροπή Ασφαλειών και Εμπορίου των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. Securities and Exchange Commission – SEC).

2.7.8 Δήλωση του Συμβουλίου της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB Board Statement)

Κατά τη σύσκεψη του Συμβουλίου της Επιτροπής (IASB Board) το Δεκέμβριο του 2000, εγκρίθηκε η μετατροπή του σε Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board – IASB). Η Έκθεση – Δήλωση που εκδόθηκε, σχολιάζει τις τρέχουσες εργασίες ενώ επίσης εκφράζει και κάποιες σκέψεις του Συμβουλίου για άλλα θέματα. Με τη δήλωση αυτή εκφράζεται η αισιοδοξία ότι το νέο Συμβούλιο θα συνεχίσει να εργάζεται με επιτυχία σε θέματα που αφορούν:

- τις συγχωνεύσεις επιχειρήσεων,
- την παρούσα αξία,
- την αναφορά οικονομικών καταστάσεων,
- τον τομέας των ασφαλειών,
- τις επιχειρήσεις εξόρυξης πρώτων υλών,
- οικονομικούς οργανισμούς.

Παράλληλα αυτή η Δήλωση – Έκθεση προτείνει και κάποια νέα θέματα για μελέτη, όπως:

- η σύγκλιση των εθνικών και των διεθνών προτύπων,
- οι πληρωμές των συμμετεχόντων,
- τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού,
- περιληπτική αναφορά πέρα από τις παρατηρήσεις,
- ανανέωση του Πλαισίου (Framework) καθώς και Εισαγωγή στα Διεθνή Πρότυπα (Preface to IAS),
- ειδική έκδοση των Διεθνών Προτύπων για μικρές επιχειρήσεις,
- επιθεώρηση των προβλέψεων των Διεθνών Προτύπων (IAS) σχετικά με φουσκωμένες – παραπλανητικές οικονομικές καταστάσεις.

2.8 Ομοιότητες και Διαφορές των Γενικά Αποδεκτών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών, της Μεγάλης Βρετανίας και των Διεθνών Προτύπων

Πολλές είναι οι έρευνες που έχουν γίνει γύρω από τις κύριες διαφορές μεταξύ των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IAS – International Accounting Standards), των Λογιστικών Αρχών της Μεγάλης Βρετανίας (U.K GAAP) και αυτών των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S GAAP). Γενικότερα τα Διεθνή Πρότυπα και τα Πρότυπα Ηνωμένων Πολιτειών παρουσιάζουν περισσότερες ομοιότητες σε θέματα ιδεολογικού πλαισίου, εμπορικών συναλλαγών και σε έκτακτα και απρόοπτα γεγονότα. Επίσης οι οικονομικοί λόγοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των οικονομικών δηλώσεων παρουσιάζουν ομοιότητες είτε αφορούν τα Διεθνή Πρότυπα είτε τα λογιστικά πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Παρακάτω παρουσιάζονται μερικές από τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δυο αυτών λογιστικών προτύπων που έχουν να κάνουν με συγκεκριμένες ορολογίες που χρησιμοποιούνται κατά την εφαρμογή τους (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

Παρουσίαση /Ορολογίες Οικονομικών Καταστάσεων

Πολλές φορές οι ορολογίες που χρησιμοποιούνται σε θέματα λογιστικής στα Διεθνή Πρότυπα και στα Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών δεν είναι όμοιες,

παρόλο που πολλοί όροι μπορεί να εναλλάσσονται. Τα Διεθνή Πρότυπα εμφανίζουν μια ροπή στα Αγγλικά της Μεγάλης Βρετανίας παρόλο που χρησιμοποιούνται συχνά τα Αμερικάνικα Αγγλικά. Επίσης, όσον αφορά τα Λογιστικά Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών, τα στοιχεία στα φύλλα ισολογισμών των επιχειρήσεων συχνά παρουσιάζονται στη ρευστή τους μορφή και όχι στη μόνιμη. Για παράδειγμα, υπό τα Λογιστικά Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών, κάποιος μπορεί να δει το τρέχον ενεργητικό μέσω των ρευστών, των εισπρακτέων λογαριασμών και των αποθεμάτων τα οποία παρουσιάζονται σε ρευστή μορφή. Υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τα τρέχον ενεργητικό παρουσιάζεται στη μόνιμη κατάσταση. Ωστόσο, και στις δύο προσεγγίσεις των λογιστικών προτύπων οι παρουσιάσεις των οικονομικών καταστάσεων είναι απόλυτα έγκυρες και χρήσιμες στους χρήστες στους οποίους απευθύνονται (A. A. Amrofo & R. J. Sellani, 2005).

Εκτίμηση Περιουσιακών Στοιχείων

Το τρίπτυχο περιουσιακά στοιχεία, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός (property, plant & equipment – PP&E) μπορεί να εκτιμηθεί σαν κόστος ή σαν τρέχουσα αξία ή σαν καθαρή αξία. Αυτό εξαρτάται από την αρχή που είναι εξουσιοδοτημένη για την έκδοση των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, σύμφωνα με την Έκθεση Ιδεολογικού Πλαισίου (Statement of Concept No. 6) απαιτείται ότι το τρίπτυχο PP&E πρέπει να καταγράφεται στο πραγματικό κόστος. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα το τρίπτυχο PP&E εκτιμάται στο πραγματικό κόστος, ωστόσο επιτρέπεται να συμβεί και ανατίμηση στην πραγματική αξία. Το αντίκτυπο αυτής της διαφοράς είναι ότι τα ποσά που αναφέρονται στο τρίπτυχο Περιουσιακά Στοιχεία, Εγκαταστάσεις & Εξοπλισμός υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και τα Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών επηρεάζουν τους ισολογισμούς των επιχειρήσεων πολύ διαφορετικά και συνεπώς τους άμεσα ενδιαφερόμενους χρήστες αυτών (A. A. Amrofo & R. J. Sellani, 2005).

Εκτίμηση Αποθεμάτων

Γενικά, το απόθεμα εκτιμάται στη χαμηλότερη τιμή του κόστους (lower of cost) ή στην αξία διαπραγμάτευσης (market value), ανάλογα με την αρχή που εκδίδει τα Λογιστικά Πρότυπα. Στην εκτίμηση του κόστους, τα λογιστικά πρότυπα των

Ηνωμένων Πολιτειών επιτρέπουν πολιτικές αποθεματοποίησης LIFO (Last in, First Out), FIFO (First in, First Out) και AVCO (Average Cost). Οι πολιτικές αυτές επιτρέπονται και στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αλλά όχι στη Μεγάλη Βρετανία. Από αυτήν την άποψη οι δυο προσεγγίσεις των λογιστικών προτύπων είναι περισσότερο όμοιες παρά διαφορετικές (A. A. Ampofo & R. J. Sellani, 2005).

Λογιστικές Αλλαγές

Τόσο οι Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών όσο και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες σχετικά με τις αλλαγές που μπορούν να συμβούν στις λογιστικές εκτιμήσεις και πολιτικές. Έτσι λοιπόν, και στις δυο προσεγγίσεις, αλλαγές σε λογιστικές εκτιμήσεις πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο την τρέχουσα χρονική περίοδο ή κάποια στιγμή στο μέλλον και να παρουσιάζονται στις οικονομικές δηλώσεις των επιχειρήσεων. Αντιθέτως, αλλαγές σε λογιστικές πολιτικές πρέπει να είναι αναδρομικές και τα συνολικά ποσά πρέπει να περιλαμβάνονται στις οικονομικές δηλώσεις. Η μόνη διαφορά εντοπίζεται στις διορθώσεις λογιστικών λαθών, όπου στην περίπτωση των Λογιστικών Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών, πρέπει να λαμβάνονται ως ρυθμίσεις προηγούμενων περιόδων (Prior Period Adjustments) και να περιλαμβάνονται στις οικονομικές δηλώσεις στα κέρδη που διατηρούνται (retained earnings), ενώ σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα χρησιμοποιείται μια εναλλακτική μέθοδος για την αναγνώριση λαθών (A. A. Ampofo & R. J. Sellani, 2005).

Συνδυασμοί Επιχειρήσεων

Οι διαφορετικές μέθοδοι που επιτρέπονται από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και τις Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών όσον αφορά τη συγχώνευση επιχειρήσεων, αποτελούν μια σημαντική διαφορά μεταξύ των δυο αυτών προσεγγίσεων που έχει διαφορετικό αντίκτυπο στις οικονομικές αναφορές των επιχειρήσεων (A. A. Ampofo & R. J. Sellani, 2005).

Κόστη Έρευνας και Ανάπτυξης

Οι διαφορές στις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις που ορίζουν για κάθε επιχείρηση οι δυο διαφορετικές προσεγγίσεις λογιστικών προτύπων αναφορικά με τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης, μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορές στα κέρδη, στο ενεργητικό, στους μετόχους με αποτέλεσμα σημαντικές επιπτώσεις στις αποφάσεις των άμεσα ενδιαφερόμενων χρηστών των ισολογισμών των επιχειρήσεων (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

Εκθέσεις Πευστότητας Επιχειρήσεων

Οι μικρές διαφορές που παρουσιάζουν τα λογιστικά πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών με τα Διεθνή όσον αφορά τις Εκθέσεις Πευστότητας των Επιχειρήσεων δεν επηρεάζουν σημαντικά την κρίση των χρηστών των ισολογισμών των επιχειρήσεων, για το λόγο ότι οι περισσότερες πληροφορίες συχνά μπορούν να βρεθούν ως υποσημειώσεις στους ισολογισμούς (A. A. Amprofo & R. J. Sellani, 2005).

2.9 Σύγκλιση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS) και των Λογιστικών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP)

Τη σημερινή εποχή οι διεθνείς κεφαλαιαγορές δε γνωρίζουν σύνορα και οι συμμετέχοντες σε αυτές τις αγορές οφείλουν να μην έχουν διαχωριστικά στις υψηλής ποιότητας και διαφάνειας οικονομικές πληροφορίες που χρειάζονται για τη λήψη των οικονομικών τους αποφάσεων.

Στις περισσότερες χώρες του κόσμου, τα εθνικά τους πρότυπα βασίζονται είτε στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS) είτε στα Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP). Παρόλη την κλίση που δείχνουν τα αρμόδια για τη θέσπιση των εθνικών προτύπων όργανα κάθε χώρας στο να κάνουν μικρές ή μεγάλες αλλαγές ανάλογα με τις ανάγκες της στα παραπάνω πρότυπα, δεν μπορούν να αγνοήσουν τη σημαντικότητα και την επιρροή τους. Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί ένα ενιαίο σύνολο διεθνών λογιστικών προτύπων για την καλύτερη λειτουργία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη διεθνή αγορά, θα πρέπει τα αρμόδια όργανα να εργαστούν για τη σύγκλιση των Διεθνών Προτύπων και των Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών.

Από την έναρξη λειτουργίας του, το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων (IASB) και η προκάτοχος του Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC –

International Accounting Standards Committee) έχοντας σαν σκοπό την ανάπτυξη ενός συνόλου διεθνών λογιστικών προτύπων υψηλής ποιότητας και κατανόησης, ανέπτυξε ένα σύνολο Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης υψηλής ποιότητας και κατανόησης τα οποία κατά τακτά χρονικά διαστήματα ανανεώνονται καλύπτοντας με αυτόν τον τρόπο τις όλο και αυξανόμενες απαιτήσεις της παγκόσμιας οικονομίας. Έτσι λοιπόν, τα τελευταία χρόνια υπάρχει σημαντική πρόοδος όσον αφορά την υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων από πολλές χώρες του κόσμου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έναν οδηγό κατανόησης των Διεθνών Προτύπων (“IFRS in your pocket 2005”, Deloitte Touche Tohmatsu 2005, available at www.iasplus.com):

- Επιχειρήσεις ενταγμένες στα χρηματιστήρια ευρωπαϊκών χωρών υποχρεούνται να καταρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις τους με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS).
- Πολλές άλλες χώρες, όσον αφορά τα εθνικά πρότυπα που εφαρμόζονται σε αυτές, ακολουθούν πολιτικές όμοιες με αυτές των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS) ή αντικαθιστούν τα εθνικά τους πρότυπα με τα Διεθνή Πρότυπα (IFRS) για μερικές ή για όλες τις εγχώριες επιχειρήσεις.
- Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) και το αντίστοιχο συμβούλιο των Ηνωμένων Πολιτειών, που είναι υπεύθυνα για την έκδοση των αντίστοιχων προτύπων, έχουν ξεκινήσει ένα πρόγραμμα με σκοπό τη σύγκλιση των Διεθνών Προτύπων Οικονομικών Καταστάσεων (IFRS) και των Λογιστικών Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP).

Τελικά μετά από μια συνεδρίαση του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων (IASB) με το αντίστοιχο συμβούλιο των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. FASB) το 2002, επισημοποιήθηκε η δέσμευσή τους για τη σύγκλιση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS) και των Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP) εκδίδοντας ένα συμφωνητικό, την κοινώς λεγόμενη «Συμφωνία του Norwalk», με το οποίο υπόσχονταν να δημιουργήσουν ένα ενιαίο σύνολο διεθνών προτύπων, ως συνδυασμό των ήδη υπαρχόντων προτύπων τους, τα οποία να είναι συμβατικά και εφαρμόσιμα για κάθε χώρα για την καλύτερη και πιο υγιή λειτουργία όλων των επιχειρήσεων ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία δραστηριοποιούνται.

2.10 Σύγκριση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRSs) και των Προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP)

Σε αυτήν την παράγραφο καταγράφονται οι κυριότερες διαφορές μεταξύ των Διεθνών Προτύπων και των προτύπων των Ηνωμένων Πολιτειών σε μια προσπάθεια όχι να καταγραφούν όλες οι διαφορές, αλλά αυτές που συνήθως εντοπίζονται κατά την εφαρμογή των δύο αυτών προτύπων.

Η σημαντικότητα αυτών των διαφορών ποικίλει για κάθε επιχείρηση καθώς εξαρτάται από παράγοντες όπως η φύση των λειτουργιών της επιχείρησης, ο τομέας στον οποίο δραστηριοποιείται και η οικονομική και λογιστική πολιτική που αυτή ακολουθεί (www.iasplus.com - “IFRSs and U.S GAAP”, An IAS Plus Guide).

Γενική προσέγγιση

- IFRSs: Περισσότερα πρότυπα βασισμένα σε αρχές (principle – based standards) με περιορισμένες οδηγίες εφαρμογής.
- U.S. GAAP: Περισσότερα πρότυπα βασισμένα σε κανόνες (rules – based standards) με συγκεκριμένες οδηγίες εφαρμογής.

IAS 1: Παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων

- IFRSs: Απαιτείται παρουσίαση συγκεκριμένων κονδυλίων εμπορευμάτων (line items).
- U.S. GAAP: Μερικά πρότυπα απαιτούν συγκεκριμένη παρουσίαση ορισμένων κονδυλίων. Οι δημόσιες επιχειρήσεις υπόκεινται στους κανόνες και ρυθμίσεις της Επιτροπής Ασφάλειας και Χρηματιστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών (Securities and Exchange Commission – SEC) που απαιτεί παρουσίαση συγκεκριμένων κονδυλίων εμπορευμάτων (line items).

IAS 1: Προηγούμενος χρόνος σύγκρισης οικονομικών καταστάσεων

- IFRSs: Απαιτείται σύγκριση πληροφοριών οικονομικών καταστάσεων του προηγούμενου χρόνου.
- U.S. GAAP: Δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη απαίτηση. Γενικά παρουσιάζονται πληροφορίες οικονομικών καταστάσεων ενός τουλάχιστον

προηγούμενου χρόνου. Οι δημόσιες επιχειρήσεις που υπόκεινται στην Επιτροπή Ασφάλειας και Χρηματιστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών (Securities and Exchange Commission – SEC) η οποία απαιτεί τη σύγκριση πληροφοριών οικονομικών καταστάσεων τουλάχιστον των δύο προηγούμενων χρόνων.

IAS 1: Αναφορά αναλυτικών εσόδων (comprehensive income)

- IFRSs: Συνολική παρουσίαση στην κατάσταση αλλαγών στην καθαρή θέση.
- U.S. GAAP: Μπορούν να παρουσιάζονται στις καταστάσεις των εσόδων, των αναλυτικών εσόδων ή των αλλαγών της καθαρής θέσης των μετόχων.

IAS 1: Παραμερισμός ενός προτύπου όταν η συμμόρφωση με αυτό μπορεί να οδηγήσει σε παραπλάνηση

- IFRSs: Επιτρέπεται σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις για να επιτευχθεί μια σωστή και δίκαιη παρουσίαση. Συγκεκριμένες αποκαλύψεις απαιτούνται.
- U.S. GAAP: Δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη αναφορά, παρόλο που σύμφωνα με τον κανόνα 203 των Γενικά Αποδεκτών Ελεγκτικών Προτύπων (GAAS) επιτρέπεται η παράβλεψη ορισμένων προτύπων που οδηγούν σε παραπλανητική οικονομική κατάσταση.

IAS 1: Ταξινόμηση των υποχρεώσεων επαναχρηματοδότησης

- IFRSs: Δεν κατατάσσονται στις «βραχυπρόθεσμες» εάν η επαναχρηματοδότηση ολοκληρώθηκε πριν τη μέρα κατάρτισης του ισολογισμού.
- U.S. GAAP: Δεν κατατάσσονται στις «βραχυπρόθεσμες» εάν η επαναχρηματοδότηση ολοκληρώθηκε πριν τη μέρα έκδοσης της οικονομικής κατάστασης.

IAS 1: Έκτακτα κονδύλια

- IFRSs: Επιτρέπονται.
- U.S. GAAP: Έκτακτα κονδύλια επιτρέπονται, αλλά περιορίζονται σε κονδύλια που δεν εμφανίζονται συχνά.

IAS 2: Αντιστροφή καταγραφής αποθεματικού

- IFRSs: Απαιτείται υπό ορισμένα κριτήρια.
- U.S. GAAP: Επιτρέπεται.

IAS 2: Μέτρηση αποθέματος στην καθαρή αξία ακόμα κι αν είναι πάνω από το κόστος

- IFRSs: Επιτρέπεται μόνο για τα αποθέματα παραγωγών αγροτικών προϊόντων και για εμπορικούς μεσίτες προϊόντων.
- U.S. GAAP: Παρόμοια με το παραπάνω, μόνο που δεν περιορίζεται σε παραγωγούς και μεσίτες.

IAS 2: Μέθοδος καθορισμού κόστους αποθέματος

- IFRSs: Απαγορεύεται η μέθοδος LIFO.
- U.S. GAAP: Επιτρέπεται η μέθοδος LIFO.

IAS 7: Ταξινόμηση τόκων που λαμβάνονται και πληρώνονται στην κατάσταση ταμιακής ροής

- IFRSs: Μπορούν να ταξινομούνται ως μια λειτουργική, επενδυτική ή οικονομική δραστηριότητα.
- U.S. GAAP: Πρέπει να ταξινομούνται ως λειτουργική δραστηριότητα.

IAS 7: Συνυπολογισμός των βραχυπρόθεσμων τραπεζικών υποχρεώσεων στη ρευστότητα

- IFRSs: Συνυπολογίζονται εάν αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της αυτόματης ενημέρωσης της κατάστασης τραπεζικού λογαριασμού μιας επιχείρησης.
- U.S. GAAP: Εξαιρούνται.

IAS 11: Λογιστική μέθοδος για κατασκευαστικά συμβόλαια όταν το ποσοστό ολοκλήρωσης δεν μπορεί να καθοριστεί

- IFRSs: Χρησιμοποιείται η μέθοδος αποκατάστασης κόστους.
- U.S. GAAP: Χρησιμοποιείται η μέθοδος ολοκληρωμένου συμβολαίου.

IAS 12: Ταξινόμηση των πληρωτέων (με μελλοντική ημερομηνία λήξης) φορολογικών υποχρεώσεων του ενεργητικού και παθητικού

- IFRSs: Δεν είναι τρέχουσα.
- U.S. GAAP: Γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των τρεχόντων και μη συστατικών που βασίζονται στην ταξινόμηση του αντικειμένου του ενεργητικού ή του παθητικού.

IAS 12: Μεταγενέστερη αναγνώριση μιας πληρωτέας (μελλοντικής) φορολογικής υποχρέωσης του ενεργητικού μετά το συνδυασμό (συγχώνευση) επιχειρήσεων

- IFRSs: Πρώτα μειώνεται η υπεραξία της επιχείρησης στο μηδέν και μετά κάθε πιστωτικό πλεόνασμα στα καθαρά κέρδη ή ζημιές.
- U.S. GAAP: Πρώτα μειώνεται η υπεραξία στο μηδέν, μετά κάθε μη τρέχων άυλο στοιχείο του ενεργητικού στο μηδέν και οποιοδήποτε πιστωτικό πλεόνασμα στα καθαρά κέρδη ή ζημιές.

IAS 12: Συμβιβασμός μιας αναμενόμενης φορολογικής δαπάνης

- Απαιτείται για όλες τις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Διεθνή Πρότυπα (IFRSs). Η αναμενόμενη φορολογική δαπάνη υπολογίζεται εφαρμόζοντας των κατάλληλο φορολογικό συντελεστή στο κέρδος, αποκαλύπτοντας επίσης και τη βάση με την οποία υπολογίζεται ο φορολογικός συντελεστής που εφαρμόζεται.
- U.S. GAAP: Απαιτείται για τις δημόσιες επιχειρήσεις μόνο. Η αναμενόμενη φορολογική δαπάνη υπολογίζεται εφαρμόζοντας τους ομοσποδιακά θεσπισμένους φορολογικούς συντελεστές στα έσοδα προ φόρων απο συνεχόμενες δραστηριότητες. Οι μη δημόσιες επιχειρήσεις πρέπει να αποκαλύπτουν τη φύση των συμβιβασμών αλλά όχι και τα ποσά.

IAS 12: Υπολογισμός των φορολογικών οφελών που σχετίζονται με πληρωμές μετοχικής βάσης

- IFRSs: Οι πληρωτέες φορολογικές υποχρεώσεις υπολογίζονται βάση της έκπτωσης φόρων για τις συμμετοχικές πληρωμές που προκύπτουν από το φορολογικό δίκαιο.

- Οι πληρωτέες φορολογικές υποχρεώσεις υπολογίζονται βάση της αναγνώρισης των εξόδων από τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) και εμφανίζονται κατά τη ρευστοποίηση των φορολογικών οφελών.

IAS 12: Επίδραση των προσωρινών διαφορών που σχετίζονται με ενδοεταιρικά κέρδη

- IFRSs: Η επίδραση μιας πληρωτέας φορολογικής υποχρέωσης αναγνωρίζεται στο φορολογικό συντελεστή του αγοραστή.
- U.S. GAAP: Η επίδραση μιας πληρωτέας φορολογικής υποχρέωσης αναγνωρίζεται στο φορολογικό συντελεστή του πωλητή σαν να μην είχε συμβεί ποτέ η συναλλαγή.

IAS 12: Απαλλαγή αρχικής αναγνώρισης

- IFRSs: Μια πληρωτέα φορολογική υποχρέωση δεν αναγνωρίζεται ως φορολογήσιμη προσωρινή διαφορά που προκύπτει από αρχική αναγνώριση τόσο στο ενεργητικού όσο και στο παθητικού σε μία συναλλαγή που: α) δεν είναι συνδυασμός (συγχώνευση) επιχειρήσεων και β) δεν επιδρά στα λογιστικά κέρδη ή στα φορολογήσιμα κέρδη.
- U.S. GAAP: Καμία απαλλαγή.

IAS 12: Άλλες εξαιρέσεις στη βασική αρχή ότι μια πληρωτέα φορολογική υποχρέωση αναγνωρίζεται για όλες τις προσωρινές διαφορές

- IFRSs: Δεν περιλαμβάνονται όλες οι εξαιρέσεις συγκριτικά με τα πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών.
- U.S. GAAP: Περιλαμβάνουν έξι ειδικές εξαιρέσεις όσον αφορά μια πληρωτέα φορολογική υποχρέωση που περιλαμβάνουν την υπεραξία, αγορές εξοπλισμού με εκμίσθωση, αδιανέμητα κέρδη από θυγατρικές εταιρίες και κόστη άυλης ανάπτυξης για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη βιομηχανία πετρελαίου και αερίου.

IAS 12: Φορολογικός συντελεστής για τη μέτρηση πληρωτέων φορολογικών υποχρεώσεων ενεργητικού και παθητικού

- IFRSs: Χρησιμοποίηση κατοχυρωμένου φορολογικού συντελεστή.
- U.S. GAAP: Χρησιμοποίηση κατοχυρωμένου φορολογικού συντελεστή.

IAS 12: Μέτρηση πληρωτέας φορολογικής υποχρέωσης στα αδιανέμητα κέρδη μιας θυγατρικής εταιρίας

- IFRSs: Πρέπει να χρησιμοποιείται συντελεστής εφαρμόσιμος στα αδιανέμητα κέρδη.
- U.S. GAAP: Γενικά απαιτείται η χρήση του υψηλότερου συντελεστή για τα διανεμημένα και αδιανέμητα κέρδη.

IAS 14: Βάση για πληροφόρηση κατά τομέα

- IFRSs: Παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης.
- U.S. GAAP: Στοιχεία πληροφοριών που αναφέρονται στη διοίκηση και μπορούν να βασίζονται ή όχι στην παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης.

IAS 14: Τύποι αποκαλύψεων τομέων

- IFRSs: Απαιτούνται αποκαλύψεις για πρωτεύοντα και δευτερεύοντα τμήματα.
- U.S. GAAP: Μόνο μια βάση για την τμηματοποίηση, παρόλο που απαιτούνται συγκεκριμένες αποκαλύψεις για το μέγεθος της επιχείρησης, όπως τα κέρδη από τους σημαντικότερους πελάτες και από διάφορες χώρες.

IAS 14: Λογιστική βάση για πληροφόρηση κατά τομέα

- IFRSs: Τα ποσά βασίζονται στα μέτρα των προτύπων.
- U.S. GAAP: Τα ποσά βασίζονται σε οποιαδήποτε βάση χρησιμοποιείται για τους σκοπούς της εσωτερικής αναφοράς.

IAS 14: Αποτελέσματα πληροφόρησης τομέων

- IFRSs: Καθορισμός αποτελεσμάτων.
- U.S. GAAP: Κανένας καθορισμός αποτελεσμάτων.

IAS 16: Βάση για ενσώματες ακινητοποιήσεις

- IFRSs: Χρησιμοποιούνται ανατιμημένα ποσά ή ιστορικά κόστη.
- U.S. GAAP: Γενικά χρησιμοποιούνται ιστορικά κόστη.

IAS 16: Βασικός έλεγχος ή κόστος επισκευών

- IFRSs: Γενικά υπολογίζεται ως μέρος του κόστους ενός στοιχείου του ενεργητικού.
- U.S. GAAP: Γενικά υπολογίζεται ως δαπάνη.

IAS 16: Μέτρηση της υπολειμματικής αξίας (της μετά την εξόφλησης αξίας) της περιουσίας, των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού

- IFRSs: Μετράται η τρέχουσα παρούσα αξία πώλησης υποθέτοντας ότι τα παραπάνω στοιχεία του ενεργητικού βρίσκονται στην κατάσταση που αναμένεται κατά το τέλος της ωφέλιμης ζωής τους.
- U.S. GAAP: Μετράται η προεξοφλημένη παρούσα αξία για μελλοντική διάθεση.

IAS 17: Παρούσα αξία των ελάχιστων πληρωμών εκμίσθωσης

- IFRSs: Γενικά χρησιμοποιείται ο τεκμαρτός συντελεστής (συνεπαγόμενος από τα δεδομένα στοιχεία της εκμίσθωσης συντελεστής) για την προεξόφληση της πληρωμής.
- U.S. GAAP: Ο εκμισθωτής πρέπει να χρησιμοποιήσει τον τεκμαρτό συντελεστή για την προεξόφληση της πληρωμής. Ο μισθωτής μπορεί να χρησιμοποιήσει τον αυξανόμενο συντελεστή δανεισμού για την προεξόφληση των ελάχιστων πληρωμών μίσθωσης, εκτός αν ο τεκμαρτός συντελεστής είναι γνωστός.

IAS 17: Αναγνώριση κέρδους από μια συναλλαγή πώλησης και εκμίσθωσης, με την εκμίσθωση να είναι τέτοια που ο εκμισθωτής να έχει το δικαίωμα ακύρωσής της.

- IFRSs: Το κέρδος αναγνωρίζεται αμέσως.
- U.S. GAAP: Γενικά το κέρδος αποσβένεται πέρα από τους όρους εκμίσθωσης.

IAS 17: Αποκαλύψεις στοιχείων σχετικά με τη λήξη της εκμίσθωσης

- IFRSs: Λιγότερο λεπτομερείς αποκαλύψεις.
- U.S. GAAP: Περισσότερο λεπτομερείς αποκαλύψεις.

IAS 18: Καθοδήγηση αναγνώρισης εσόδων

- IFRSs: Οι γενικές αρχές βρίσκονται σε αρμονία με τις Γενικά Αποδεκτές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών με τη διαφορά ότι τα Διεθνή Πρότυπα περιέχουν περιορισμένες λεπτομέρειες.
- U.S. GAAP: Πιο συγκεκριμένη καθοδήγηση, ειδικά σε θέματα που αφορούν τη βιομηχανία. Επιπλέον, οι δημόσιες επιχειρήσεις πρέπει να ακολουθούν τις λεπτομερείς οδηγίες που παρέχονται από την Επιτροπή SEC.

IAS 19: Παροχές (οφέλη) εργαζομένων κατά τη λήξη της συνεργασίας

- IFRSs: Κανένας διαχωρισμός ανάμεσα στις «ειδικές» και σε άλλες παροχές λήξης. Οι παροχές λήξης αναγνωρίζονται όταν ο εργαδότης υποχρεώνεται να πληρώσει.
- U.S. GAAP: Αναγνωρίζονται οι «ειδικές» παροχές λήξης όταν γίνονται γνωστά στους υφιστάμενους, εκτός και αν οι υφιστάμενοι θα προσφέρουν κάποια υπηρεσία, θα εκπληρώσουν μια υποχρέωση, πέρα από μια ελάχιστη περίοδο παρακράτησης. Αναγνώριση των συμβασιακών παροχών λήξης όταν οι υφιστάμενοι, εργαζόμενοι, θα εφουσιοδοτηθούν και τα ποσά μπορούν να εκτιμηθούν.

IAS 19: Μέτρηση κέρδους ή ζημίας από τη διακοπή ενός πλάνου παροχών (“benefit plan”)

- IFRSs: Ένα κέρδος ή μια ζημία που προκύπτει από διακοπή περιλαμβάνει: α) μια αλλαγή στην παρούσα αξία μιας υποχρέωσης που αφορά τον καθορισμό της σύνταξης των συμμετεχόντων, β) οποιαδήποτε αλλαγή σε πραγματική αξία του πλάνου του ενεργητικού (“plan assets”) και γ) ένα αναλογικό μούρασμα οποιουδήποτε κέρδους ή ζημίας, μη αναγνωρισμένα ποσά επιταγών και κέρδη προϋπηρεσιών που δεν είχαν αναγνωριστεί.
- U.S. GAAP: Μη αναγνωρισμένα αναλογιστικά κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από διακινούμενες επιταγές, δεν επηρεάζουν τα κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από διακοπή.

IAS 19: Χρονοδιάγραμμα αναγνώρισης ενός κέρδους ή μια ζημίας κατά τη διακοπή ενός πλάνου παροχών

- IFRSs: Και τα κέρδη και οι ζημιές που προκύπτουν από διακοπή αναγνωρίζονται όταν η επιχείρηση να ανακοινώσει τη διακοπή.

- U.S. GAAP: Μια ζημιά από διακοπή αναγνωρίζεται όταν είναι πιθανόν ότι η διακοπή θα συμβεί και οι επιδράσεις της μπορούν να εκτιμηθούν. Ένα κέρδος από διακοπή αναγνωρίζεται όταν οι σχετικοί εργαζόμενοι απολύονται ή υιοθετείται η διακοπή του πλάνου, τα οποία μπορούν να συμβούν αφού μια επιχείρηση ανακοινώσει τη διακοπή.

IAS 19: Αναγνώριση κόστους προϋπηρεσιών

- IFRSs: Αναγνωρίζεται αμέσως.
- U.S. GAAP: Γενικά αποσβένονται κατά τη διάρκεια της υπολειπόμενης περιόδου υπηρεσιών ή διάρκειας ζωής.

IAS 19: Σχέδιο πολυ-εργοδοτών (“multi-employer” plan) που είναι σχέδιο καθορισμού απονομής της σύνταξης στους συμμετέχοντες μιας εταιρίας

- IFRSs: Πρέπει να υπολογιστεί ως ένα σχέδιο καθορισμού απονομής σύνταξης των συμμετεχόντων όταν είναι διαθέσιμες οι κατάλληλες πληροφορίες, αλλιώς υπολογίζεται ως σχέδιο που καθορίζονται τις κρατήσεις που πρέπει να γίνουν στους δικαιούχους κατά τις ετήσιες αποζημιώσεις τους για τα ασφαλιστικά ταμεία παροχής συντάξεων.
- U.S. GAAP: Υπολογίζεται ως σχέδιο που καθορίζονται τις κρατήσεις που πρέπει να γίνουν στους δικαιούχους κατά τις ετήσιες αποζημιώσεις τους για τα ασφαλιστικά ταμεία παροχής συντάξεων.

IAS 19: Αναγνώριση ελάχιστης υποχρέωσης για κέρδη που προκύπτουν από το σχέδιο καθορισμού απονομής σύνταξης στους συμμετέχοντες

- IFRSs: Καμία υποχρέωση ελάχιστης υποχρέωσης.
- U.S. GAAP: Αναγνωρίζεται μια υποχρέωση μη χρηματοδοτούμενων συσσωρευμένων κερδών.

IAS 19: Περιορισμός στην αναγνώριση συντάξιμων στοιχείων του ενεργητικού

- IFRSs: Τα συντάξιμα στοιχεία του ενεργητικού δεν μπορούν να αναγνωριστούν επιπλέον του καθαρού συνόλου των μη αναγνωρισμένων προϋπηρεσιών και των αναλογιστικών ζημιών και της προστιθέμενης

παρούσας αξίας κερδών που είναι διαθέσιμα από επιστροφές χρημάτων οι μειώσεις μελλοντικών εισφορών στο πλάνο.

- U.S. GAAP: Κανένας περιορισμός του ποσού που μπορεί να αναγνωριστεί.

IAS 19: Αναγνώριση αναλογιστικών κερδών και ζημιών όταν εγείρονται άμεσα στην κατάσταση ιδίων κεφαλαίων

- IFRSs: Επιτρέπεται.
- U.S. GAAP: Δεν επιτρέπεται.

IAS 23: Κόστη δανεισμού που σχετίζονται με στοιχεία του ενεργητικού που χρειάζονται σημαντικό χρόνο για να ολοκληρωθούν

- IFRSs: Η επιλογή της κεφαλαιοποίησης είναι μια διαθέσιμη λογιστική πολιτική.
- U.S. GAAP: Η κεφαλαιοποίηση είναι επιτακτική.

IAS 23: Τύποι κοστών δανεισμού κατάλληλα για κεφαλαιοποίηση

- IFRSs: Περιλαμβάνουν τόκους συμπληρωματικών κοστών και συναλλαγματικών διαφορών που αναφέρονται ως ρυθμιστές των τόκων.
- U.S. GAAP: Γενικά περιλαμβάνουν μόνο τόκους.

IAS 23: Έσοδα προσωρινών επενδύσεων από δανειζόμενα κεφάλαια

- IFRSs: Μειώνουν τα κόστη δανείων κατάλληλα για κεφαλαιοποίηση.
- U.S. GAAP: Δε μειώνουν τα κόστη δανείων που είναι κατάλληλα για κεφαλαιοποίηση εκτός από περιορισμένες καταστάσεις.

IAS 27: Βάση για συγχωνεύσεις επιχειρήσεων

- IFRSs: Έλεγχος.
- U.S. GAAP: Η προσέγγιση εξαρτάται από τον τύπο των επιχειρήσεων.

IAS 27: Επιχειρήσεις ειδικής χρήσεως (Special Purpose Entities – SPEs)

- IFRSs: Συγχώνευση αν έχει γίνει έλεγχος. Γενικά ακολουθούνται οι ίδιες αρχές όπως για τραπεζικές επιχειρήσεις για τον καθορισμό ύπαρξης ελέγχου ή όχι.
- U.S. GAAP: Εάν η επιχείρηση ειδικής χρήσεως δεν έχει περάσει τον έλεγχο, τότε η συγχώνευση βασίζεται στην πλειοψηφία

IAS 27: Διαφορετικές μέρες αναφοράς των «μητρικών» και θυγατρικών επιχειρήσεων

- IFRSs: Η διαφορά στη μέρα αναφοράς δεν μπορεί να είναι πάνω από τρεις μήνες. Επίσης πρέπει να ρυθμίζεται για κάθε παρεμβαλλόμενη συναλλαγή.
- U.S. GAAP: Γενικά η διαφορά στη μέρα αναφοράς δεν μπορεί να είναι πάνω από τρεις μήνες. Επίσης πρέπει να αποκαλύπτονται τυχόν επιδράσεις απο οποιαδήποτε σημαντική παρεμβαλλόμενη συναλλαγή.

IAS 27: Διαφορετικές λογιστικές πολιτικές για τις «μητρικές» και τις θυγατρικές

- IFRSs: Απαιτείται συμμόρφωση των πολιτικών.
- U.S. GAAP: Δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη απαίτηση για συμμόρφωση των πολιτικών.

IAS 27: Έκθεση για επενδύσεις σε θυγατρικές στις οικονομικές καταστάσεις των «μητρικών»

- IFRSs: Χρησιμοποιείται η μέθοδος κοστών (cost method) και όχι η μέθοδος καθαρής θέσης (equity method).
- U.S. GAAP: Επενδύσεις σε θυγατρικές μπορούν να παρουσιάζονται είτε με τη μέθοδο κοστών είτε με τη μέθοδο καθαρής θέσης.

IAS 27: Παρουσίαση δικαιωμάτων μειοψηφίας

- IFRSs: Παρουσιάζονται στην καθαρή θέση.
- U.S. GAAP: Δεν παρουσιάζονται στην καθαρή θέση, αλλά μεταξύ των υποχρεώσεων.

IAS 28: Διαφορετική μέρα αναφοράς των επενδυτών και εταίρων

- IFRSs: Η μέρα αναφοράς δεν μπορεί να διαφέρει πάνω από τρεις μήνες. Επίσης πρέπει να υπάρχει ρύθμιση για κάθε παρεμβαλλόμενη συναλλαγή.
- U.S. GAAP: Γενικά η μέρα αναφοράς δεν μπορεί να διαφέρει πάνω από τρεις μήνες. Επίσης πρέπει να αποκαλύπτεται οποιαδήποτε σημαντική παρεμβαλλόμενη συναλλαγή.

IAS 28: Διαφορετική λογιστική πολιτική μεταξύ επενδυτών και συγγενών επιχειρήσεων

- IFRSs: Οι πολιτικές πρέπει να συμμορφώνονται.
- U.S. GAAP: Δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη απαίτηση για συμμόρφωση πολιτικών.

IAS 28: Γραπτή έκθεση για επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις σε ξεχωριστές οικονομικές καταστάσεις των «μητρικών».

- IFRSs: Χρησιμοποιείται η μέθοδος κοστών (cost method) και όχι η μέθοδος καθαρής θέσης (equity method).
- U.S. GAAP: Χρησιμοποιείται η μέθοδος καθαρής θέσης.

IAS 29: Ρύθμιση οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης που δραστηριοποιείται σε υπερπληθωριστική οικονομία.

- IFRSs: Η ρύθμιση γίνεται χρησιμοποιώντας ένα γενικό δείκτη τιμών.
- U.S. GAAP: Η ρύθμιση στην οικονομική αναφορά γίνεται σαν η περίοδος αναφοράς της «μητρικής» να ήταν η λειτουργική περίοδος της επιχείρησης.

IAS 31: Επενδύσεις σε κοινοπραξίες

- IFRSs: Μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε η μέθοδος ιδίων κεφαλαίων ή η αναλογική συγχώνευση.
- U.S. GAAP: Γενικά χρησιμοποιείται η μέθοδος ιδίων κεφαλαίων (εξαιρούνται επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη βιομηχανία πετρελαίου και αερίου).

IAS 32: Ταξινόμηση των μέσων (εγγράφων) μετατρέψιμων χρεών (convertible debt instruments)

- IFRSs: Γίνεται διαχωρισμός του εγγράφου στα στοιχεία που αφορούν την καθαρή θέση και τις υποχρεώσεις και μετράται η υποχρέωση στην πραγματική τιμή της, ενώ τα στοιχεία που αφορούν τα ίδια κεφάλαια αντιπροσωπεύουν τα αδιάθετα περιουσιακά στοιχεία.
- U.S. GAAP: Ταξινόμηση ολόκληρου του μέσου σαν υποχρέωση. Παρολαυτά, η καθαρή αξία του χαρακτηριστικού που υπέστη μετατροπή, εάν υπάρχει κάποια, κατά τη μέρα χορήγησης του μέσου-εγγράφου πρέπει να ανγνωρίζεται ως επιπλέον καταβεβλημένο κεφάλαιο.

IAS 32: Συμψηφισμένα ποσά που απαιτούνται και οφείλονται από δυο διαφορετικά μέρη

- IFRSs: Επιτρέπεται όταν και μόνο υπάρχει νόμιμο εκτελεστό δικαίωμα.
- U.S. GAAP: Απαγορεύεται.

IAS 33: Αποκαλύψεις κερδών ανά μετοχή (Earnings Per Share – EPS)

- IFRSs: Βασικά και μειωμένα έσοδα από συνεχόμενες λειτουργίες ανά μετοχή και καθαρά κέρδη ή ζημιές ανά μετοχή.
- U.S. GAAP: Βασικά και μειωμένα έσοδα από συνεχόμενες και μη λειτουργίες, έκτακτα κονδύλια, επιδράσεις αλλαγής λογιστικής πολιτικής και καθαρά κέρδη και ζημιές ανά μετοχή.

IAS 33: Υπολογισμός των από χρόνο σε μέρα, μειωμένων κερδών ανά μετοχή

- IFRSs: Εφαρμογή της μεθόδου μετοχών θησαυροφυλακίου (κράτηση μετοχών ξένης ιδιοκτησίας από την ίδια την εταιρία).
- U.S. GAAP: Βρίσκεται η μέση τιμή των αυξανόμενων κερδών κάθε μεταβατικής περιόδου.

IAS 33: Συμβάσεις που διακανονίζονται σε απλές μετοχές ή σε ρευστά κατά την ευχέρεια του εκδότη.

- IFRSs: Υποθέτεται πάντα ότι οι συμβάσεις θα διακανονίζονται σε μετοχές.

- U.S. GAAP: Περιλαμβάνονται, με βάση την αντικρουόμενη προϋπόθεση ότι οι συμβάσεις θα διακανονίζονται σε μετοχές.

IAS 34: Ενδιάμεση αναφορά – αναγνώριση εσόδων και εξόδων

- IFRSs: Η περίοδος ενδιάμεσης αναφοράς είναι μια διαχωρισμένη περίοδος αναφοράς (με ορισμένες εξαιρέσεις).
- U.S. GAAP: Η περίοδος ενδιάμεσης αναφοράς αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της αναφοράς ολόκληρης της χρονιάς (με ορισμένες εξαιρέσεις).

IAS 36: Μεθοδολογία απομείωσης (impairment methodology) για μακροπρόθεσμα στοιχεία του ενεργητικού εκτός από την πελατεία που υπόκειται σε απόσβεση

- IFRSs: Απομείωση καταγράφεται όταν το ποσό διατήρησης (μεταφερόμενο ποσό – carrying amount) ενός στοιχείου του ενεργητικού ξεπερνά την υψηλότερη τιμή της αξίας χρήσης του στοιχείου αυτού.
- U.S. GAAP: Απομείωση καταγράφεται όταν το ποσό διατήρησης (μεταφερόμενο ποσό – carrying amount) ενός στοιχείου του ενεργητικού ξεπερνά την αναμενόμενη ταμιακή ροή που θα προκύψει από το στοιχείο αυτό σε μια μη προεξοφλητική βάση.

IAS 36: Μέτρηση των ζημιών απομείωσης για μακροπρόθεσμα στοιχεία του ενεργητικού εκτός από την πελατεία που υπόκειται σε απόσβεση

- IFRSs: Βασίζεται στα ανακτήσιμα ποσά (την υψηλότερη τιμή της χρηστικής αξίας του στοιχείου του ενεργητικού).
- U.S. GAAP: Βασίζεται στην πραγματική αξία.

IAS 36: Επίπεδο δοκιμών απομείωσης σχετικά με την υπεραξία και άλλων, αόριστης διάρκειας ζωής, στοιχείων του ενεργητικού

- IFRSs: Μονάδα παραγωγής ρευστών (Cash Generating Unit – CGU) – το ελάχιστο επίπεδο στο οποίο η πελατεία μπορεί να διανεμηθεί.
- U.S. GAAP: Μονάδα αναφοράς.

IAS 36: Υπολογισμός απομείωσης της υπεραξίας

- IFRSs: Διαδικασία ενός βήματος: σύγκριση ανακτήσιμων ποσών μιας μονάδας παραγωγής ρευστών (CGU) με το ποσό διατήρησης (μεταφερόμενο ποσό – carrying amount).
- U.S. GAAP: Διαδικασία δυο βημάτων: 1) Σύγκριση της πραγματικής αξίας της αναφερόμενης μονάδας με το ποσό διατήρησής (μεταφερόμενο ποσό – carrying amount) της περιλαμβανομένης και της πελατείας. Αν η πραγματική αξία είναι υψηλότερη απο το ποσό διατήρησης δε γίνεται μείωση και προχωράμε στο επόμενο βήμα. 2) Σύγκριση της πραγματικής αξίας της πελατείας με το ποσό διατήρησης (μεταφερόμενο ποσό – carrying amount) αναφέροντας μια μειωμένη ζημιά.

IAS 36: Υπολογισμός απομείωσης άυλων στοιχείων του ενεργητικού, αόριστης διάρκειας ζωής, εκτός από την υπεραξία

- IFRSs: Τόσο η υπεραξία όσο και τα άυλα στοιχεία, αόριστης διάρκειας ζωής, περιλαμβάνονται σε μια μονάδα παραγωγής ρευστών (CGU). Η μονάδα αυτή εξετάζεται για τη μείωση.
- U.S. GAAP: Η υπεραξία περιλαμβάνεται στη μονάδα παραγωγής ρευστών (CGU). Τα υπόλοιπα άυλα στοιχεία, αόριστης διάρκειας ζωής, του ενεργητικού εξετάζονται ξεχωριστά.

IAS 36: Επακόλουθη αντιστροφή μιας ζημιάς απομείωσης

- IFRSs: Απαιτείται για όλα τα στοιχεία του ενεργητικού, εκτός από την υπεραξία, αν υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια.
- U.S. GAAP: Απαγορεύεται.

IAS 37: Αποτίμηση προβλέψεων

- IFRSs: Καλύτερη εκτίμηση για την τακτοποίηση μιας υποχρέωσης, που γενικά περιλαμβάνει τη μέθοδο αναμενόμενης αξίας. Απαιτείται προεξόφληση.
- U.S. GAAP: Καλύτερη εκτίμηση για την τακτοποίηση μιας υποχρέωσης. Οι περισσότερες προβλέψεις δεν προεξοφλούνται.

IAS 37: Αποτίμηση μη λειτουργικών προβλέψεων

- IFRSs: Χρησιμοποιείται ο τρέχων ρυθμιζόμενος συντελεστής κινδύνου για την προεξόφληση της πρόβλεψης όταν αρχικά αναγνωρίζεται. Ρύθμιση του συντελεστή ανάλογα με τη μέρα αναφοράς.
- U.S. GAAP: Χρησιμοποιείται ο τρέχων πιστωτικά ρυθμιζόμενος συντελεστής κινδύνου (credit-adjusted risk-free rate) για την προεξόφληση της πρόβλεψης όταν αρχικά αναγνωρίζεται. Δε υπάρχει σχετική ρύθμιση του συντελεστή για μελλοντικές περιόδους.

IAS 37: Αναγνώριση διαρθρωτικών προβλέψεων

- IFRSs: Αναγνώριση αν έχει ανακοινωθεί κάποιο επίσημο, λεπτομερές πλάνο ή έχει ξεκινήσει η εφαρμογή ενός τέτοιου πλάνου.
- U.S. GAAP: Αναγνώριση όταν συμβαίνει μια συναλλαγή ή ένα γεγονός που αφήνει ελάχιστα περιθώρια κρίσης στην επιχείρηση για αποφυγή μελλοντικής συναλλαγής ή χρησιμοποίηση ενός στοιχείου του ενεργητικού για την τακτοποίηση μιας υποχρέωσης.

IAS 37: Αποκαλύψεις που μπορούν να βλάψουν μια επιχείρηση οδηγώντας την σε αντιπαράθεση

- IFRSs: Σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις, ποσά και λεπτομέρειες δεν πρέπει να αποκαλύπτονται, αλλά απαιτείται αποκάλυψη της φύσης της αντιπαράθεσης καθώς και ο λόγος για τον οποίο δεν αποκαλύφθηκαν λεπτομέρειες αυτής.
- U.S. GAAP: Απαιτείται αποκάλυψη.

IAS 38: Κόστη ανάπτυξης

- IFRSs: Κεφαλαιοποίηση υπό ορισμένα κριτήρια.
- U.S. GAAP: Λαμβάνονται ως έξοδα (εκτός από περιπτώσεις που τα κόστη ανάπτυξης αφορούν το χώρο του διαδικτύου και την ανάπτυξη εσωτερικών λογισμικών).

IAS 38: Ανατίμηση άυλων στοιχείων του ενεργητικού

- IFRSs: Επιτρέπεται όταν τα στοιχεία αυτά συναλλάσσονται σε πλεονασματική αγορά.
- U.S. GAAP: Γενικά απαγορεύεται.

IAS 39: Δυνατότητα επιλογής μέτρησης οποιουδήποτε στοιχείου του ενεργητικού ή παθητικού στην πραγματική αξία του

- IFRSs: Η επιλογή επιτρέπεται υπό ορισμένα κριτήρια.
- U.S. GAAP: Δεν υπάρχει τέτοια επιλογή.

IAS 39: Επενδύσεις σε μέσα μη καταχωρημένα στην καθαρή θέση

- IFRSs: Μετρούνται στην πραγματική αξία αν η μέτρηση είναι αξιόπιστη, αλλιώς λαμβάνεται ως κόστος.
- U.S. GAAP: Μετρούνται στην απομείωση, αν υπάρχει κάποια.

IAS 39: Αναταξινόμηση οικονομικών εγγράφων στην κατηγορία εμπορικών συναλλαγών ή εκτός αυτών

- IFRSs: Απαγορεύεται.
- U.S. GAAP: Επιτρέπεται, αλλά αναμένεται να είναι σπάνια.

IAS 39: Ταξινόμηση στοιχείων του ενεργητικού ως «προθεσμιακά» (κρατούμενα μέχρι την ημερομηνία λήξης)

- IFRSs: Χρεωστικά έγγραφα δεν μπορούν να ταξινομηθούν ως «προθεσμιακά».
- U.S. GAAP: Δεν υπάρχει τέτοιου είδους απαγόρευση.

IAS 39: Επίδραση επενδύσεων πώλησης (selling investments) που ταξινομούνται ως «προθεσμιακά» στοιχεία

- IFRSs: Απαγόρευσης τέτοιου είδους ταξινόμησης για τα επόμενα δύο χρόνια.
- U.S. GAAP: Απαγόρευσης τέτοιου είδους ταξινόμησης για τα επόμενα δύο χρόνια. Η επιτροπή SEC δείχνει ότι η απαγόρευση είναι γενικά για τα επόμενα δύο χρόνια.

IAS 39: Επακόλουθη αντιστροφή μιας μειωμένης ζημιάς που αναγνωρίζεται στην κατάσταση εσόδων

- IFRSs: Απαιτείται για δάνεια και εισπρακτέους λογαριασμούς, «προθεσμιακά» και διαθέσιμα προς πώληση χρεωστικά έγγραφα, υπό ορισμένα κριτήρια.
- U.S. GAAP: Απαγορεύεται για «προθεσμιακά» και διαθέσιμα προς πώληση χρεωστικά έγγραφα. Αντιστροφές στην εκτίμηση δανείων αναγνωρίζονται στην κατάσταση εσόδων.

IAS 39: Χρήση των νόμιμων κερδών ανά μετοχή (“Qualifying SPEs”)

- IFRSs: Δεν υπάρχει τέτοια κατηγορία κερδών ανά μετοχή.
- U.S. GAAP: Απαραίτητη για αναγνώριση ενός στοιχείου του ενεργητικού αν αυτός που κάνει τη συναλλαγή δεν είναι ελεύθερος να πουλήσει.

IAS 39: Αντασφάλιση του κινδύνου ξένου νομίσματος σε επενδύσεις με ορίζοντα μέχρι το σημείο λήξης (held to maturity investments)

- IFRSs: Ικανοποιούν τέτοιου είδους λογιστική αντασφάλισης (hedge accounting).
- U.S GAAP: Δεν ικανοποιούν τέτοιου είδους λογιστική αντασφάλισης (hedge accounting).

IAS 39: Αντασφάλιση με χρησιμοποίηση χρηματοοικονομικών δεικτών

- IFRSs: Επιτρέπεται η αντασφάλιση της καθαρής αξίας (hedge accounting treatment) υπό την ύπαρξη συγκεκριμένων συνθηκών.
- U.S GAAP: Απαγορεύεται η λογιστική αντασφάλισης (hedge accounting).

IAS 39: Αποδοχή της αποτελεσματικότητας μιας αντασφάλισης, αν αντιπαραβάλλονται κρίσιμοι όροι

- IFRSs: Επιτρέπεται. Πρέπει να μετράται πάντα η αποτελεσματικότητα.
- U.S GAAP: Επιτρέπεται για αντασφάλιση του κινδύνου επιτοκίου μιας υποχρέωσης σε συγκεκριμένες συνθήκες (Shortcut Method).

IAS 39: Εφαρμογή του αποτελεσματικού επιτοκίου (ποσοστό τόκου που παράγει σε ετήσια βάση το ίδιο ποσό τόκου με εκείνο που αποδίδει ένα ονομαστικό επιτόκιο που ανατοκίζεται εντός του έτους).

- IFRSs: Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δυο προτύπων σχετικά με το θέμα αυτό. Οι ειδικότητες τη σύνταξη των δυο προτύπων πρέπει να συνεδριάσουν μεταξύ τους.
- U.S GAAP: Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δυο προτύπων σχετικά με το θέμα αυτό. Οι ειδικότητες τη σύνταξη των δυο προτύπων πρέπει να συνεδριάσουν μεταξύ τους.

IAS 39: Εξασθένιση – μείωση χρεών και χρεογράφων.

- IFRSs: Πρέπει να αναγνωρίζονται όλες οι μειώσεις ανεξαρτήτως του πόσο προσωρινές είναι.
- U.S GAAP: Η εκάστοτε μείωση αναγνωρίζεται μόνο όταν η μείωση στην πραγματική αξία (fair value) δεν είναι προσωρινή.

IAS 39: Χρήση της «βάσης ρύθμισης» ('Base Adjustment')

- IFRSs: Απαιτείται η αντασφάλιση της καθαρής αξίας (fair value hedge).
- U.S GAAP: Απαιτείται η αντασφάλιση της καθαρής αξίας (fair value hedge).

IAS 39: Λογιστική για χρεόγραφα που έχουν πωληθεί, αλλά δεν έχουν ακόμα αγοραστεί.

- IFRSs: Για πώληση μελλοντικών χρεογράφων πρέπει να χρησιμοποιείται η αξία κατά το κλείσιμο της συναλλαγής. Καμία επιλογή για την αξία τους ανάμεσα στην ημέρα που έγινε η συναλλαγή και στην ημέρα του διακανονισμού, για χρεόγραφα που ήδη κατέχονται.
- U.S GAAP: Οι συναλλαγές αγοράς και πωλήσεως υπολογίζονται όμοια, π.χ στην αξία τους κατά τη μέρα της συναλλαγής.

IAS 40: Βάση μέτρησης για επενδύσεις σε περιουσιακά στοιχεία

- IFRSs: Επιλογή για α) μοντέλο ιστορικού κόστους (historical cost model) ή β) μοντέλο πραγματικής αξίας (fair value model) με αλλαγές στην αξία μέσω κερδών ή ζημιών.

- U.S GAAP: Γενικά απαιτείται το μοντέλο ιστορικού κόστους (historical cost model).

IAS 40: Τόκοι περιουσιακών στοιχείων που κρατούνται από μια χρηματοοικονομική μίσθωση

- IFRSs: Υπολογίζεται ως επένδυση σε περιουσιακά στοιχεία, όταν κρατείται για επένδυση και όταν μετράται στην καθαρή αξία με αλλαγές στην αξία των κερδών ή των ζημιών. Σε κάθε άλλη περίπτωση λαμβάνεται ως προπληρωμή.
- U.S GAAP: Πάντα λαμβάνεται ως προπληρωμή.

IAS 41: Βάση μέτρησης για αγροτικές καλλιέργειες

- IFRSs: Χρησιμοποιείται το μοντέλο καθαρής αξίας (fair value model) με αλλαγές στην αξία που αναγνωρίζονται ως κέρδος ή ζημιά.
- U.S GAAP: Γενικά χρησιμοποιείται το μοντέλο ιστορικού κόστους (historical cost model).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή σε προγενέστερες μελέτες σχετικές με την παραποίηση λογιστικών στοιχείων και τον εντοπισμό λογιστικών απατών. Οι μελέτες αυτές αναφέρονται κυρίως σε εταιρίες του εξωτερικού, ιδιαίτερα στις Η.Π.Α και στη Μεγάλη Βρετανία, αφού στην Ελλάδα το φαινόμενο της παραποίησης άρχισε να εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια ενώ η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έγινε υποχρεωτική για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών επιχειρήσεις από την 1/1/2005. Βασικός στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι η παράθεση των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση εννοιών σχετικές με τις λογιστικές απάτες, τον προσδιορισμό παραγόντων που οδηγούν στην αλλοίωση και παραποίηση των οικονομικών στοιχείων των εταιριών και στην επίδραση αυτών στην οικονομία της χώρας καθώς και τρόπους για τον εντοπισμό και την αποφυγή φαινομένων παραποίησης. Αρχικά παρατίθεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση μελετών που

χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές μέθοδοι ενώ, στη συνέχεια θα παρουσιαστούν μελέτες που έχουν να κάνουν με μεθόδους ταξινόμησης.

3.1 Μελέτες για τον Προσδιορισμό Των Παραγόντων που Επιδρούν Κατά τη Διαδικασία του Ελέγχου

Στη συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζονται μελέτες οι οποίες απλά περιγράφουν κάποιο σημαντικό γεγονός λογιστικής απάτης, π.χ η οικονομική κατάρρευση εταιριών όπως η Enron, το οποίο επηρέασε τη διεθνή οικονομία και έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Επίσης παρουσιάζονται μελέτες οι οποίες είτε περιγράφουν προσδιοριστικούς παράγοντες που οδηγούν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων ενώ, παράλληλα προτείνουν τρόπους για τον εντοπισμό και την αποφυγή αλλοιωμένων οικονομικών καταστάσεων που μπορεί να έχουν μεγάλες επιπτώσεις τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στην οικονομία ολόκληρης της χώρας.

Μελέτη Rezaee (2003)

Σε αυτή τη μελέτη ο συγγραφέας προσπαθεί να δείξει το πόσο μεγάλη απειλή για την οικονομία γενικά, αποτελεί το φαινόμενο της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων. Αρχικά προσπαθεί να προσδιορίσει έννοιες όπως η παραποίηση και οι λογιστικές απάτες μέσω ορισμών αλλά και μέσω της ανασκόπησης και παρουσίασης ενός δείγματος προηγούμενων υποθέσεων λογιστικών απατών. Επίσης προσπαθεί να αποδείξει ότι το "μαγείρεμα των βιβλίων" η αλλιώς η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων ("cooking the books") είναι αυτό που οδηγεί στην λογιστική απάτη και αποτελεί σοβαρότατο οικονομικό έγκλημα, ενώ παράλληλα παρουσιάζει στρατηγικές για τον εντοπισμό και την αποτροπή τέτοιου είδους φαινομένων. Στη συνέχεια ρίχνει φώς στους παράγοντες που αυξάνουν την πιθανότητα εμφάνισης φαινομένων παραποίησης αλλά και τονίζει την αυξημένη προσοχή που πρέπει να δείχνουν οι κυβερνητικοί οργανισμοί για τον εντοπισμό και την αποτροπή λογιστικών απατών. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να γίνει αναφορά στον τρόπο με τον οποίο εξομοιώνεται η έννοια της απάτης με τον όρο CRIME (έγκλημα). Σύμφωνα, λοιπόν, με το συγγραφέα κάθε ένα γράμμα από τη λέξη CRIME αντιστοιχεί στο αρχικό γράμμα λέξεων σχετικών με την παραποίηση. Το γράμμα C αντιπροσωπεύει τη λέξη Cook, δηλαδή

"μαγείρεμα", το R αντιπροσωπεύει τη λέξη Recipe, εννοώντας τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για να παραπονηθούν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, το I αντιστοιχεί στη λέξη Incentive, δηλαδή στα κίνητρα που οδήγησαν τους υπεύθυνους στη διάπραξη του οικονομικού εγκλήματος, το γράμμα M στη λέξη Monitoring, εννοώντας ουσιαστικά τους λόγους για τους οποίους δεν εντοπίστηκε η απάτη και τέλος το γράμμα E αντιστοιχεί στο End Results, δηλαδή στα τελικά αποτελέσματα για την εκάστοτε επιχείρηση. Για να γίνουν ακόμα πιο κατανοητά τα παραπάνω, παρατίθεται ένα παράδειγμα, μια σημαντική περίπτωση παραποίησης, στην οποία είχε συμμετοχή και μια από τις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρίες, η Arthur Andersen και η οποία υποχρεώθηκε να πληρώσει ένα σημαντικό πρόστιμο 7 εκατομμυρίων δολαρίων αφού σύμφωνα με βέβαιους ισχυρισμούς βοήθησε κάποια επιχείρηση, πελάτη της, να μεγαλώσει τα κέρδη της γύρω στα 1.4 δισεκατομμύρια δολάρια.

Στο τέλος αυτής της μελέτης ο συγγραφέας αφού παραθέτει ορισμένους από τους παράγοντες που συνέβαλαν στην οικονομική κατάρρευση επιχειρήσεων όπως η Enron και η WorldCom, τονίζει τη σημαντικότητα της διαρκούς αφύπνισης κυβερνητικών οργανισμών που είναι επιφορτισμένοι με τον εντοπισμό και την αποτροπή υποθέσεων παραποίησης οικονομικών καταστάσεων ενώ παράλληλα προβάλλει και ορισμένες από τις τελευταίες ρυθμίσεις των Διεθνών Οικονομικών Προτύπων με σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης, την αύξηση της ποιότητας των οικονομικών ελέγχων, τη διασφάλιση μιας πιο αποτελεσματικής εποπτείας των εταιριών οικονομικού ελέγχου με την αύξηση της αντικειμενικότητας και της ανεξαρτησίας των ελεγκτών καθώς και τη διαρκή ενημέρωση των ελεγκτών με προγράμματα και δραστηριότητες για τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

Η μελέτη του Michael Firth (1997)

Το 1994 ο Michael Firth έκανε μια μελέτη της οποίας κύριος στόχος ήταν να συμβάλλει στο ζήτημα που αφορούσε το ποσό των χρημάτων που πληρώνουν οι επιχειρήσεις που εντάσσονται στο Χρηματιστήριο της Νορβηγίας για τον έλεγχο των οικονομικών στοιχείων τους. Όπως ήδη είναι γνωστό, καθήκον των ελεγκτών είναι η αναφορά για τα οικονομικά της επιχείρησης προς τους μετόχους, ενώ οφείλουν να υιοθετούν αμερόληπτη και ανεξάρτητη στάση σε σχέση με τα εκτελεστικά στελέχη της επιχείρησης. Το γεγονός ότι οι ελεγκτές είναι σε πολλές περιπτώσεις και οικονομικοί σύμβουλοι των στελεχών, αποτελεί ένα λόγο γιατί οι επιχειρήσεις

οφείλουν να δημοσιοποιούν το μισθό των ελεγκτών στις ετήσιες αναφορές τους, σε πολλές χώρες, ενώ στην Αυστραλία και στη Μεγάλη Βρετανία οφείλουν να δημοσιεύουν και τα ποσά που διαθέτουν στους ελεγκτές για τις παροχές τους ως σύμβουλοι των επιχειρήσεων. Σύμφωνα, λοιπόν, με το συγγραφέα το μέγεθος των ποσών που διατίθενται για τον οικονομικό έλεγχο ενδεχομένως να αποδεικνύει την ποιότητα του ελέγχου. Για αυτόν το λόγο, στη συγκεκριμένη μελέτη εξετάζει τους παράγοντες που επηρεάζουν αυτά τα ποσά, ενώ το μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης που χρησιμοποιείται σε αυτήν την μελέτη μπορεί και να χρησιμοποιηθεί και για την πρόβλεψη μελλοντικών σχετικών εξόδων τόσο για επιχειρήσεις που εντάσσονται στα Χρηματιστήρια όσο και για αυτές που δεν εντάσσονται.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε αποτελείται από 157 επιχειρήσεις οι οποίες ανήκουν στον τομέα της βιομηχανίας και οποίες αντιπροσωπεύουν κοντά στο 75 % της Χρηματιστηριακής Αγοράς του Όσλο, για τις χρονιές 1991 και 1992, ενώ από το δείγμα εξαιρούνται τράπεζες και οικονομικά ιδρύματα. Οι πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για αυτήν τη μελέτη αντλήθηκαν από τις ετήσιες καταστάσεις των επιχειρήσεων που αφορούν τα έξοδα ελέγχου και οι οποίες συγκεντρώνονται, αποθηκεύονται και ταξινομούνται σε μια βάση δεδομένων από τη Norges Handelshoyskole. Οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα αυτή είναι οι παρακάτω:

1. Ελεγκτική αμοιβή (audit fees – AF).
2. Συνολικό ενεργητικό (total assets – TA).
3. Έξοδα συμβουλευτικών παροχών (consultancy fees – CF).
4. Σύνολο υποχρεώσεων / Συνολικό Ενεργητικό (debt / total assets – DTA).
5. Κέρδη προ φόρων / Συνολικό Ενεργητικό (profit before extraordinary items, income taxes/total assets – ROA).
6. Αριθμός θυγατρικών (number of subsidiaries – SUBS).
7. Εισπρακτέοι λογαριασμοί / Συνολικό ενεργητικό (accounts receivable / total assets – ARTA).
8. Αποθέματα / Συνολικό Ενεργητικό (inventories / total assets – INVTA).
9. Ζημίες (existence of a loss – LOSS).
10. Ελεγκτική εταιρία (name of auditor – AUDITOR).
11. Βιομηχανία (industry – IND).
12. Τοποθεσία ελεγκτικής (auditor location – LOC).

13. Ιδιοκτησία επιχείρησης – μέτοχοι (ownership structure of the firm – OWN).

Επίσης, γνωρίζοντας τη μη γραμμική σχέση μεταξύ των αμοιβών για έλεγχο και του ενεργητικού μετατρέπονται οι δείκτες ελεγκτικές αμοιβές (AF), αμοιβές συμβουλευτικών υπηρεσιών (CF) και συνολικό ενεργητικό (TA) στους λογαριθμικούς LAF, LCF και LTA για την καλύτερη λειτουργία του μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης. Ακόμα χρησιμοποιούνται και ο δείκτης SMR που αντιπροσωπεύει τον κίνδυνο του Χρηματιστηρίου καθώς και ο δείκτης B6 που εκφράζει αν η ελεγκτική εταιρία είναι Big Six ή όχι. Από τα συγκεντρωτικά στατιστικά, ο συγγραφέας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αγορά κυριαρχείται από τις ελεγκτικές Arthur Andersen και KPMG οι οποίες ελέγχουν, μαζί, το 39% των επιχειρήσεων του δείγματος και παράλληλα το 41% των επιχειρήσεων για παροχές συμβουλών ενώ λαμβάνουν συνολικά το 51% των ποσών που ξοδεύουν οι επιχειρήσεις για έλεγχο και το 53% για τις άλλες παροχές τους. Το γεγονός αυτό αναγκάζει το συγγραφέα να χρησιμοποιήσει δυο ακόμα δείκτες, τον AA για την Arthur Andersen και τον PM για την KPMG ενώ για να προσδιορίσει τους κύριους παράγοντες που καθορίζουν τα έξοδα για οικονομικούς ελέγχους χρησιμοποιεί δυο εξισώσεις, μια που περιλαμβάνει το δείκτη B6 και μια που περιλαμβάνει τους δείκτες AA και PM.

Μετά την εφαρμογή του μοντέλου της λογιστικής παλινδρόμησης, το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο συγγραφέας είναι ότι το μέγεθος της επιχείρησης, που εκφράζεται από το ενεργητικό της (Total Assets – TA), είναι ο κύριος παράγοντας που καθορίζει το ποσό της αμοιβής που πληρώνουν στις ελεγκτικές για τον οικονομικό έλεγχο τους ενώ ακολουθούν η μεταβλητή που εκφράζει τα ποσά που ξοδεύονται για συμβουλευτικές παροχές (Consultancy Fee - CF) και αυτή που εκφράζει τον κίνδυνο που προκύπτει από τη διεξαγωγή του ελέγχου (Stock Market Risk - SMR).

Η μελέτη του Ruiz – Barbadillo (2004)

Στη συγκεκριμένη μελέτη γίνεται μια προσπάθεια διερεύνησης της σχέσης μεταξύ της ποιότητας του οικονομικού ελέγχου που γίνεται από τις ελεγκτικές εταιρίες και την πιθανότητα να δεχτεί μια επιχείρηση, που είναι ενταγμένη στο Χρηματιστήριο της Ισπανίας και που βρίσκεται σε επικίνδυνη οικονομική

κατάσταση, μια απόφαση σχετική με το αν μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί ή όχι (going – concern / non going – concern). Αυτή η προσπάθεια στηρίζεται στην αντίληψη ότι η ποιότητα του ελέγχου αποτελείται από δυο κύρια συστατικά: την ικανότητα και την αντικειμενικότητα – αμεροληψία του ελεγκτή. Ο συγγραφέας εξετάζει ξεχωριστά την Ισπανική αγορά εξαιτίας κυρίως της ύπαρξης σημαντικών διαφορών στη διαδικασία που γίνονται οι έλεγχοι στην Ισπανία από αυτή στις Αγγλοσαξονικές χώρες και που έχουν να κάνουν με διαφορές σχετικές με την ανάπτυξη του επαγγέλματος των ορκωτών λογιστών, μιας και στη χώρα αυτή είναι σχετικά καινούριο καθώς επίσης και με διαφορές που έχουν να κάνουν με τα οικονομικά πρότυπα και τις ρυθμίσεις που επικρατούν εκεί. Άλλωστε είναι αποδεδειγμένη η υψηλή ποιότητα ελέγχου σε χώρες με παράδοση στον τομέα αυτό σε σύγκριση με την Ισπανία που εμφανίζονται πολλές αδυναμίες. Για αυτόν το λόγο η μελέτη αυτή προσπαθεί να προσφέρει στον τομέα αυτό με την ανάπτυξη ενός μοντέλου που περιλαμβάνει μεταβλητές που αφορούν την οικονομική βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και την ποιότητα των ελέγχων, για την έκδοση αποφάσεων σχετικές με το αν μια επιχείρηση μπορεί να εξακολουθεί να λειτουργεί ή όχι.

Για την ανάπτυξη, λοιπόν, αυτού του μοντέλου χρησιμοποιήθηκε ένα δείγμα 3.119 επιχειρήσεων του Χρηματιστηρίου της Ισπανίας για την περίοδο 1991 - 2000, που έχουν ελεγχθεί από ορκωτούς λογιστές και από τις οποίες έχουν εξαιρεθεί ασφαλιστικοί και τραπεζικοί οργανισμοί. Από τις 3.119 επιχειρήσεις, καθορίστηκαν εκείνες που βρίσκονται σε επικίνδυνη οικονομική κατάσταση και τελικά το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε αποτελείται από 1.119 επιχειρήσεις. Στο μοντέλο, λοιπόν, της λογιστικής παλινδρόμησης χρησιμοποιήθηκε μια εξαρτημένη μεταβλητή που αφορά την απόφαση του ελεγκτή για το αν η επιχείρηση μπορεί να εξακολουθεί να υπάρχει ή όχι (Going–Concern Qualification - GQC). Όσον αφορά τις ανεξάρτητες μεταβλητές που επηρεάζουν την εξαρτημένη είναι οι εξής:

- PROBFAIL, η οποία αναφέρεται στην οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.
- TENURE, που έχει να κάνει με τη σχέση μεταξύ της ελεγκτικής εταιρίας και του πελάτη και μετράει τα χρόνια της συνεργασίας.
- SPECIALIZATION, που είναι το μέτρο ειδίκευσης της ελεγκτικής για τον τομέα της βιομηχανίας.
- CLIENTSIZE, που μετρά το αναμενόμενο κόστος της επιχείρησης σε περίπτωση που δεν μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει.

- AUDITORSIZE, που σχετίζεται με τη φήμη της ελεγκτικής και το πόσο επηρεάζει τις αποφάσεις των ελεγκτών για το μέλλον της επιχείρησης.
- RECEIVABLE και INVENTORY, που αφορούν τις ζημίες από περιορισμούς που προκύπτουν από τους ελεγκτές σχετικά με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης.

Αφού πρώτα εξετάζει τη συσχέτιση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών, καταλήγει στο αν πρέπει να αποκλείσει κάποιες ή όχι, ύστερα από την εφαρμογή του μοντέλου καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η απόφαση ενός ελεγκτή για το αν μπορεί μια επιχείρηση να εξακολουθεί να υπάρχει ή όχι εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό τόσο από την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης όσο και από την αντικειμενικότητα και αμεροληψία του ελεγκτή. Αυτό σημαίνει ότι οι γνώσεις και οι τεχνικές του ελεγκτή δεν επηρεάζουν το αποτέλεσμα. Αντιθέτως, οι μεταβλητές που σχετίζονται με την αντικειμενικότητα επηρεάζουν όπως αναμενόταν το αποτέλεσμα. Όσο μεγαλύτερος είναι ο πελάτης τόσο πιο δύσκολα θα δεχτεί μια αρνητική απόφαση από τον ελεγκτή, ασχέτως αν θα έπρεπε να δεχτεί ή όχι. Σε αντίθεση με αυτό, όσο μεγαλύτερη είναι το μέγεθος και η φήμη της ελεγκτικής τόσο πιο εύκολο είναι να δώσει μια αρνητική απόφαση στον πελάτη, γεγονός που οφείλεται στο ότι ο ελεγκτής, τη στιγμή της αναφοράς του σκέφτεται ότι μπορεί να σπλωθεί η υπόληψη της εταιρίας. Τέλος, όσον αφορά τις μεταβλητές που έχουν να κάνουν με την εκτίμηση του κινδύνου των πελατών από τις ελεγκτικές δεν παίζουν τόσο σημαντικό ρόλο.

Η μελέτη του Spathis C. (2002)

Ο Spathis C. με τη συγκεκριμένη μελέτη του (2002) εξετάζει την ανάπτυξη ενός μοντέλου για τον εντοπισμό παραπονημένων λογιστικών καταστάσεων που αφορούν επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Οι περισσότερες από τις περιπτώσεις παραποίησης λογιστικών καταστάσεων βασίζονται στο περιεχόμενο των παρατηρήσεων από τις αναφορές των ελεγκτών κατά τον έλεγχο οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων. Για τη ανάπτυξη του μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης με το οποίο θα εντοπιστούν οι κυριότεροι παράγοντες που σχετίζονται με παραποίηση λογιστικών καταστάσεων, χρησιμοποίησε ένα δείγμα από 76 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της βιομηχανίας, από τις οποίες οι 38 παρουσίασαν αλλοιωμένα οικονομικά στοιχεία ενώ οι υπόλοιπες 38 δεν είχαν

λάβει παρατηρήσεις. Οι μεταβλητές, λοιπόν, που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη του μοντέλου είναι οι παρακάτω δέκα:

- Ο λόγος των χρεών προς μετοχές (DEBT/EQ)
- Ο λόγος των συνολικών χρεών προς συνολικό ενεργητικό (TD/TA)
- Ο λόγος των ανεξόφλητων λογαριασμών προς πωλήσεις (Account Receivable to Sales - REC/SAL)
- Ο λόγος των αποθεμάτων προς πωλήσεις (INV/SAL)
- Ο λόγος των μικτών κερδών προς συνολικό ενεργητικό (GP/TA)
- Ο λόγος των πωλήσεων προς ενεργητικό (SAL/TA)
- Ο λόγος των καθαρών κερδών προς πωλήσεις (NP/SAL)
- Ο λόγος των καθαρών κερδών προς το ενεργητικό (NP/TA)
- Ο λόγος του κεφαλαίου κίνησης προς το ενεργητικό (WC/TA)
- Το Z-score που χρησιμοποιείται για να δείξει τη σχέση μεταξύ παραποίησης και αν μια επιχείρηση είναι επικίνδυνη για πτώχευση ή όχι.

Εξαιτίας της μεταβλητής Z-score εξετάστηκαν δυο μοντέλα, όπου στο ένα περιλαμβάνεται η μεταβλητή αυτή ενώ στο άλλο όχι. Αφού εξετάστηκαν οι μέσες τιμές καθώς και οι τυπικές αποκλίσεις των μεταβλητών, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι και για τα δυο μοντέλα οι μεταβλητές εκείνες που χαρακτηρίζονται ως οι πιο σημαντικές για την πρόβλεψη αν μια επιχείρηση παρουσιάζει παραποιημένα οικονομικά στοιχεία είναι η μεταβλητή απόθεμα προς πωλήσεις (INV/SAL) με θετικό συντελεστή $b=2.252$, ο λόγος του κεφαλαίου κίνησης προς συνολικό ενεργητικό (WC/TA) με αρνητικό συντελεστή $b=-6.878$, καθαρά κέρδη προς ενεργητικό (NP/TA) επίσης με αρνητικό συντελεστή $b=-33.029$ και τέλος ο δείκτης Z-score με αρνητικό συντελεστή $b=-3.327$ που δείχνει την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Αυτό σημαίνει ότι επιχειρήσεις με υψηλά αποθέματα σε σχέση με τις πωλήσεις, πολλά χρέη σε σχέση με το ενεργητικό, χαμηλά καθαρά κέρδη ως προς το ενεργητικό και χαμηλή τιμή του δείκτη Z-score παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες να αλλοιώσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις. Τελειώνοντας, για να δειχτεί η αξιοπιστία και των δυο αυτών μοντέλων τονίζεται ότι και τα δυο είχαν ακρίβεια 84% κατά την ταξινόμηση του δείγματος.

Η μελέτη της Ireland J. (2003)

Στο παρελθόν πολλές είναι οι μελέτες που έχουν γίνει και αναφέρονται σε μικρές ιδιωτικές εταιρίες και στις αποφάσεις που δέχονται ως αποτέλεσμα των λογιστικών ελέγχων για το αν μπορούν να συνεχίσουν να είναι βιώσιμες ή όχι, καθώς και για μεγάλες επιχειρήσεις, ενταγμένες στο Χρηματιστήριο, που επιδέχονται τροποποιήσεις στους ισολογισμούς τους επίσης κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Αυτή η μελέτη είναι από τις πρώτες που αναλύουν τις τροποποιήσεις και τις παρατηρήσεις στους ισολογισμούς ενός μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων στη Μεγάλη Βρετανία, και οι οποίες είτε εντάσσονται στο Χρηματιστήριο είτε όχι (ιδιωτικές και δημόσιες). Επίσης σε αυτή τη μελέτη εξετάζονται ξεχωριστά οι περιπτώσεις τροποποιήσεων των ισολογισμών επιχειρήσεων που επιδέχονται απλά παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια του λογιστικού ελέγχου από περιπτώσεις τροποποιήσεων ισολογισμών επιχειρήσεων που απειλούνται με κλείσιμο λόγω παραποίησης των οικονομικών τους στοιχείων. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε αυτήν τη μελέτη βασίζεται σε ένα πολυωνυμικό λογιστικό μοντέλο. Σε αυτό το μοντέλο η ανεξάρτητη μεταβλητή παίρνει την τιμή 0 εάν ο έλεγχος είναι καθαρός, την τιμή 1 εάν στην αναφορά του ελεγκτή περιέχονται τροποποιήσεις εξαιτίας παρατηρήσεων στους ισολογισμούς και τέλος παίρνει την τιμή 2 εάν στην αναφορά περιέχονται τροποποιήσεις σχετικές με την επιβίωση των επιχειρήσεων. Οι εξαρτημένες μεταβλητές εξηγούνται παρακάτω:

- *In(totass)*, είναι ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού
- *subsid*, εκφράζει αν μια επιχείρηση είναι θυγατρική ή όχι
- *quick*, είναι το κυκλοφορούν ενεργητικό εξαιρουμένου του αποθέματος, προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις
- *gear*, είναι ο λόγος των μακροπρόθεσμων χρεών προς την καθαρή αξία
- *loss*, εκφράζει αν μια επιχείρηση είχε ζημίες την τρέχουσα ή την προηγούμενη περίοδο.
- *cont/totass*, εκφράζει τις πιθανές υποχρεώσεις προς το συνολικό ενεργητικό
- *big*, αν ο ελεγκτής ανήκει σε Big 6 ελεγκτική ή όχι
- *In(afee)*, είναι ο λογάριθμος των αμοιβών για τον έλεγχο
- *In(nafee)*, ο λογάριθμος των αμοιβών για άλλες παροχές (συμβουλευτικές)
- *lag*, εκφράζει την καθυστέρηση μεταξύ του κλεισίματος της χρονιάς και του κλεισίματος του ισολογισμού

- *gc*, εκφράζει αν η επιχείρηση έχει δεχτεί σε προηγούμενες χρονιές ανησυχητικές αναφορές ως προς τη βιωσιμότητά της
- *ngc*, αν δεν έχει δεχτεί αναφορές αρνητικές ως προς την οικονομική βιωσιμότητά της
- *div*, εκφράζει το αν μια επιχείρηση πληρώνει κάποια τοκομερίδια ή όχι
- *public*, αν μια επιχείρηση είναι δημόσια ή όχι και τέλος
- *list*, αν μια επιχείρηση είναι ενταγμένη στο Χρηματιστήριο της Μεγάλης Βρετανίας ή όχι.

Το δείγμα για τη μελέτη αυτή πάρθηκε από την OneSource UK Companies Volume One και ο τελικός αριθμός των επιχειρήσεων που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα είναι 9.304 από τις οποίες οι 7.125 δεν εμφάνισαν παραποιημένα στοιχεία κατά τον έλεγχο των οικονομικών τους καταστάσεων, 431 δέχτηκαν παρατηρήσεις σχετικές με την επιβίωση τους και 1.748 δέχτηκαν παρατηρήσεις σχετικές με παραποίηση. Επίσης 8.289 επιχειρήσεις άνηκαν στον ιδιωτικό τομέα ενώ 1.015 στο δημόσιο από τις οποίες οι 374 ήταν ενταγμένες στο Χρηματιστήριο. Σύμφωνα, λοιπόν, με αποτελέσματα που προέκυψαν από το τρέξιμο του πολυωνυμικού μοντέλου, μεγάλες επιχειρήσεις με μεγάλο ποσοστό χρεών καθώς και επιχειρήσεις που έχουν δεχτεί παρατηρήσεις και σε προηγούμενα χρόνια είναι πιο πιθανό να δεχτούν παρατηρήσεις οποιουδήποτε τύπου. Επίσης, θυγατρικές επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν ελεγκτές από μεγάλες ελεγκτικές είναι λιγότερο πιθανό να δεχτούν παρατηρήσεις. Άλλο ένα σημαντικό αποτέλεσμα που προέκυψε είναι ότι μεγάλες επιχειρήσεις, με καλή ρευστότητα είναι λιγότερο πιθανό να δεχτούν παρατηρήσεις σε σχέση με αυτές με μεγάλο ποσοστό χρεών και υποχρεώσεων καθώς και με επιχειρήσεις που είναι αμφίβολες ως προς την οικονομική τους επιβίωση. Ακόμα, επιχειρήσεις που έχουν μεγάλο κόστος ελέγχου, είναι επίσης το ίδιο πιθανό να δεχτούν παρατηρήσεις σχετικές με τη βιωσιμότητά τους. Αυτό σημαίνει ότι το μέγεθος της επιχείρησης έχει αντίστροφα αποτελέσματα όσον αφορά τις παρατηρήσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι μια επιχείρηση που είναι θυγατρική, έχει σημασία μόνο για περιπτώσεις αναφορών που δεν υπάρχουν αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και οι μεταβλητές που αντιπροσωπεύουν τη ρευστότητα, τις ζημίες και τα μερίσματα, έχουν σημασία για αναφορές που υπάρχουν προβληματισμοί όσον αφορά την οικονομική τους επιβίωση. Ένα ακόμα αποτέλεσμα

που προκύπτει από την έρευνα αυτή είναι ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις έχουν μικρότερη πιθανότητα να δεχτούν παρατηρήσεις ελέγχων χωρίς αμφιβολίες σε σχέση με τις ιδιωτικές. Όσον αφορά τις θυγατρικές επιχειρήσεις, βρέθηκε να έχουν σημαντικά μικρότερες πιθανότητες να δεχτούν παρατηρήσεις στις λογιστικές καταστάσεις που δεν εμπεριέχουν προβληματισμούς και αμφιβολίες των ελεγκτών για τη βιωσιμότητά τους σε σχέση με τις ανεξάρτητες οικονομικά επιχειρήσεις.

Εξαιρώντας τις θυγατρικές επιχειρήσεις από το δείγμα, η μελέτη έδειξε ότι η σχέση μεταξύ του μεγέθους της ελεγκτικής και της αναφοράς του ελέγχου διαφέρει για τις θυγατρικές και τα κεντρικά καταστήματα. Για τις θυγατρικές, οι ελεγκτές που ανήκουν σε μεγάλες ελεγκτικές δε σχετίζονται με αναφορές ανησυχητικές ως προς τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Σε αντίθεση με το προηγούμενο, στα κεντρικά καταστήματα οι ελεγκτές που ανήκουν σε μεγάλες ελεγκτικές είναι πιο πιθανό να εκδώσουν αναφορές με παρατηρήσεις και ανησυχίες όσον αφορά τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων που περιέχουν αμφιβολίες. Το μέγεθος της ελεγκτικής, επίσης, έχει μεγάλη σημασία για τον εντοπισμό τυχών παραποίησης και όσο πιο μεγάλη είναι τόσο πιο πιθανόν είναι να εντοπίζουν λογιστικές απάτες. Τελειώνοντας, από την έρευνα αυτή δε βρέθηκε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι το κόστος ελέγχου μειώνει την αντικειμενικότητα του ελεγκτή.

Στις παρακάτω σελίδες είναι συγκεντρωμένες 6 μελέτες οι οποίες αναφέρονται στην αλληλεξάρτηση μεταξύ των ελεγκτών και των πελατών και στο πως το οικονομικό μέγεθος των πελατών και οι αμοιβές που πληρώνουν για τον έλεγχο και άλλες υπηρεσίες επηρεάζουν την αντικειμενικότητα και την ορθή κρίση των ελεγκτών. Σε μερικές από αυτές τις μελέτες γίνεται επίσης αναφορά και στο ποια είναι τα κίνητρα που οδηγούν τις επιχειρήσεις στην επιλογή ελεγκτή καθώς επίσης και στο επηρεάζουν οι αλλαγές των ελεγκτών από τις επιχειρήσεις τις ετήσιες αναφορές των οικονομικών τους στοιχείων.

Η μελέτη των Hudaib M. και Cooke T. E. (2005)

Το έργο των εξωτερικών ελεγκτών είναι αξιόπιστο και έχει αξία μόνο όταν είναι αμερόληπτο και αντικειμενικό. Αυτή η θεμελιώδης αρχή προκύπτει από τον εντοπισμό, την πρόληψη και την αναφορά που κάθε έλεγχος πρέπει να παρέχει. Σε περίπτωση, λοιπόν, που κάθε ελεγκτής δεν μπορεί να παρέχει αυτά τα τρία στοιχεία κατά τη διάρκεια του λογιστικού ελέγχου, τότε παραβιάζει την παραπάνω αρχή. Η

αντικειμενικότητα και η αξιοπιστία των λογιστικών ελέγχων πολλές φορές επηρεάζονται από τη σχέση μεταξύ των ελεγκτών και των πελατών και συγκεκριμένα των διευθυντών. Η μελέτη αυτή εστιάζει το ενδιαφέρον της στη συσχέτιση μεταξύ της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης, την αντικατάσταση των διευθυντικών στελεχών, τον οικονομικό έλεγχο των ελεγκτών και την αντικατάσταση των ελεγκτών όσον αφορά το λογιστικό περιβάλλον στη Μεγάλη Βρετανία. Η μεθοδολογία που αναπτύσσεται για την επίλυση αυτού του προβλήματος βασίζεται στη λογιστική παλινδρόμηση και το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε περιελάμβανε αρχικά 317 επιχειρήσεις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου. Από αυτές εξαιρέθηκαν 20, εξαιτίας της έλλειψης πληροφοριών όσον αφορά τα οικονομικά τους στοιχεία, με αποτέλεσμα το τελικό δείγμα να αποτελείται από 297 επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς εκτός από τράπεζες και χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Οι οικονομικές καταστάσεις που εξετάστηκαν αφορούν μια περίοδο 10 χρόνων (1986 – 1995) και αγγίζουν τις 2715. Σε ότι αφορά τις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στα μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης διαχωρίζονται σε εξαρτημένες και ανεξάρτητες. Οι εξαρτημένες είναι δυο, η πρώτη εκφράζει τον τύπο της αναφοράς του ελεγκτή κατά την περίοδο t και η δεύτερη εκφράζει την αντικατάσταση του ελεγκτή από την επιχείρηση. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές προσδιορίζονται παρακάτω. Η μεταβλητή A εκφράζει τον τύπο της ελεγκτικής, η $chMD$ εκφράζει αν υπάρχει αντικατάσταση του διευθυντή, η Z (Z -Score) εκφράζει την πιθανότητα πτώχευσης της επιχείρησης, η C εκφράζει το οικονομικό μέγεθος της ελεγχόμενης επιχείρησης, η $AudFees$ τις αμοιβές που πληρώνουν οι επιχειρήσεις σε χρόνο t προς το ενεργητικό και τέλος η T την περίοδο για την οποία γίνεται η εξέταση. Αρχικά βρέθηκε ότι οι μικρότερες οικονομικά επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να δεχτούν αρνητική αναφορά από τους ελεγκτές. Σύμφωνα επίσης με τα αποτελέσματα της αλληλεπίδρασης των μεταβλητών φαίνεται ότι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση και αντικατέστησαν τους διευθυντές είναι πιο πιθανόν να δεχτούν αρνητική αναφορά σε σχέση με τις υγιείς οικονομικά επιχειρήσεις ανεξαρτήτως αντικατάστασης των διευθυντών.

Επίσης από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις παρουσιάζουν την τάση να αντικαθιστούν τους ελεγκτές αφού δεχτούν αρνητική αναφορά για τις οικονομικές τους καταστάσεις από αυτούς και η πιθανότητα αντικατάστασης αυξάνεται με το πόσο αρνητική είναι η αναφορά.

Επί προσθέτως, επιχειρήσεις που έχουν δεχτεί αρνητική αναφορά, έχουν αντικαταστήσει τους διευθυντές και βρίσκονται σε επικίνδυνη οικονομική κατάσταση είναι πιο πιθανό να αντικαταστήσουν και τους ελεγκτές. Τα αποτελέσματα, επίσης έδειξαν ότι η τάση να δεχτεί μια επιχείρηση αρνητική αναφορά είναι ανεξάρτητη από τον τύπο της ελεγκτικής που έχει αναλάβει τον έλεγχο, αλλά οι μικρότερες οικονομικά επιχειρήσεις που ελέγχονται από μεγάλες ελεγκτικές και δέχτηκαν αρνητική αναφορά, δείχνουν μεγάλη τάση να αλλάξουν ελεγκτική. Με βάση τα παραπάνω, βγαίνει το γενικό συμπέρασμα ότι όσο πιο στενή είναι η σχέση μεταξύ ελεγκτή και πελάτη τόσο πιο μικρή η πιθανότητα να δώσει ο ελεγκτής αρνητική αναφορά ως προς τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης και το ίδιο μικρή να αντικατασταθεί. Παράλληλα, οι αποφάσεις των ελεγκτών είναι πιο αντικειμενικές και πιο αυστηρές όταν οι επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, έχουν αντικαταστήσει τους διευθυντές και συνεπώς μεγαλύτερη η πιθανότητα να αντικατασταθούν και αυτοί.

Η μελέτη των Craswell A., Stokes D. και Laughton J. (2003)

Στη μελέτη αυτή γίνεται μια προσπάθεια ώστε να ερευνηθούν οι κίνδυνοι από τους οποίους απειλείται η αντικειμενικότητα των ελεγκτών εξαιτίας της επιρροής που μπορεί να έχουν προς αυτούς οι χρηματικές αμοιβές που λαμβάνουν από τους πελάτες τους. Τα κίνητρα για την έρευνα αυτή βρίσκονται στο μεγάλο ενδιαφέρον που δείχνουν οι διεθνείς οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για την οικονομική ασφάλεια και τη δημιουργία των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπως η επιτροπή ασφάλειας για επιχειρήσεις εισηγμένες στο χρηματιστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών (SEC – Security and Exchange Commission), και οι οποίοι απαιτούν επιπλέον διερεύνηση όσον αφορά την αντικειμενικότητα των ελεγκτών. Η συγκεκριμένη έρευνα βασίστηκε και ουσιαστικά είναι μια επέκταση στις μελέτες των Wines (1994), Barkess & Simnett (1994), Barkess et al. (1996) και Craswell (1999). Αυτές οι μελέτες χρησιμοποίησαν τις αρνητικές αναφορές ελεγκτών για την οικονομική βιωσιμότητα επιχειρήσεων ως δείκτη για την αντικειμενικότητα των ελεγκτών και παράλληλα μετρούν την επίδραση των χρηματικών αμοιβών που λάμβαναν οι ελεγκτικές εταιρίες σε διεθνές επίπεδο.

Η επέκταση της μελέτης αυτής πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους. Ερευνήθηκαν στοιχεία για την επίδραση των χρηματικών αμοιβών στους ελεγκτές που αντιπροσωπεύουν μεγάλες εταιρίες όσο και τοπικά γραφεία και παρουσιάστηκε μια ανάλυση δεδομένων 2 χρόνων, 1994 και 1996, στη μετά-συγχωνεύσεων εποχή και στην επίδραση αυτής στην αντικειμενικότητα των ελεγκτών. Το ενδιαφέρον εστιάστηκε σε δοκιμασίες και έρευνες για την επίδραση των χρηματικών αμοιβών τόσο για τον έλεγχο των οικονομικών στοιχείων αλλά και για επιπλέον υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρουν οι ελεγκτές στις επιχειρήσεις που έχουν αναλάβει.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα αυτή, βασίζεται στη λογιστική παλινδρόμηση. Η εξαρτημένη μεταβλητή (OPINION_i) έχει να κάνει με τον τύπο της αναφοράς που δέχτηκε η επιχείρηση από τον ελεγκτή όσον αφορά την οικονομική βιωσιμότητά της. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι δέκα και αναλύονται παρακάτω:

- FIRMFEE, εκφράζει το ποσοστό της χρηματικής αμοιβής προς τη συνολική αμοιβή που λαμβάνει η ελεγκτική (διεθνούς επιπέδου) τόσο για τον έλεγχο όσο και για άλλες υπηρεσίες.
- LOCFEE, εκφράζει το ίδιο ποσοστό αλλά για τα τοπικά γραφεία.
- LnTA, είναι ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού του πελάτη σε εκατομμύρια (δολάρια).
- SUB, εκφράζει την τετραγωνική ρίζα των θυγατρικών επιχειρήσεων.
- CA/TA, είναι το ποσοστό του τρέχοντος ενεργητικού προς το συνολικό ενεργητικό των πελατών.
- Leverage, εκφράζεται το ποσοστό των μακροπρόθεσμων χρεών προς το συνολικό ενεργητικό για τους πελάτες.
- ROI, εκφράζει το ποσοστό των κερδών προ φόρων προς το συνολικό ενεργητικό.
- LOSS, είναι οι ζημίες.
- BIG, αν η ελεγκτική ανήκει στις Big 6.
- OPINION_{t-1}, δείχνει αν ο πελάτης έχει δεχτεί την προηγούμενη χρονιά αρνητική αναφορά για την οικονομική βιωσιμότητά του.
- IND, αφορά τον τομέα δράσης της επιχείρησης.

Για την εφαρμογή του λογιστικού μοντέλου χρησιμοποιήθηκε ένα δείγμα που αποτελείται από 1062 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Αυστραλία για τη

χρονιά 1994 και 1045 επιχειρήσεις για τη χρονιά 1996. Σύμφωνα με τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν για το 1994, το 15% των επιχειρήσεων δέχτηκαν αρνητική αναφορά από τους ελεγκτές ενώ την προηγούμενη χρονιά το ποσοστό ήταν 17%. Όσον αφορά το 1996, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δέχτηκαν αρνητική αναφορά είναι 13% ενώ την προηγούμενη χρονιά 15%. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το 64% του δείγματος των επιχειρήσεων ελέγχονται από ελεγκτική που ανήκει μέσα στις έξι πιο φημισμένες (Big 6). Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής μας έδειξαν ότι το επίπεδο των χρηματικών αμοιβών που λαμβάνουν οι ελεγκτές για τις υπηρεσίες τους δεν τους επηρεάζει στις αποφάσεις τους και στην αναφορά τους για την οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης ενώ οι εταιρίες χρησιμοποιούν διάφορους μηχανισμούς, όπως η επιθεώρηση των συνεργατών τους, για να προστατέψουν την αντικειμενικότητα και τη φήμη της εταιρίας από την επιρροή που μπορεί να ασκούν οι χρηματικές αμοιβές που δέχονται οι ελεγκτές από τους πελάτες.

Η μελέτη του Lennox C. (2000)

Πολλές επιχειρήσεις αντικαθιστούν τους ελεγκτές προκειμένου να αποτρέψουν την περίπτωση να δεχτούν αρνητική αναφορά κατά τον έλεγχο των οικονομικών τους καταστάσεων. Παρά αυτές τις ανησυχίες, δεν είναι ξεκάθαρο αν οι επιχειρήσεις μπορούν επιτυχώς να προσελκύσουν ελεγκτές οι οποίοι να δίνουν ευνοϊκές αναφορές κατά τον οικονομικό έλεγχο. Παλαιότερες έρευνες σχετικές με την αντικατάσταση ελεγκτών από τις επιχειρήσεις (Chow and Rice 1982, Smith 1986, Krishnan 1994, Krishnan and Stephens 1995) έχουν δείξει ότι η αντικατάστασή τους με σκοπό τον ευνοϊκότερο έλεγχο, εξετάζοντας τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις πριν και μετά την αντικατάσταση, δεν είχαν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα. Σε αυτήν τη μελέτη, ο συγγραφέας εξετάζει ένα μοντέλο με το οποίο προσπαθεί να προβλέψει τις αναφορές που οι επιχειρήσεις θα είχαν δεχτεί αν είχαν πάρει διαφορετική απόφαση όσον αφορά την αντικατάσταση των ελεγκτών.

Αυτό το μοντέλο είναι ένα μοντέλο probit όπου η εξαρτημένη μεταβλητή Q_{it} δείχνει αν η αναφορά που δέχεται η επιχείρηση είναι αρνητική ή όχι. Η μεταβλητή αυτή εξαρτάται από την αναφορά της προηγούμενης χρονιάς που εκφράζεται μέσω της μεταβλητής Q_{it-1} , την απόφαση αντικατάστασης του ελεγκτή μέσω της μεταβλητής S_{it} και κάποιες άλλες μεταβλητές που περιγράφονται παρακάτω:

- LEV_{it} , εκφράζει το συντελεστή μόχλευσης
- ROC_{it} , εκφράζει την επιστροφή κεφαλαίου
- $FAILS_{it}$, είναι η μεταβλητή πτώχευσης
- $DIRS_{it}$, εκφράζει τις μετοχές των διευθυντικών στελεχών
- $LARS_{it}$, εκφράζει τις μετοχές των μη διευθυντικών στελεχών
- GCF_{it} , εκφράζει τις μεικτές χρηματοοικονομικές ροές.

Στο δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για την εφαρμογή του μοντέλου περιλαμβάνονται επιχειρήσεις που ανήκουν στη Μεγάλη Βρετανία καθώς και οι οικονομικές αναφορές τους για την περίοδο 1998-1994. Το τελικό δείγμα που χρησιμοποιήθηκε αποτελείται από 949 επιχειρήσεις και 5.441 αναφορές ελεγκτών. Από αυτές τις αναφορές οι 161 έχουν δεχτεί παρατηρήσεις (96 έχουν δεχτεί αρνητικές αποφάσεις και 65 μη αρνητικές αλλά με κάποιες παρατηρήσεις) ενώ έχουν γίνει συνολικά 194 αντικαταστάσεις ελεγκτών, με 160 επιχειρήσεις να έχουν προχωρήσει σε αντικατάσταση μια φορά και οι 17 δυο.

Από την εφαρμογή του μοντέλου προκύπτουν δυο βασικά αποτελέσματα. Πρώτον ότι αντικαταστάσεις ελεγκτών συμβαίνουν πιο συχνά όταν οι επιχειρήσεις έχουν δεχτεί αρνητικές αναφορές ως προς τα οικονομικά στοιχεία τους. Δεύτερον ότι η αλλαγή των ελεγκτών αυξάνουν την πιθανότητα αλλαγής της αναφοράς του ελέγχου. Αυτά τα δυο αποτελέσματα συνεπάγονται ότι οι επιχειρήσεις δέχονται λιγότερο ευνοϊκές αναφορές πιο συχνά από ότι θα γινόταν σε περίπτωση αντίθετης απόφασης για την αντικατάσταση κάτι που σημαίνει ότι παίρνουν σωστές αποφάσεις.

Η μελέτη των Chaney P., Jeter D., Shivakumar L. (2003)

Η συγκεκριμένη έρευνα έγινε, προκειμένου να ερευνηθούν οι αμοιβές που πληρώνουν επιχειρήσεις, που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα, στις ελεγκτικές εταιρίες οι οποίες έχουν αναλάβει τον έλεγχο των οικονομικών τους καταστάσεων. Προηγούμενες μελέτες είχαν γίνει γύρω από αυτό το θέμα, αφορούσαν όμως επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα. Είναι ευρύτερα γνωστό ότι η αγορά, όσον αφορά τον οικονομικό έλεγχο, χωρίζεται κυρίως σε δυο κατηγορίες, τις μεγάλες ελεγκτικές και τις μικρές. Σε αυτήν, λοιπόν, τη μελέτη γίνεται μια σύγκριση μεταξύ των αμοιβών ανάμεσα στις δυο αυτές κατηγορίες με σκοπό τη συλλογή νέων στοιχείων σχετικά με

τις χρηματικές αμοιβές των ελεγκτών, τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η αγορά και το πώς επηρεάζει η ζήτηση όσο και η προσφορά την αμοιβή των ελεγκτών καθώς επίσης και κάτω από ποιες προϋποθέσεις οι επιχειρήσεις επιλέγουν οι ελεγκτές τους να ανήκουν σε μεγάλη ελεγκτική (Big 5) ή σε μικρότερη (non-Big 5).

Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται δυο μοντέλα, ένα Probit με το οποίο θα προσδιορίζεται το μέγεθος της ελεγκτικής που επιλέγουν οι επιχειρήσεις και ένα δεύτερο μοντέλο παλινδρόμησης OLS με το οποίο θα προσδιορίζονται οι αμοιβές των ελεγκτών ενώ θα εξαρτάται και από το μέγεθος της ελεγκτικής στην οποία αυτός ανήκει. Για το πρώτο, λοιπόν, μοντέλο η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η $Big5_{it}$ που περιγράφει αν η ελεγκτική ανήκει μέσα στις πιο φημισμένες ή όχι ενώ οι ανεξάρτητες είναι οι παρακάτω:

- $Size_{it}$, εκφράζει το οικονομικό μέγεθος της επιχείρησης που ελέγχεται.
- $Aturn_{it}$, η οποία αντιστοιχεί στην απόδοση της επιχείρησης (πωλήσεις προς συνολικό ενεργητικό).
- $Export_{it}$, εκφράζει τις εξαγωγές της επιχείρησης προς τις συνολικές πωλήσεις.
- Da_{it} , η οποία είναι ο λόγος των μακροπρόθεσμων χρεών προς το συνολικό ενεργητικό.
- $Quick_{it}$, ο λόγος, δηλαδή, του κυκλοφορούν ενεργητικού εκτός του αποθέματος προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις.
- ROA_{it} , που αντιστοιχεί στα κέρδη προ φόρων προς το συνολικό ενεργητικό.
- $ROA_{it} * Loss_{it}$, το γινόμενο των κερδών προ φόρων με τις ζημίες των προηγούμενων χρόνων.
- $Loss_{it}$, εκφράζει είχε ζημίες τα προηγούμενα χρόνια.

Στο δεύτερο μοντέλο παλινδρόμησης OLS η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι η $Lfee_{it}$ η οποία αντιστοιχεί στην αμοιβή των ελεγκτών. Αυτή εξαρτάται όχι μόνο από τη μεταβλητή $Big5_{it}$ που προσδιορίστηκε προηγούμενα, αλλά και από τις παραπάνω ανεξάρτητες μεταβλητές στις οποίες προσθέτονται και οι μεταβλητές:

- $Yrend_{it}$, η οποία δείχνει το πότε έχει κλείσει μια επιχείρηση τον ισολογισμό της.
- $Yrend_{it} * Size_{it}$, το γινόμενο των αντίστοιχων μεταβλητών που περιγράφηκαν παραπάνω.
- $London_dum_{it}$, η οποία εκφράζει αν ο ελεγκτής εδρεύει στο Λονδίνο ή όχι.

- *Abs_excep*, με την οποία εκφράζεται η απόλυτη τιμή των έκτακτων εσόδων της επιχείρησης προς το συνολικό ενεργητικό.

Το δείγμα για την εφαρμογή των μοντέλων περιλαμβάνει τα οικονομικά δεδομένα περισσότερων από 100.000 Βρετανικές επιχειρήσεις για μια περίοδο πέντε χρόνων (1994-1998). Έπειτα από κάποιες εξαιρέσεις επιχειρήσεων που ανήκουν στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα καθώς και των οικονομικών ιδρυμάτων, το τελικό δείγμα περιλαμβάνει ένα ετήσιο μέσο 15.225 παρατηρήσεων ιδιωτικών επιχειρήσεων. Από τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται ότι από το πρώτο μοντέλο οι περισσότερες επιχειρήσεις επιλέγουν ελεγκτές με όσο το δυνατόν μικρότερη αμοιβή και οι οποίοι δεν ανήκουν σε Big 5 ελεγκτική, εκτός αν ωθούνται από πιέσεις της αγοράς να επιλέξουν ελεγκτές εταιριών που ανήκουν στις Big 5, αφού με μια περαιτέρω ανάλυση με το δεύτερο μοντέλο αποδεικνύεται ότι τα διευθυντικά στελέχη των επιχειρήσεων πιστεύουν ότι η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχουν δεν ανταποκρίνεται στη μεγάλη αμοιβή τους.

Η μελέτη των DeFond, Wong και Shuhua (2000)

Σε μια προσπάθεια της να αυξήσει την αντικειμενικότητα και την ανεξαρτησία των ελεγκτών, η Κινεζική κυβέρνηση, προχώρησε πρόσφατα στην υιοθέτηση μια νέα διάταξη λογιστικών προτύπων τα οποία ακολουθούν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Η υιοθέτηση αυτών των προτύπων παρέχει σημαντικά κίνητρα στους ελεγκτές να γίνουν πιο αντικειμενικοί στους ελέγχους τους. Αποτέλεσμα της αύξησης της αντικειμενικότητας είναι η μεγαλύτερη συχνότητα με την οποία οι ελεγκτές εκδίδουν πιο αυστηρές αναφορές. Σκοπός αυτής της μελέτης είναι η ανάλυση των επιπτώσεων των νέων προτύπων στους ελεγκτές καθώς και την επίδρασή τους στην Κινεζική αγορά. Από τη στιγμή όπου οι ελεγκτές που ανήκουν στις πιο φημισμένες ελεγκτικές έχουν περισσότερα να χάσουν σε περίπτωση παραβίασης των Λογιστικών Προτύπων, αναμένεται ότι αυτή η κατηγορία ελεγκτών θα είναι αναλογικά πιο αυστηροί από αυτούς που αντιπροσωπεύουν τις μικρότερες ελεγκτικές.

Στη συνέχεια, γίνονται δυο υποθέσεις οι οποίες θα μελετηθούν. Η πρώτη αναφέρει ότι η συχνότητα της αλλαγής των αποφάσεων των ελεγκτών ως προς τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αυξάνεται με την εφαρμογή των νέων προτύπων, ενώ

η δεύτερη ότι το μοίρασμα των πελατών των μεγάλων ελεγκτικών αυξάνεται με την εφαρμογή των νέων προτύπων. Πάνω, λοιπόν, σε αυτές τις υποθέσεις στηρίζεται η μελέτη αυτή για την ανάλυση των οποίων χρησιμοποιείται το μοντέλο της λογιστικής παλινδρόμησης.

Το δείγμα που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή του μοντέλου αυτού περιλαμβάνει παρατηρήσεις στοιχείων από 1.286 επιχειρήσεις από το σύνολο των 1.327 που ανήκουν στο Χρηματιστήριο της Κίνας για την περίοδο 1993-1996, ενώ ο αριθμός των ελεγκτών που είχαν αναλάβει τον έλεγχο των επιχειρήσεων αυτών είναι 62, 79, 85, 105 για τα έτη 1993, 1994, 1995 και 1996 αντίστοιχα.

Αρχικά περιγράφονται τα στατιστικά στοιχεία των επιχειρήσεων και παρουσιάζεται μια σύγκριση της σχετικής συχνότητας με την οποία παρατηρούνται αλλαγές στις αποφάσεις των ελεγκτών ως προς τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων πριν και μετά την εφαρμογή των νέων προτύπων καθώς επίσης γίνεται και μια σύγκριση στην τάση "μεγάλων" και "μικρών" ελεγκτών να εκδίδουν αρνητικές αναφορές σχετικές με τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων. Στη συνέχεια εφαρμόζονται τα μοντέλα της λογιστικής παλινδρόμησης και για τις δυο υποθέσεις. Η εξαρτημένη μεταβλητή για αυτά τα μοντέλα εκφράζει το αν μια επιχείρηση έχει δεχτεί τροποποιημένη αναφορά από τους ελεγκτές ή όχι. Όσον αφορά τις ανεξάρτητες μεταβλητές οι βασικότερες είναι το συνολικό ενεργητικό της επιχείρησης, ο λόγος των κερδών προς τις μετοχές των επενδυτών, το κυκλοφορούν ενεργητικό προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις, τα συνολικά μακροπρόθεσμα χρέη προς τις συνολικές μετοχές, τις απαιτήσεις προς το συνολικό ενεργητικό, τα αποθέματα προς το συνολικό ενεργητικό, πελάτες ξένης ιδιοκτησίας, και πελάτες που ελέγχουν τα γραφεία από 3 χρόνια και πάνω.

Επίσης χρησιμοποιούνται και ως ανεξάρτητες μεταβλητές στοιχεία που έχουν να κάνουν με το μέγεθος (δηλαδή αν ανήκουν μέσα στους δέκα καλύτερους), τον τύπο (κυβερνητικοί ή όχι) των ελεγκτών καθώς και το ποσοστό πελατών που ελέγχουν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η σχετική συχνότητα με την οποία παρατηρούνται αλλαγές στις αποφάσεις των ελεγκτών ως προς τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αυξάνεται από 1% σε 9% μετά την εφαρμογή των νέων προτύπων και ότι οι ελεγκτές που ανήκουν στις μεγαλύτερες ελεγκτικές είναι πιο πιθανό να εκδώσουν αρνητικές αναφορές. Επίσης βρέθηκε ότι χάνουν ένα μεγάλο ποσοστό των πελατών που είχαν πριν από την εφαρμογή των νέων προτύπων.

Η μελέτη των Pincus, Bernardi και Ludwig (1999)

Η μελέτη αυτή βασίστηκε σε μια έρευνα του Deshmukh *et al.* (1998) ο οποίος χρησιμοποιώντας τη θεωρία της σημειακής ανίχνευσης (signal detection theory) προσπάθησε να αναλύσει την αλληλεπίδραση ανάμεσα στη αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των ελεγκτών κατά τη διάρκεια του ελέγχου τους. Ένα από τα συμπεράσματα της έρευνάς του ήταν ότι η ικανότητα των ελεγκτών στον εντοπισμό σφαλμάτων κατά τον έλεγχο των λογιστικών βιβλίων των επιχειρήσεων και η οποία εκφράζει την αποτελεσματικότητα τους συνοδεύεται από την εξέταση περισσότερων στοιχείων και πληροφοριών της επιχείρησης ενώ παράλληλα αυξάνει και το κόστος του ελέγχου.

Στη μελέτη αυτή επανεξετάζεται το σύνολο των πληροφοριών δυο προηγούμενων μελετών, του Pincus (1990) και του Bernardi (1994), σχετικών με τις λογιστικές απάτες, στις οποίες εξετάζεται η υπόθεση της σχέσης μεταξύ της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας που διαμορφώθηκε από τον Deshmukh *et al.* (1998) κάτι που σημαίνει ότι ελεγκτές που μπορούν να εντοπίζουν λογιστικές απάτες, εξετάζουν περισσότερες πληροφορίες και δεδομένα για την κάθε επιχείρηση από αυτούς που δεν μπορούν να εντοπίσουν. Και από τις δυο μελέτες βρέθηκε ότι εντοπίζονταν σε μεγαλύτερο βαθμό λογιστικές απάτες από ελεγκτές οι οποίοι είχαν περισσότερες πληροφορίες για τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων που εξετάζαν. Δεδομένων των στοιχείων και των πληροφοριών που είχαν συγκεντρωθεί από τις δυο αυτές προηγούμενες μελέτες, οι ερευνητές επανεξετάζουν αυτά τα δεδομένα στην προσπάθεια για μια πιο διεξοδική έρευνα για την σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.

Τα δείγματα που χρησιμοποιήθηκαν, στη μελέτη του Pincus *et. al.* αποτελούνταν από 119 ελεγκτές-προσωπικό από τέσσερα γραφεία μιας μεγάλης δημόσιας λογιστικής εταιρίας και οι οποίοι έπρεπε να εξετάσουν μια υπόθεση παραποίησης οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης αλυσίδας εστιατορίων. Σκοπός της ήταν να μετρηθεί η αποτελεσματικότητα των ελεγκτών και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 43.7% των ελεγκτών ανίχνευσαν την λογιστική απάτη.

Στην έρευνα του Bernardi *et. al.*, για την ίδια υπόθεση χρησιμοποιήθηκαν 342 ελεγκτές-προσωπικό και 152 διευθυντικά στελέχη από 40 γραφεία των πιο φημισμένων ελεγκτικών εταιριών (Big Six) οι οποίοι όμως είχαν στη διάθεσή τους παραπάνω πληροφορίες σχετικές με τον πελάτη. Από το συνολικό δείγμα οι 110 από

τους ελεγκτές-προσωπικό και οι 49 από τα διευθυντικά στελέχη εξετάστηκαν με τα ίδια δεδομένα με αυτά της έρευνας του Pincus et. al. και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 43.6% των ελεγκτών και το 55.1 των ανώτερων στελεχών εντόπισαν τη λογιστική απάτη της επιχείρησης. Η επανεξέταση αυτών των μελετών έδειξε ότι ελεγκτές με μεγαλύτερη εμπειρία στον εντοπισμό λογιστικών απατών ήταν πιο αποτελεσματικοί χωρίς αυτό να σημαίνει ότι εξέτασαν περισσότερα στοιχεία από αυτούς που ήταν λιγότερο αποτελεσματικοί.

Επίσης από την επανεξέταση αυτή βρέθηκε ότι ο τύπος των στοιχείων και πληροφοριών που εξετάζονται έχει μεγαλύτερη σημασία από την ποσότητά τους. Αυτό σημαίνει ότι ελεγκτές που εντόπισαν την απάτη δεν εξέτασαν περισσότερα στοιχεία από αυτούς που δεν την εντόπισαν αλλά στοιχεία που ήταν πιο άμεσα με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, το οποίο μπορεί να συνεπάγεται αύξηση του κόστους του ελέγχου αλλά σε καμία περίπτωση μείωση της αποδοτικότητας. Γενικά, από την έρευνα αυτή προέκυψαν πολλές αμφιβολίες σχετικά με την υποτιθέμενη σχέση μεταξύ αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των ελεγκτών.

Η μελέτη των Citron B. και Taffler R. (2001)

Στην προσπάθεια που καταβάλλεται από σχετικές επιτροπές και ρυθμιστές αρχές για τη βελτίωση της επαγγελματικής συμπεριφοράς των ελεγκτών, η μελέτη αυτή ασχολείται με το ζήτημα της σχέσης και της επικοινωνίας μεταξύ ελεγκτών και των λογιστών-διοικητικών στελεχών των επιχειρήσεων στο λογιστικό περιβάλλον της Μεγάλης Βρετανίας. Όπως είναι ήδη γνωστό, πολλοί ελεγκτές φαίνονται απρόθυμοι να αποκαλύψουν στις αναφορές τους παρατηρήσεις ή αλλοιώσεις οικονομικών στοιχείων που βρήκαν κατά τον έλεγχο των ισολογισμών ώστε να μην έρθουν σε σύγκρουση με τα συμφέροντα των επιχειρήσεων. Σκοπός αυτής της μελέτης εξετάζει την αποτελεσματικότητα των νέων λογιστικών προτύπων (SAS 59) στην ανίχνευση παρατυπιών στους ισολογισμούς και γενικότερα λογιστικών απατών. Αφού γίνει η απαραίτητη ενημέρωση σχετικά με το τι προβλέπουν τα νέα πρότυπα καθώς και μια σύγκριση με τα αντίστοιχα πρότυπα που ισχύουν στις Ηνωμένες Πολιτείες καταθέτονται τρεις υποθέσεις οι οποίες θα μελετηθούν. Η πρώτη υπόθεση που θα μελετηθεί αναφέρει ότι δεν υπάρχει αύξηση του ποσοστού των αναφορών με αποκαλύψεις και στοιχεία ανησυχητικά για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων την περίοδο μετά την εφαρμογή των νέων προτύπων σχετικών με αυτό το ζήτημα σε

σύγκριση με την περίοδο πριν την εφαρμογή. (pre-SAS 600 period and post-SAS 600 period).

Η δεύτερη υπόθεση χωρίζεται σε δυο τμήματα που πρέπει να μελετηθούν. Το πρώτο αναφέρει ότι αναφορές που περιλαμβάνουν ανησυχίες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων είναι πιο πιθανό να εκδοθούν μετά την εφαρμογή των νέων προτύπων (post-SAS 600 style GCMs) παρά με τα παλιά (pre-SAS 600 style GCQs), ενώ το δεύτερο ότι κατά τη μεταβατική περίοδο της εφαρμογής των νέων προτύπων (SAS 600) οι αναφορές που είναι σχετικές με αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων είναι ανεξάρτητες από το βαθμό της επικινδυνότητας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Όσον αφορά την Τρίτη υπόθεση αυτή αναφέρει ότι η εφαρμογή των προτύπων SAS 130 δεν οδηγεί σε αύξηση του ποσοστού αναφορών με αποκαλύψεις σχετικών με αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Για τη μελέτη της πρώτης υπόθεσης χρησιμοποιείται το μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης στο οποίο η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η QUAL η οποία δείχνει εάν κατά τον έλεγχο η λογιστική κατάσταση έχει δεχτεί παρατηρήσεις παραποίησης των οικονομικών στοιχείων. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιούνται αναλύονται παρακάτω:

- SAS 600, δείχνει εάν η αναφορά έχει γίνει πριν ή μετά την εφαρμογή των προτύπων αυτών.
- Z-Score, δείχνει το εάν είναι βιώσιμη η επιχείρησης
- NETWORTH, δείχνει αν η καθαρή αξία είναι θετική ή αρνητική.
- NETWCAP, εκφράζει το καθαρό κεφάλαιο που χρησιμοποιείται.
- LEVERAGE, είναι ο λόγος των συνολικών υποχρεώσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- DIV, δείχνει αν πληρώνονται τοκομερίδια από τις επιχειρήσεις ή όχι.
- PBIT, δείχνει τα κέρδη προ φόρων.
- ASSETLOG, είναι ο καθαρός λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού.
- AUDITLAG, εκφράζει τη χρονική καθυστέρηση μεταξύ το τέλος της περιόδου και το κλείσιμο του ισολογισμού.
- BIG6, δείχνει αν ο ελεγκτής ανήκει σε μεγάλη ελεγκτική ή όχι.
- GDPFCAST, εκφράζει την πρόβλεψη για του Α.Ε.Π (Ακαθόριστο Εθνικό Προϊόν) για την επόμενη χρονιά

- MODEL, μας δείχνει εάν χρησιμοποιείται στον τομέα λιανικών πωλήσεων μιας επιχείρησης καθώς και στον τομέα παροχής υπηρεσιών.
- INDUSTRY, εκφράζει αν η επιχείρηση ανήκει στο βιομηχανικό τομέα.

Για την μελέτη της τρίτης υπόθεσης χρησιμοποιείται πάλι ένα μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης του οποίου η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η ίδια με το προηγούμενο μοντέλο ενώ οι ανεξάρτητες είναι η SAS 600 που εξηγήθηκε παραπάνω, η SAS 130 που δείχνει αν έλεγχος έγινε πριν ή μετά την εφαρμογή των προτύπων SAS 130, η CADB καθώς και οι ίδιες μεταβλητές με το παραπάνω μοντέλο. Οι δυο κατηγορίες της δεύτερης υπόθεσης μελετώνται και αυτές με λογιστική παλινδρόμηση όπου η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η SAS 600 ενώ οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι οι:

- QUAL, δείχνει εάν η αναφορά περιλαμβάνει παρατηρήσεις παραπονημένης λογιστικής κατάστασης ή όχι.
- NEWQUAL, δείχνει εάν η αναφορά περιλαμβάνει παρατηρήσεις παραπονημένης λογιστικής κατάστασης ενώ την προηγούμενη χρονιά ήταν καθαρή.
- QUAL*Z, δείχνει εάν η αναφορά περιέχει παρατηρήσεις παραποίησης της λογιστικής κατάστασης ή όχι.
- AUDITDATE, δείχνει τις μέρες που πέρασαν από την 31 Μαρτίου 1993, μέρα που εφαρμόστηκαν τα πρότυπα SAS 600, μέχρι τη μέρα που εκδόθηκε η αναφορά.
- BIG6, εάν ο ελεγκτής ανήκει στις έξι μεγαλύτερες ελεγκτικές ή όχι.
- ASSETLOG, ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού.
- MODEL*QUAL, δείχνει εάν χρησιμοποιείται ο δείκτης z-score και ο ελεγκτής δεν έχει εγκρίνει τον ισολογισμό ή όχι

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για τη μελέτη αυτών των μοντέλων περιλαμβάνει 1650 περιπτώσεις επιχειρήσεων που βρίσκονται σε επικίνδυνη οικονομική κατάσταση από τις οποίες στις 213 έχουν εκδοθεί αναφορές με ανησυχητικά στοιχεία για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Από αυτές, οι 47 δεν έχουν πάρει έγκριση από τους ελεγκτές να μπορούν να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται, οι 8 σχετίζονται με αναφορές που εκδόθηκαν πριν την εφαρμογή των νέων προτύπων ενώ ο υπόλοιπος 158 σχετίζονται με τροποποιήσεις

στους ισολογισμούς εξαιτίας αμφιβολιών των ελεγκτών. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης μας δείχνουν ότι υπήρξε αύξηση του ποσοστού των αναφορών σχετικών με αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων πάνω από τρεις φορές μετά την εφαρμογή των νέων προτύπων καθώς και ότι ελεγκτές που έκαναν αποκαλύψεις ανησυχητικών στοιχείων κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου εφαρμογής των νέων προτύπων είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν το νέο στυλ ελέγχου που προκύπτει από την εφαρμογή τους το οποίο φαίνεται να έχει καλύτερα αποτελέσματα.

Η μελέτη του Brown R. (2000)

Αντικειμενικός στόχος αυτής της μελέτης είναι να συμβάλει στην καλύτερη αντίληψη της επίδρασης παραγόντων που σχετίζονται με την ικανότητα των ελεγκτών να παρατηρούν τυχόν λάθη, από ποιοτικής πλευράς, που εμφανίζονται στις οικονομικές δηλώσεις επιχειρήσεων και είναι ενδεικτικά πιθανής λογιστικής απάτης. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτή τη μελέτη εξετάζεται η επίδραση που μπορεί να έχει η πίεση του χρόνου στην προσοχή του ελεγκτή για τον εντοπισμό παραποιημένων οικονομικών στοιχείων. Ως κύριο θέμα λαμβάνεται η συγκέντρωση στοιχείων που αφορούν τον αριθμό και τη συχνότητα παρουσίας λαθών και αλλοίωσης στοιχείων, ενώ ως δευτερεύον ζήτημα λαμβάνεται η προσοχή που δείχνουν οι ελεγκτές στην ποιοτική πλευρά των παραποιημένων στοιχείων που είναι ενδεικτικά της παρουσίας λογιστικής απάτης. Η πρόβλεψη ότι υπό την πίεση του χρόνου οι ελεγκτές επικεντρώνουν την προσοχή τους στη συγκέντρωση στοιχείων σχετικών με τον αριθμό και τη συχνότητα εμφάνισης λαθών κατά το λογιστικό έλεγχο οδηγεί στη σύνταξη της παρακάτω υπόθεσης η εξέτασης της οποίας μας δείχνει κατά πόσο είναι σωστή η πρόβλεψη. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτή όσο η πίεση του χρόνου αυξάνεται τόσο μειώνεται η προσοχή σε θέματα που αφορούν την ποιότητα των λαθών που παρατηρούνται στις λογιστικές καταστάσεις επιχειρήσεων, σε αντίθεση με την ακρίβεια με την οποία συγκεντρώνονται στοιχεία αναφορικά με τον αριθμό και τη συχνότητα εμφάνισης λαθών, η οποία δεν επηρεάζεται από την πίεση του χρόνου. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε βασίζεται στο μοντέλο της λογιστική παλινδρόμηση. Για τη συγκεκριμένη έρευνα εξετάστηκαν δύο μοντέλα των οποίων οι εξαρτημένες μεταβλητές εκφράζουν τα δύο θέματα που αποτελούν τα συστατικά στοιχεία της υπόθεσης και τα οποία είναι, πρώτον η συγκέντρωση στοιχείων αναφορικά με τον

αριθμό και τη συχνότητα που παρατηρούνται παραπονημένα στοιχεία και δεύτερον η προσοχή που δείχνουν οι ελεγκτές στην ποιοτική πλευρά των παραπονημένων στοιχείων, ενδεικτικών της ύπαρξης λογιστικής απάτης. Από την άλλη πλευρά, η μόνη ανεξάρτητη μεταβλητή που χρησιμοποιούνται στα μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης είναι η πίεση του χρόνου και η οποία ελέγχεται σε τέσσερα επίπεδα.

Οι ελεγκτές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες ανάλογα με την εμπειρία τους όσον αφορά την πίεση του χρόνου, στις οποίες έχει ανατεθεί το ίδιο έργο σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα των 45, 55, 65 και 75 λεπτών. Οι δύο πρώτες ομάδες αντιστοιχούν εξετάζονται σε συνθήκες υψηλής πίεσης χρόνου ενώ οι δυο τελευταίες σε συνθήκες χαμηλής πίεσης. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε περιλαμβάνει 50 ελεγκτές οι οποίοι εκπροσωπούν τα τοπικά γραφεία πολλών διαφορετικών ελεγκτικών σε δυο διαφορετικές πόλεις. Τα γραφεία αυτά αντιπροσωπεύουν ελεγκτικές που ανήκουν στις πιο φημισμένες (Big 6 Firms), αλλά μπορεί να είναι και γραφεία που αντιπροσωπεύουν μικρότερες περιφερειακές ελεγκτικές. Το γεγονός ότι επιλέχθηκαν ελεγκτές από διάφορες ελεγκτικές έχει να κάνει με τη μείωση της επίδρασης που μπορούσε να είχε στα αποτελέσματα η εκπαίδευση των ελεγκτών μιας και μόνο ελεγκτικής για τον εντοπισμό λογιστικών απατών. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμβαδίζουν με την αρχική πρόβλεψη. Βρέθηκε, λοιπόν, ότι η ακρίβεια συγκέντρωσης στοιχείων σχετικών με τον αριθμό και τη συχνότητα εμφάνισης παραπονημένων στοιχείων δεν υποφέρει υπό την πίεση χρόνου σε αντίθεση με το βαθμό εντοπισμού στοιχείων σχετικών με την ποιοτική πλευρά της παραποίησης που φαίνεται να υποφέρει. Βέβαια, το γεγονός της έλλειψης προσοχής στην ποιοτική πλευρά της παραποίησης εμφανίζει κάποιου είδους δυσλειτουργίας όσον αφορά την επαγγελματική συμπεριφορά των ελεγκτών και χρίζει ιδιαίτερης φροντίδας από τα ανώτερα στελέχη των ελεγκτικών.

Η μελέτη των Hodge F., Martin R. και Pratt J. (2004)

Σε αυτή τη μελέτη εξετάζονται οι επιπτώσεις που έχουν οι αποφάσεις των ελεγκτών όσον αφορά την έγκριση τους για την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων, στην αξιολόγηση των επενδυτών για την παρούσα και μελλοντική χρηματοοικονομική απόδοση των επιχειρήσεων σε ένα περιβάλλον όπου οι διοικήσεις αυτών επιλέγουν να κάνουν αλλαγές σχετικές με μείωση εσόδων. Επειδή δεν μπορούν να συγκεντρωθούν στοιχεία σχετικά με τις συνέπειες των αποφάσεων

των ελεγκτών από αρχεία, για το λόγο αυτό εξετάζονται τα αποτελέσματα ενός πειράματος. Σε αυτό το πείραμα ταχυδρομήθηκαν σε έμπειρους επενδυτές οι οικονομικές καταστάσεις και οι αναφορές των ελεγκτών μιας επιχείρησης η οποία έκανε αλλαγές σχετικές με μειώσεις εσόδων. Οι συμμετέχοντες στο πείραμα, αφού διαβάσουν μελετήσουν την υπόθεση αυτή, έπρεπε να αξιολογήσουν 1) την παρούσα χρηματοοικονομική απόδοση της επιχείρησης, 2) την αναμενόμενη απόδοση για τα επόμενα τρία χρόνια και 3) το επίπεδο της στρατηγικής μελέτης της επιχείρησης.

Οι υποθέσεις που μελετούνται είναι τέσσερις. Η πρώτη υπόθεση προβλέπει ότι οι χρήστες των ισολογισμών των επιχειρήσεων αξιολογούν μια αλλαγή σχετική με μείωση εσόδων η οποία δεν εγκρίνεται από τον ελεγκτή ως κίνηση σκοπιμότητας σε σχέση με μια αλλαγή που έχει εγκριθεί. Η δεύτερη υπόθεση προβλέπει ότι οι χρήστες των ισολογισμών επιχειρήσεων αξιολογούν την παρούσα απόδοση της επιχείρησης πιο υψηλή, όταν η αλλαγή που έχει γίνει θεωρείται ύποπτη. Η τρίτη υπόθεση προβλέπει ότι οι χρήστες των ισολογισμών επιχειρήσεων αξιολογούν τη μελλοντική απόδοση της επιχείρησης πιο χαμηλή όταν η αλλαγή που έχει κάνει θεωρείται ύποπτη από τον ελεγκτή. Τέλος, η τέταρτη στρατηγική προβλέπει ότι οι εκτιμήσεις των επενδυτών για τη στρατηγική των επιχειρήσεων μεσολαβούν στη σχέση μεταξύ της απόφασης των ελεγκτών για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης και της αξιολόγησης για την απόδοση της. Οι συμμετέχοντες του πειράματος αυτού είναι καθηγητές ενός από τα μεγαλύτερα οικονομικά σχολεία των Ηνωμένων Πολιτειών. Το τελικό δείγμα περιλαμβάνει 45 καθηγητές οι οποίοι αναλύουν την απόδοση των επιχειρήσεων για μια περίοδο 13 χρόνων. Οι συμμετέχοντες που θεωρούν τη λογιστική ως το κύριο πεδίο δράσης τους είχαν κατά μέσο όρο εμπειρία 18 χρόνων, ενώ αυτοί που θεωρούν ως κύριο πεδίο δράσης τους την οικονομία είχαν κατά μέσο όρο εμπειρία 11 χρόνων. Για τη μελέτη του πειράματος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης όπου η μια και μοναδική ανεξάρτητη μεταβλητή εκφράζει την απόφαση των ελεγκτών για την έγκριση ή όχι του οικονομικού ελέγχου της επιχείρησης. Οι εξαρτημένες μεταβλητές που εξετάζονται είναι πρώτον η αξιολόγηση της στρατηγικής η οποία εκφράζει την εκτίμηση των συμμετεχόντων για το αν η διοίκηση μιας επιχείρησης έκανε κάποια λογιστική αλλαγή επειδή επιβαλλόταν από τις αλλαγές των οικονομικών συνθηκών ή αν η αλλαγή αυτή ήταν μέρος στρατηγικής. Η δεύτερη μεταβλητή εκφράζει την εκτίμηση των συμμετεχόντων για την παρούσα απόδοση της επιχείρησης και η τρίτη μεταβλητή εκφράζει την εκτίμηση των

συμμετεχόντων για την παρούσα απόδοση της επιχείρησης εξαιρώντας την εκτίμηση για μελλοντική απόδοση.

Τα αποτελέσματα, λοιπόν, αυτής της έρευνας δείχνουν ότι οι επενδυτές κρίνουν την αλλαγή στα λογιστικά της επιχείρησης ως θεμιτή στην περίπτωση που δεν έχει εκφραστεί από τους ελεγκτές αρνητική απόφαση για τα οικονομικά της καθώς και ότι οι επενδυτές αξιολογούν στα ίδια επίπεδα την παρούσα και τη μελλοντική απόδοση της επιχείρησης. Σε περίπτωση που η επιχείρηση έχει δεχτεί αρνητική απόφαση όσον αφορά τις λογιστικές της καταστάσεις, οι επενδυτές πιστεύουν ότι οποιαδήποτε αλλαγή στα λογιστικά είναι μέρος αθέμιτης στρατηγικής γεγονός το οποίο τους οδηγεί στο να πιστεύουν ότι η παρούσα απόδοση δε θα κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα και στο μέλλον. Γενικότερα, σε περίπτωση που ελεγκτές κατά την αναφορά τους βρίσκουν ύποπτη κάποια αλλαγή στα λογιστικά επιχείρησης, οι επενδυτές πιστεύουν ότι αυτό οφείλεται σε στρατηγικές κινήσεις της διοίκησης της επιχείρησης η οποία ανησυχεί για τη μελλοντική απόδοσή της.

Η μελέτη των Houghton K. και Jubb C. (1999)

Στη μελέτη αυτή αρχικά διατυπώνεται η άποψη ότι το αυξημένο κόστος που έχει για τις ελεγκτικές η περίπτωση μη έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης κατά τον έλεγχο έχει σαν αποτέλεσμα την καταβολή μεγαλύτερων αμοιβών από την επιχείρηση προς την ελεγκτική. Το μεγάλο, λοιπόν, κόστος που προκύπτει για την ελεγκτική εξισορροπείται είτε με αύξηση των αμοιβών για τον έλεγχο στην επόμενη χρονιά είτε με επιπρόσθετες αμοιβές συμβουλευτικού χαρακτήρα για την επιχείρηση, την ίδια χρονιά που έχει εκδοθεί η αναφορά από τον έλεγχο. Αυτή η διαφορά στη χρονική στιγμή που αυξάνεται η αμοιβή για τον έλεγχο, οφείλεται στο γεγονός ότι η μη έγκριση των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης αυξάνεται το ρίσκο ελέγχου την επόμενη χρονιά κάτι που συνεπάγεται περισσότερο και πιο λεπτομερή έλεγχο την επόμενη χρονιά. Πιο απλά, ο ελεγκτής που κάνει για μια επιχείρηση της οποίας δεν έχουν εγκριθεί οι λογιστικές καταστάσεις προηγούμενες χρονιές είναι πιθανόν να σχεδιάσει και να εκτελέσει έναν πιο υψηλού επιπέδου έλεγχο κάτι που σημαίνει και αύξηση του κόστους του ελέγχου για τον πελάτη. Επίσης το αυξημένο κόστος για τον πελάτη δεν αντικατοπτρίζει μόνο τον έλεγχο αλλά και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχει η ελεγκτική κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Σε αυτήν, λοιπόν, τη μελέτη εξετάζονται τρεις υποθέσεις που

αφορούν τα παραπάνω. Η πρώτη υποθέτει ότι σε περίπτωση μη έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης αυτό συνεπάγεται αύξηση των συνολικών αμοιβών (ελέγχου και συμβουλευτικών παροχών) των ελεγκτών. Η δεύτερη υποθέτει ότι οι μη εγκρινόμενες λογιστικές καταστάσεις επηρεάζουν τις αμοιβές ελέγχου της επόμενης χρονιάς και η τρίτη υποθέτει ότι η μη έγκριση των λογιστικών καταστάσεων επηρεάζει τις συμβουλευτικές αμοιβές την ίδια χρονιά με την οποία εκδόθηκε η αρνητική αναφορά των ελεγκτών.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη μελέτη των τριών υποθέσεων βασίστηκε στο μοντέλο της λογιστικής παλινδρόμησης ενώ το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε περιλαμβάνει 270 επιχειρήσεις της Αυστραλίας για τις οποίες υπάρχουν πληροφορίες τόσο για τους ελεγκτές όσο και για τις αμοιβές τους. Για τη μελέτη της πρώτης υπόθεσης η ανεξάρτητη μεταβλητή του μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης που εφαρμόζεται είναι η *TOTFEE* η οποία εκφράζει τη συνολική αμοιβή, ελέγχου και συμβουλευτικών παροχών, που χρεώνεται στον πελάτη, ενώ οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι οι:

- *AUDQUAL*, εκφράζει την απόφαση του ελεγκτή για έγκριση ή όχι της χρηματοοικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης εξαιτίας παραπονημένων στοιχείων, την παρούσα χρονιά ή προηγούμενη.
- *SIZE*, εκφράζει το μέγεθος (οικονομικό) του πελάτη.
- *COMP*, που δείχνει την πολυπλοκότητα του πελάτη (π.χ η ελεγχόμενη επιχείρηση περιλαμβάνει και θυγατρικές εταιρίες).
- *AUDRISK*, μετράει τον κίνδυνο ελέγχου και είναι ο λόγος των αποθεμάτων και των εισπράξεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *IND*, εκφράζει τον τομέα της βιομηχανίας που δραστηριοποιείται η επιχείρηση.
- *AUD*, δείχνει το μέγεθος της ελεγκτικής (Big 8 ή non-Big 8).

Για τη δεύτερη υπόθεση τώρα, η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι η *AUDFEE* η οποία εκφράζει την αμοιβή που πληρώνει ο πελάτης για τον έλεγχο ενώ οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι οι:

- *AUDQUAL*, υποδηλώνει αν η επιχείρηση έχει δεχτεί παρατηρήσεις παραποίησης της χρηματοοικονομικής κατάστασης.
- *SIZE*, που εκφράζει το οικονομικό μέγεθος της επιχείρησης.
- *COMP*, υποδηλώνει αν η επιχείρηση περιλαμβάνει θυγατρικές ή όχι.

- *AUDRISK*, υποδηλώνει τον κίνδυνο του ελέγχου.
- *IND*, τον τομέα που δραστηριοποιείται η επιχείρηση.
- *AUD*, υποδηλώνει το μέγεθος της ελεγκτικής.

Οι μεταβλητές αυτές περιγράφηκαν παραπάνω, καθώς επίσης χρησιμοποιείται και η *NAS* η οποία εκφράζει τις αμοιβές που πληρώνει ο πελάτης για συμβουλευτικές παροχές.

Τέλος, στο μοντέλο που χρησιμοποιείται για τη μελέτη της τρίτης υπόθεσης η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η *NASFEE* η οποία εκφράζει την αμοιβή για συμβουλευτικές παροχές ενώ οι ανεξάρτητες είναι οι:

- *AUDQUAL*, υποδηλώνει αν η επιχείρηση έχει δεχτεί παρατηρήσεις παραποίησης της χρηματοοικονομικής κατάστασης.
- *SIZE*, που εκφράζει το οικονομικό μέγεθος της επιχείρησης
- *COMP*, υποδηλώνει αν η επιχείρηση περιλαμβάνει θυγατρικές ή όχι.
- *AUDRISK*, υποδηλώνει τον κίνδυνο του ελέγχου.
- *IND*, υποδηλώνει τον τομέα που δραστηριοποιείται η επιχείρηση.
- *AUD*, υποδηλώνει το μέγεθος της ελεγκτικής.
- *AUDFEE*, υποδηλώνει την αμοιβή που λαμβάνει η ελεγκτική.

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης έδειξαν ότι υπάρχει μεγάλη σχέση θετική μεταξύ της απόφασης των ελεγκτών για μη έγκριση των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης για μια χρονιά και αύξησης των αμοιβών τόσο για τον έλεγχο όσο και για συμβουλευτικές παροχές που πληρώνει η επιχείρηση την ίδια χρονιά αλλά και τις επόμενες. Η επίδραση της απόφασης των ελεγκτών στις αμοιβές ελέγχου, συμβαίνει για την επόμενη χρονιά από την οποία εκδόθηκε η αναφορά του ελεγκτή ενώ στις αμοιβές συμβουλευτικών παροχών για την ίδια χρονιά που εκδόθηκε.

Η μελέτη των Carcello J. και Nagy A.

Οι ρυθμιστές των προτύπων λογιστικής έχουν από καιρό υποδείξει ότι όσο μεγαλύτερες είναι οι γνώσεις των ελεγκτών για τη βιομηχανία τόσο πιο υψηλή είναι η ποιότητα του ελέγχου τους, ενώ υπάρχουν πολλά στοιχεία ότι οι ελεγκτικές δείχνουν μεγάλη έμφαση στην εξειδίκευση των ελεγκτών τους στον τομέα αυτό. Σε αυτή τη

μελέτη γίνεται μια προσπάθεια να βρεθεί η σχέση μεταξύ των εξειδικευμένων στο βιομηχανικό τομέα ελεγκτών και στην αναφορά λογιστικών απατών εξετάζοντας αναφορές που έχουν εκδοθεί κατά την περίοδο 1990-1998. Επομένως, οι έλεγχοι που εκτελούνται από ελεγκτικές ειδικευμένες στον τομέα της βιομηχανίας παρουσιάζονται πιο ποιοτικοί εξαιτίας της επιδεξιότητας της ομάδας ελεγκτών που διενεργεί τον έλεγχο. Η υπόθεση που εξετάζεται αναφέρει ότι υπάρχει μια αντιστρόφως ανάλογη σχέση ανάμεσα στη βιομηχανική εξειδίκευση των ελεγκτών και στις αναφορές λογιστικών απατών. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη μελέτη αυτής της υπόθεσης βασίζεται στη λογιστική παλινδρόμηση όπου η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η **FRAUD** και εκφράζει το αν μια επιχείρηση έχει παραβιάσει τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (περίπτωση λογιστικής απάτης). Όσον αφορά τώρα τις ανεξάρτητες μεταβλητές αυτές περιγράφονται παρακάτω:

- **SPEC**, δείχνει αν ο ελεγκτής είναι ειδικευμένος στο βιομηχανικό τομέα ή όχι.
- **SIZE**, είναι ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού.
- **ZFC**, είναι ο δείκτης *Z* που δείχνει την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.
- **YRSPUB**, εκφράζει τα χρόνια που η επιχείρηση είναι ενταγμένη στο Χρηματιστήριο.
- **MKTBK**, εκφράζει την αξία της ελεγκτικής στην αγορά.
- **EXCHANGE**, εκφράζει το αν μια επιχείρηση ήταν ενταγμένη σε Χρηματιστήρια του εξωτερικού (NYSE, ASE, NSDQ, OTC).
- **BDOUT**, εκφράζει το ποσοστό των μελών του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης που δεν εργάζονται σε αυτή.
- **BDSIZE**, τον αριθμό των μελών του συμβουλίου.
- **BOSS**, εκφράζει το αν το ίδιο άτομο κατέχει τη θέση του προέδρου του συμβουλίου καθώς και αυτή του προέδρου της επιχείρησης.
- **CPA**, που δείχνει αν ελεγκτής που έκανε τον έλεγχο ανήκει σε μεγάλη ελεγκτική (Big 6) ή όχι.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για αυτή τη μελέτη περιλαμβάνει 86 οικονομικές καταστάσεις επιχειρήσεων της Αυστραλίας που ανήκουν στον τομέα της βιομηχανίας. Από τα αποτελέσματα που προέκυψαν φαίνεται καθαρά η αντιστρόφως ανάλογη σχέση ανάμεσα στην εξειδίκευση των ελεγκτών και στις αναφορές λογιστικών απατών. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε μια αρνητική σχέση ανάμεσα στην

εξειδίκευση και την απάτη τόσο όταν το μερίδιο της αγοράς των ελεγκτών μετράται χρησιμοποιώντας τις πωλήσεις των πελατών που ελέγχονται όσο και όταν το μερίδιο της αγοράς μετράται χρησιμοποιώντας το συνολικό ενεργητικό των πελατών που ελέγχονται.

Η μελέτη των Craswell A., Francis J. και Taylor S. (1995)

Σύμφωνα με προηγούμενες μελέτες οι ελεγκτικές εταιρίες που ανήκουν μέσα στις οκτώ μεγαλύτερες (Big 8), αμείβονται με πολύ υψηλά ποσά σε σχέση με άλλες μικρότερες ελεγκτικές. Αυτό οφείλεται κυρίως στη φήμη που περιβάλλει το όνομά τους καθώς και στην μεγάλη ειδίκευση που παρουσιάζουν στον τομέα της βιομηχανίας. Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι διπλός. Πρώτον, χρησιμοποιώντας ένα πολύ μεγαλύτερο δείγμα από ότι οι προηγούμενες μελέτες εξετάζεται αν τα αποτελέσματα σχετικά με τις αμοιβές είναι πανομοιότυπα με αυτά προηγούμενων μελετών. Δεύτερον και πιο σημαντικό, διατυπώνει την άποψη ότι οι μεγάλες αμοιβές ελέγχου περιέχουν δυο βασικά συστατικά: (1) τις μεγάλες αμοιβές που οφείλονται στη φήμη του "ονόματος" της ελεγκτικής και (2) τις μεγάλες αμοιβές που οφείλονται στην φήμη της μεγάλης ειδίκευσής τους στον τομέα της βιομηχανίας. Με λίγα λόγια, σκοπός αυτής της μελέτης είναι να βγάλει κάποια συμπεράσματα, με τη βοήθεια μοντέλων λογιστικής παλινδρόμησης, σχετικά με τη φήμη που περιβάλλει τις ελεγκτικές Big 8 τόσο στην ειδίκευσή τους στο βιομηχανικό τομέα όσο και το γενικότερο όνομά τους. Οι υποθέσεις που μελετούνται είναι οι εξής τρεις. Πρώτον ότι στις επιχειρήσεις που δεν έχουν εξειδικευμένους ελεγκτές, αυτοί που ανήκουν σε ελεγκτικές Big 8 παίρνουν μεγαλύτερες αμοιβές από αυτούς που ανήκουν σε μικρότερες. Δεύτερον στις επιχειρήσεις που έχουν εξειδικευμένους ελεγκτές, αυτοί που ανήκουν σε ελεγκτικές Big 8 και δεν είναι ειδικευμένοι αμείβονται περισσότερο από αυτούς που ανήκουν σε μικρότερες ελεγκτικές. Η Τρίτη και τελευταία υπόθεση αναφέρει ότι στις επιχειρήσεις που έχουν εξειδικευμένους ελεγκτές, οι εξειδικευμένοι που ανήκουν σε ελεγκτικές Big 8 αμείβονται περισσότερο από αυτούς που δεν είναι ειδικευμένοι.

Το δείγμα που χρησιμοποιείται περιλαμβάνει 1.484 επιχειρήσεις της Αυστραλίας που είναι ενταγμένες στο Χρηματιστήριο. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται βασίζεται στη λογιστική παλινδρόμηση και οι εξαρτημένη

μεταβλητή που μελετάται είναι η **LAF** η οποία είναι ο λογάριθμος της συνολικής αμοιβής. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιούνται είναι οι:

- **LTA**, εκφράζει το λογάριθμο του συνολικού ενεργητικού.
- **Sub**, είναι η τετραγωνική ρίζα του αριθμού των θυγατρικών που εξετάστηκαν.
- **Current**, είναι ο λόγος του κυκλοφορούν ενεργητικού προς το συνολικό ενεργητικό.
- **Quick**, είναι ο λόγος του κυκλοφορούν ενεργητικού, εκτός των αποθεμάτων, προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις.
- **DE**, ο λόγος των μακροπρόθεσμων χρεών προς το συνολικό ενεργητικό.
- **ROI**, εκφράζει το λόγο των κερδών προ φόρων προς το συνολικό ενεργητικό.
- **Foreign**, εκφράζει την αναλογία των θυγατρικών που αντιπροσωπεύουν επιχειρήσεις του εξωτερικού.
- **Opin**, δείχνει αν η επιχείρηση έχει λάβει έγκριση ή όχι για τις λογιστικές της καταστάσεις.
- **YE**, δείχνει αν ο ισολογισμός της επιχείρησης έχει κλείσει στις 30 Ιουνίου ή όχι.
- **Loss**, δείχνει αν η επιχείρηση είχε ζημίες τα προηγούμενα τρία χρόνια.

Τέλος, υπάρχει και η ανεξάρτητη μεταβλητή **Auditor** η οποία διαφοροποιείται αναλόγως την υπόθεση που εξετάζεται. Έτσι, λοιπόν, για τις δυο πρώτες υποθέσεις η **Auditor** δείχνει αν ο ελεγκτής ανήκει σε Big 8 ελεγκτική ή όχι ενώ για την τρίτη υπόθεση μας δείχνει αν ο ελεγκτής που ανήκει σε Big 8 ελεγκτική είναι εξειδικευμένος ή όχι.

Τα αποτελέσματα της εξέτασης των τριών υποθέσεων υποστηρίζουν το γεγονός ότι οι μεγάλες αμοιβές των ελεγκτών που αντιπροσωπεύουν τις Big 8 ελεγκτικές οφείλονται τόσο στη φήμη του ονόματος της ελεγκτικής όσο και στη μεγάλη ειδίκευσή τους στον τομέα της βιομηχανίας. Τέλος, εκτός του ότι η μεγάλη ειδίκευση που κατέχουν οι ελεγκτές τους οδηγεί σε εξοικονόμηση κατά τη διάρκεια του ελέγχου έχει ως αποτέλεσμα και την αύξηση της αμοιβής τους.

3.2 Μελέτες Ταξινόμησης

Στις παρακάτω παραγράφους καταγράφονται μερικές από τις κυριότερες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια παρουσιάζοντας διάφορες τεχνικές ταξινόμησης στο θέμα της πρόβλεψης παραπονημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Η μελέτη των Spathis C., Doumplos M. και Zorounidis K. (2003)

Οι περιπτώσεις μη έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων πολλών επιχειρήσεων καθώς και η ανίχνευση παραπονημένων και πλασματικών οικονομικών στοιχείων έχουν έρθει στο προσκήνιο τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα εξαιτίας κυρίως της αύξησης του αριθμού των επιχειρήσεων που έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο Αξιών της Αθήνας και των προσπαθειών τους να μειώσουν τους φόρους από τα κέρδη τους. Η φθίνουσα πορεία που ακολουθεί η αγορά σε συνδυασμό με τον αυξανόμενο αριθμό των επιχειρήσεων των οποίων δεν εγκρίνονται οι λογιστικές καταστάσεις τους έχει οδηγήσει τις αρχές του Χρηματιστηρίου Αθηνών, τους επενδυτές καθώς και το Υπουργείο Οικονομικών στην αύξηση της απαίτησης για μεγαλύτερη διαφάνεια των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων. Σκοπός αυτής της μελέτης είναι η ανάπτυξη ενός μοντέλου με το οποίο θα εξετάζονται την απόδοση και άλλες πληροφορίες που αφορούν τα οικονομικά των επιχειρήσεων-πελατών και το οποίο θα αναγνωρίζει τους παράγοντες που σχετίζονται με παραποίηση ενώ επίσης θα εκτιμά την πιθανότητα για το αν οι επιχειρήσεις θα μπορούν να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται ή όχι.

Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιεί μια πολυκριτήρια μέθοδο ταξινόμησης τη UTADIS. Στη συνέχεια συγκρίνονται τα αποτελέσματα αυτού του μοντέλου με τα αποτελέσματα που προκύπτουν από άλλες τεχνικές ταξινόμησης όπως η διακριτική ανάλυση και η λογιστική παλινδρόμηση. Το δείγμα που χρησιμοποιείται περιλαμβάνει 100 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και εκπληρώνουν τις εξής προϋποθέσεις: 1) τα συνολικά έσοδά τους πρέπει να ξεπερνούν τα 2.9 εκατομμύρια ευρώ, 2) το συνολικό ενεργητικό πρέπει να ξεπερνάει τα 1.5

εκατομμύρια ευρώ και 3) ο μέσος αριθμός των εργαζομένων να είναι πάνω από 50. Από αυτές τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο δείγμα οι 50 είχαν δεχτεί παρατηρήσεις όσον αφορά τα οικονομικά τους στοιχεία και το αν μπορούν να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται κατά την περίοδο 1997-1999. Όσον αφορά τώρα τις μεταβλητές, αρχικά αυτές ήταν 20 και οι οποίες περιγράφονται παρακάτω:

- *CLIENT LIT*, εκφράζει τις δίκες για τυχόν παραπτώματα από την επιχείρηση.
- *DEBT/EQ*, είναι ο λόγος των χρεών προς τα ίδια κεφάλαια.
- *SAL/TA*, είναι ο λόγος των πωλήσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *NP/SAL*, εκφράζει το λόγο των καθαρών κερδών προς τις πωλήσεις.
- *REC/SAL*, ο λόγος των εισπρακτέων λογαριασμών προς τις πωλήσεις.
- *NFA/TA*, ο λόγος του καθαρού πάγιου ενεργητικού προς το συνολικό ενεργητικό.
- *INV/SAL*, εκφράζει το απόθεμα προς τις πωλήσεις.
- *INV/TA*, είναι ο λόγος των αποθεμάτων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *CASH/TA*, ο λόγος των ρευστών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *LOG.TA*, εκφράζει το λογάριθμο του συνολικού ενεργητικού.
- *LOG.DEBT*, ο λογάριθμος των χρεών.
- *ZSCORE*, δείχνει το εάν είναι βιώσιμη η επιχείρησης.
- *NP/TA*, ο λόγος των καθαρών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *TD/TA*, ο λόγος των συνολικών χρεών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *NP/FA*, ο λόγος των μεικτών κερδών προς το πάγιο ενεργητικό.
- *CA/CL*, ο λόγος του κυκλοφορούν ενεργητικού προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις.
- *WC/TA*, εκφράζει το λόγο του κεφαλαίου προς το συνολικό ενεργητικό.
- *QA/CL*, ο λόγος των ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις.
- *GP/TA*, ο λόγος των μικτών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *LTD/TA*, εκφράζει το λόγο των μακροπρόθεσμων χρεών προς το συνολικό ενεργητικό.

Από αυτές τις 20 μεταβλητές επιλέχθηκαν οι δέκα σύμφωνα με τη συσχέτιση που παρουσιάζουν μεταξύ τους καθώς και σύμφωνα με τη σημαντικότητα τους και οι οποίες είναι οι *CLIENT LIT*, *SAL/TA*, *NP/SAL*, *REC/SAL*, *ZSCORE*, *NP/FA*, *NP/TA*, *CA/CL*, *WC/TA*, *GP/TA*. Εφαρμόζοντας τώρα την πολυκριτήρια μέθοδο UTADIS εντοπίζονται οι μεταβλητές εκείνες που αποτελούν τους σημαντικότερους δείκτες για

τη διάκριση μεταξύ των επιχειρήσεων που δέχονται αρνητική αναφορά από τους ελεγκτές και αυτές που παρουσιάζουν καθαρές οικονομικές καταστάσεις. Αυτές οι μεταβλητές, λοιπόν, που επιλέγονται ως οι κατάλληλοι δείκτες είναι οι παρακάτω τέσσερις: *REC/SAL*, *SAL/TA*, *NP/TA*, *WC/TA*. Τέλος, η ίδια μέθοδος βρέθηκε πολύ αποτελεσματική στην πρόβλεψη για παραπονημένες και καθαρές λογιστικές καταστάσεις με ακρίβεια ταξινόμησης περίπου 80%.

Η μελέτη των Spathis C., Doumpos M. και Zorounidis K. (2002)

Σε αυτήν τη μελέτη εξετάζονται σε βάθος δημοσιευμένα δεδομένα οικονομικών καταστάσεων επιχειρήσεων για τον εντοπισμό παραπονημένων στοιχείων, χρησιμοποιώντας μια πολυκριτήρια μέθοδο ταξινόμησης. Σκοπός αυτής της μελέτης είναι ο εντοπισμός των οικονομικών δεικτών που χρησιμοποιούνται από τους ελεγκτές για τον προσδιορισμό επιχειρήσεων με παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις. Είναι μια από τις πρώτες έρευνες που γίνονται στην Ελλάδα.

Η κατηγοριοποίηση μιας επιχείρησης με παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις, βασίστηκε: (α) Στην ύπαρξη παρατηρήσεων στις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών που αμφισβητούν την εγκυρότητα των Ισολογισμών των ελεγχόμενων επιχειρήσεων. (β) Στην ύπαρξη παρατηρήσεων για αρνητική καθαρή θέση. (γ) Ένταξη της εταιρίας στις κατηγορίες εκείνες των επιχειρήσεων «υπό παρακολούθηση» και «υπό επιτήρηση» για λόγους που έχουν να κάνουν με παραπονήσεις σε οικονομικές καταστάσεις. (δ) Στην ύπαρξη σημαντικών φορολογικών παραβάσεων με επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις καθώς και σε εταιρίες με δικαστικές εκκρεμότητες που αφορούν παραποινήση οικονομικών καταστάσεων. Έτσι λοιπόν, επιλέχθηκε ένα δείγμα 76 βιομηχανικών επιχειρήσεων εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών, από τις οποίες οι 38 είχαν παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις και οι υπόλοιπες 38 όχι.

Αρχικά, επελέγη ένα σύνολο δεκαεπτά οικονομικών δεικτών. Από το σύνολο αυτό εξαιρέθηκαν οι δείκτες που είχαν μεγάλη συσχέτιση, αφού ουσιαστικά θα παρείχαν τις ίδιες πληροφορίες. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια πολυμεταβλητής στατιστικής ανάλυσης επιλέχθηκαν δέκα, οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για τον εντοπισμό παραπονημένων ή μη οικονομικών καταστάσεων. Αυτοί οι δείκτες περιγράφονται παρακάτω:

- *DEBT/EQ*, εκφράζει το λόγο του συνόλου των υποχρεώσεων προς τα ίδια κεφάλαια.
- *SAL/TA*, εκφράζει το λόγο των πωλήσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *NP/SAL*, εκφράζει το λόγο των καθαρών κερδών προς τις πωλήσεις.
- *REC/SAL*, εκφράζει το λόγο των απαιτήσεων προς τις πωλήσεις.
- *NP/TA*, είναι ο λόγος των καθαρών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *WC/TA*, ο λόγος του κεφαλαίου κίνησης προς το συνολικό ενεργητικό.
- *GP/TA*, εκφράζει το λόγο των μικτών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *INV/SAL*, ο λόγος των αποθεμάτων προς τις πωλήσεις.
- *TD/TA*, ο λόγος των συνολικών υποχρεώσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *L.TA*, είναι ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού.

Οι παραπάνω οικονομικοί δείκτες αποτελούν τη βάση για την ανάλυση που θα γίνει για τον εντοπισμό επιχειρήσεων με παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Ωστόσο, για να αποφευχθούν προβλήματα που προκύπτουν από τη γραμμική συσχέτιση μεταξύ αυτών των δεικτών, πραγματοποιείται μια περαιτέρω παραγοντική ανάλυση από την οποία επιλέγονται 4 δείκτες: *SAL/TA*, *NP/SAL*, *INV/SAL* και *TD/TA*.

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της μεθόδου UTADIS, ο κρίσιμοι δείκτες, οι οποίοι συμβάλλουν στον εντοπισμό των επιχειρήσεων που αναμένεται να παραποιήσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις, είναι οι παρακάτω: (α) *TD/TA*, δηλαδή το σύνολο των συνολικών υποχρεώσεων προς το συνολικό ενεργητικό, με συντελεστή βαρύτητας 34,97%. (β) *INV/SAL*, τα αποθέματα προς τις πωλήσεις με συντελεστή βαρύτητας 32,46%. (γ) *NP/TA*, τα καθαρά κέρδη προ φόρων προς το συνολικό ενεργητικό με συντελεστή 9,31%. Επίσης έγινε και σύγκριση των αποτελεσμάτων ταξινόμησης της μεθόδου UTADIS με αυτά από τη εφαρμογή της Διακριτικής Ανάλυσης (Discriminant Analysis - DA) και της Λογιστικής Ανάλυσης (Logit Analysis – LA). Το συνολικό λάθος, με τη χρησιμοποίηση και των δέκα δεικτών, ήταν 12,26% για τη UTADIS, ενώ για τα Διακριτική Ανάλυση και τη Λογιστική Ανάλυση 15,96% και 18,63% αντίστοιχα. Τα ίδια αποτελέσματα προκύπτουν και με τη χρησιμοποίηση των τεσσάρων δεικτών, αφού σε αυτήν την περίπτωση το συνολικό λάθος της μεθόδου UTADIS ήταν 13,09% ενώ για τις άλλες δυο 17,87% και 14,44% αντίστοιχα.

Η μελέτη των Laitinen K. και Laitinen T. (1998)

Σκοπός αυτής της μελέτης είναι η ανάπτυξη ενός λογιστικού μοντέλου που βασίζεται σε πληροφορίες οικονομικών καταστάσεων έτσι ώστε να αναγνωρίζει ποιες επιχειρήσεις θα δεχτούν παρατηρήσεις σχετικές με παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων τους κατά τον έλεγχο. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη μελέτη περιλαμβάνει παρατηρήσεις και αναφορές από το λογιστικό έλεγχο 37 επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Φινλανδία για τις χρονιές 1992, 1993 και 1994 και οι οποίες είναι ενταγμένες στο Χρηματιστήριο του Ελσίνκι. Συνολικά μελετήθηκαν 111 αναφορές ελεγκτών από τις οποίες μόνο οι 8 είχαν δεχτεί παρατηρήσεις για παραποίηση. Η απόφαση για έγκριση ή όχι εξηγείται από 16 μεταβλητές οι οποίες είναι:

- X1, που εκφράζει τις καθαρές πωλήσεις.
- X2, εκφράζει τη ρευστότητα των επιχειρήσεων.
- X3, εκφράζει το καθαρό κέρδος.
- X4, εκφράζει το συνολικό ενεργητικό.
- X5, εκφράζει το ποσοστό αλλαγής στις καθαρές πωλήσεις.
- X6, είναι η απόδοση σε επενδύσεις.
- X7, είναι η απόδοση σε μετοχές.
- X8, είναι ο λόγος των μετοχών προς τις υποχρεώσεις.
- X9, είναι ο λόγος των χρεών προς τις πωλήσεις.
- X10, είναι η ρευστότητα.
- X11, αντιστοιχεί στη μεταβλητή Z-score που εκφράζει την οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης.
- X12, είναι ο αριθμός των εργαζομένων.
- X13, εκφράζει τις καθαρές πωλήσεις ανά εργαζόμενο.
- X14, είναι η ρευστότητα ανά καθαρές πωλήσεις.
- X15, εκφράζει το καθαρό κέρδος προς τις πωλήσεις.
- X16, είναι ο χρόνος που μεσολαβεί μεταξύ του τέλους της περιόδου και της ημερομηνίας που εκδίδεται η αναφορά από τον ελεγκτή.

Αρχικά έγινε μια ανάλυση των παραπάνω μεταβλητών και βρέθηκε ότι η αναφορά παρατηρήσεων σχετικά με παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις από τον ελεγκτή σχετίζεται με τη χαμηλή αποδοτικότητα, την ύπαρξη πολλών χρεών και τη

μικρή ανάπτυξη της επιχείρησης. Στη συνέχεια χρησιμοποιείται ένα μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης το οποίο προβλέπει την πιθανότητα η επιχείρηση να δεχτεί παρατηρήσεις ή όχι. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι παραπάνω δεκαέξι από τις οποίες επιλέγονται τελικά μόνο τρεις (ως οι πιο σημαντικές) για την εκτέλεση του τελικού μοντέλου. Από αυτήν την ανάλυση, λοιπόν, προέκυψε ότι η πιθανότητα να δεχτεί μια επιχείρηση παρατηρήσεις αυξάνεται όσο μειώνεται η ανάπτυξη της επιχείρησης, που εκφράζεται μέσω των καθαρών πωλήσεων (μεταβλητή X5), όσο μειώνεται το μέρισμα των μετοχών που παρουσιάζεται στον ισολογισμό (μεταβλητή X8) και τέλος όσο μικρότερος είναι ο αριθμός των εργαζομένων (μεταβλητή X13). Επίσης, με τη βοήθεια αυτού του μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης γίνεται μια προσπάθεια ταξινόμησης των επιχειρήσεων με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια. Τα αποτελέσματα της ταξινόμησης για τις επιχειρήσεις που είχαν καθαρές αναφορές ήταν απολύτως επιτυχημένο, ενώ για αυτές που είχαν δεχτεί παρατηρήσεις υπήρξε ένα λάθος ταξινόμησης σε ποσοστό 5,4%.

Η μελέτη των Anandrajan M. και Anandrajan A. (1999)

Όπως είναι γνωστό οι ελεγκτές μετά το πέρας του λογιστικού ελέγχου εκδίδουν μια αναφορά η οποία μπορεί να μην εκφράζει αμφιβολίες για την εγκυρότητα των στοιχείων που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις (non-going concern report) ή στην οποία μπορεί να υπάρχουν κάποια προβλήματα και αβεβαιότητες ως προς τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων (going concern report).

Αν η επιχείρηση αντιμετωπίζει τέτοιου είδους προβλήματα τότε υπάρχει η επιπλέον επιλογή έκδοσης αναφοράς από τους ελεγκτές ανάμεσα σε δυο τύπους, την τροποποιημένη αναφορά (modified report) και την αρνητική αναφορά (disclaimer report). Στην πρώτη περίπτωση από τη διεξαγωγή του ελέγχου προκύπτει ότι η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης παρουσιάζει μια πραγματική και δίκαιη κατάσταση των πραγμάτων, ενώ υπάρχει και μια επιπλέον παράγραφος στην οποία εκφράζονται κάποιες παρατηρήσεις και αβεβαιότητες οι οποίες μπορεί να δημιουργήσουν αργότερα προβλήματα στην επιχείρηση. Στη δεύτερη περίπτωση, ο ελεγκτής εκδίδοντας αναφορά με παρατηρήσεις, δηλώνει ότι εξαιτίας της φύσης και της σημαντικότητας των αβεβαιοτήτων που υπάρχουν στα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης δεν μπορεί να εκφράσει κάποια άποψη για την οικονομική της

κατάσταση. Η έκδοση, λοιπόν, λάθους τύπου αναφοράς μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες στον ελεγκτή. Σε προηγούμενες μελέτες έχουν αναπτυχθεί μοντέλα πρόβλεψης του τύπου της αναφοράς που πρέπει κάθε φορά να εκδοθεί από τους ελεγκτές. Ωστόσο όλες αυτές οι μελέτες επικεντρώνουν την προσοχή τους στο αν η αναφορά είναι καθαρή (non-going concern) ή όχι. Η παρούσα μελέτη επεκτείνει την έρευνα συγκρίνοντας τρία μοντέλα πρόβλεψης τα οποία διευκολύνουν την απόφαση τι είδους αναφορά πρέπει να εκδοθεί (modified report-disclaimer report). Δυο από αυτά τα μοντέλα βασίζονται σε τεχνικές μηχανικής εκμάθησης (Νευρωνικά Δίκτυα – Artificial Neural Networks και Έμπειρα Συστήματα – Expert Systems) ενώ το τρίτο είναι ένα μοντέλο Διακριτικής Ανάλυσης (Multiple Discriminant Analysis). Η εγκυρότητα και η αποτελεσματικότητα των μοντέλων εξετάζεται, συγκρίνοντας την ικανότητα πρόβλεψής τους του τύπου της αναφοράς που πρέπει να εκδοθεί. Η υπόθεση, λοιπόν, που εξετάζεται είναι η εξής: “Δεν υπάρχει σημαντική διαφορά ανάμεσα στην ακρίβεια πρόβλεψης των τεχνικών μηχανικής εκμάθησης και στα ποιοτικά μοντέλα για τον καθορισμό του τύπου αναφοράς που πρέπει να εκδοθεί μετά τον έλεγχο από την ελεγκτική”. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν πότε μια επιχείρηση βρίσκεται σε άσχημη οικονομική κατάσταση και η βιωσιμότητά της χαρακτηρίζεται ανησυχητική αναλύονται παρακάτω:

- Η μεταβλητή **STL**, είναι η βραχυπρόθεσμη ρευστότητα της επιχείρησης που εκφράζεται από το λόγο του κυκλοφορούν ενεργητικού προς τις τρέχουσες υποχρεώσεις.
- Η μεταβλητή **LQD**, είναι τη ρευστότητα της επιχείρησης μέσω του λόγου της λειτουργικής ρευστότητας προς τις συνολικές υποχρεώσεις.
- Η μεταβλητή **CFL_TL**, είναι ο λόγος των μετρητών προς τις καθαρές πωλήσεις μείων τα λειτουργικά έσοδα πριν την απόσβεση.
- Η μεταβλητή **CAP** είναι ο λόγος των μακροπρόθεσμων χρεών προς το συνολικό ενεργητικό.
- Η μεταβλητή **FIN_LEV** εκφράζει το βαθμό που η επιχείρηση αξιοποιεί τα χρήματα που έχει λάβει από δάνεια, δηλαδή είναι ο λόγος των τρεχόντων συν των μακροπρόθεσμων χρεών προς απόθεμα συν τις κοινές μετοχές.
- Η μεταβλητή **ROI** είναι η απόδοση σε επενδύσεις που εκφράζεται μέσω του λόγου των κερδών προ φόρων και τόκων προς το συνολικό ενεργητικό.

- Η μεταβλητή *S_Grow* εκφράζει την αύξηση των πωλήσεων σε μια περίοδο 5 ετών.
- Η μεταβλητή *CP* εκφράζει η ζημία της προηγούμενης χρονιάς (όπου υπάρχει λαμβάνει την τιμή 1 ενώ όπου δεν υπάρχει λαμβάνει την τιμή 0).
- Η μεταβλητή *ROA*, εκφράζει το λόγο των διατηρούμενων κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- Η μεταβλητή *CAP_INTN*, το λόγο του μετοχικού κεφαλαίου συν τις κοινές μετοχές προς τις πωλήσεις.
- Η μεταβλητή *INV_INTN*, το λόγο του αποθέματος προς τις πωλήσεις.
- Η μεταβλητή *REC_INTN*, το λόγο των καθαρών εισπρακτέων λογαριασμών προς τις πωλήσεις.
- Η μεταβλητή *SIZE*, το μέγεθος της επιχείρησης
- Η μεταβλητή *A_CHG*, την αντικατάσταση (αν υπάρχει) του ελεγκτή.

Το δείγμα που χρησιμοποιείται τελικά για την εκπαίδευση των μοντέλων περιλαμβάνει 90 επιχειρήσεις από τις οποίες οι 45 έχουν δεχθεί καθαρές αναφορές μετά τον έλεγχο ενώ οι υπόλοιπες 45 έχουν δεχτεί αρνητικές ή τροποποιημένες αναφορές. Τέλος από τις 90 επιχειρήσεις επιλέχθηκαν τυχαία 61 οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση της υπόθεσης. Αρχικά συγκρίνεται η ακρίβεια των μοντέλων στην πρόβλεψη για το αν η επιχείρηση πρέπει να λάβει καθαρή αναφορά ή όχι. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ακρίβεια ταξινόμησης με τα Νευρωνικά Δίκτυα άγγιξε το 90% ενώ με τα Έμπειρα Συστήματα και τη Διακριτική Ανάλυση το 75% και 81% αντίστοιχα. Στην ταξινόμηση των επιχειρήσεων που έχει να κάνει με το αν η επιχείρηση πρέπει να λάβει τροποποιημένη ή αρνητική αναφορά, τα Νευρωνικά Δίκτυα υπερिशύουν τόσο της Διακριτικής Ανάλυσης όσο και των Έμπειρων Συστημάτων αφού ταξινόμησαν με ακρίβεια 80% τις επιχειρήσεις που έπρεπε να λάβουν τροποποιημένες αναφορές και ακρίβεια 83.2% τις επιχειρήσεις που έπρεπε να λάβουν αρνητική αναφορά σε αντίθεση με τη Διακριτική που η ακρίβεια ήταν 72.1% και 74.4% αντίστοιχα και με τα Έμπειρα Συστήματα που ακρίβεια ήταν 66% και 60.3% αντίστοιχα. Από τα παραπάνω προκύπτουν ότι τα Νευρωνικά Δίκτυα έχουν υψηλότερο βαθμό ακρίβειας πρόβλεψης συγκριτικά με τα Έμπειρα Συστήματα και τη Διακριτική Ανάλυση.

Η μελέτη των Fanning K. και Cogger M. (1998)

Με σκοπό να συμβάλει όσο το δυνατόν περισσότερο στον έλεγχο των επιχειρήσεων και στην πρόβλεψη οικονομικών παραποιήσεων και λογιστικών απατών, η μελέτη αυτή εξετάζει την ικανότητα πρόβλεψης επιχειρήσεων που μπορεί να παραποιήσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις με τη βοήθεια ενός μοντέλου Νευρωνικών Δικτύων συγκρίνοντας το με άλλα μοντέλα, όπως αυτό της λογιστικής παλινδρόμησης, της γραμμικής διακριτικής ανάλυσης και της διακριτικής ανάλυσης, ενώ παράλληλα εξετάζει και προτείνει τις σημαντικότερες μεταβλητές τις οποίες οι ελεγκτές πρέπει να εστιάζουν τη προσοχή τους κατά τον έλεγχό τους.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται σε αυτήν τη μελέτη προέρχονται από διάφορους τομείς που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις και τις οικονομικές τους καταστάσεις, όπως η διοίκηση, οι ελεγκτές, τους αντιπροσώπους των επιχειρήσεων, θυγατρικές επιχειρήσεις, τα κεφάλαια, τα αποτελέσματα χειρισμών, το προσωπικό, τις λογιστικές επιλογές της διοίκησης και τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων. Με τη βοήθεια, λοιπόν, μονομεταβλητών ελέγχων προέκυψε ένα σύνολο 20 μεταβλητών που χρησιμεύουν για τον εντοπισμό παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Όσον αφορά το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για τον εντοπισμό των μεταβλητών αυτών περιλαμβάνει 102 περιπτώσεις επιχειρήσεων που ανήκουν στον τομέα της βιομηχανίας, οι οποίες παρουσίαζαν παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων. Παρακάτω, λοιπόν, παρουσιάζονται αυτές οι μεταβλητές:

- *Bosize*, που εκφράζει τον αριθμό των μελών του διοικητικού συμβουλίου.
- *Outdir*, το ποσοστό των εξωτερικών μελών του διοικητικού συμβουλίου.
- *Ceochair*, που εκφράζει αν ο CEO είναι και πρόεδρος της επιχείρησης ή όχι.
- *Audcom*, που εκφράζει εάν η επιχείρηση έχει επιτροπή ελέγχου ή όχι.
- *Comprcom*, που εκφράζει εάν μια επιχείρηση έχει επιτροπή επανόρθωσης ή όχι.
- *NonB6*, εκφράζει εάν η επιχείρηση έχει ελεγκτή που ανήκει στις 6 μεγαλύτερες ελεγκτικές ή όχι.
- *Profit*, εκφράζει εάν μια επιχείρηση έχει σχέδιο κερδών (profit sharing plan) ή όχι.
- *Z-score*, ο δείκτης Z που δείχνει εάν μια επιχείρηση έχει πιθανότητα να πτωχεύσει ή όχι.
- *Growth*, η οποία δείχνει το ρυθμό των πωλήσεων τα τελευταία 3 χρόνια.

- *Cfoch3yr*, που εκφράζει εάν μια επιχείρηση έχει αλλάξει τον CFO τα τελευταία 3 χρόνια ή όχι.
- *Pcfo*, εάν ο CFO και ο CEO μιας επιχείρησης είναι το ίδιο ή όχι.
- *Lit*, εάν υπήρχαν δίκες εις βάρος της επιχείρησης τα τελευταία 3 χρόνια ή όχι.
- *LIFO*, εάν η επιχείρηση χρησιμοποιεί τη μέθοδο LIFO για τα αποθέματά της ή όχι.
- *Arsales*, εκφράζει το λόγο των εσόδων προς τις πωλήσεις.
- *Invsales*, είναι ο λόγος των αποθεμάτων προς τις πωλήσεις.
- *Ppeta*, ο λόγος των περιουσιακών στοιχείων, των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού προς το συνολικό ενεργητικό.
- *Debtq*, εκφράζει το λόγο των χρεών προς τα ίδια κεφάλαια.
- *Sata*, η οποία εκφράζει το λόγο των πωλήσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *ARE*, εάν τα έσοδα της επιχείρησης ξεπερνούν το 1.10% της τελευταίας χρονιάς ή όχι.
- *GME*, εάν η επιχείρηση μεικτών κερδών ξεπερνούν το 1.10% της τελευταίας χρονιάς ή όχι.

Στη συνέχεια γίνεται η σύγκριση των αποτελεσμάτων των μοντέλων της διακριτικής ανάλυσης και της λογιστικής παλινδρόμησης με αυτά του μοντέλου Νευρωνικών Δικτύων όσον αφορά την ακρίβεια με την οποία μπορούν αυτά τα μοντέλα μπορούν να προβλέψουν πότε μια επιχείρηση παραποιεί τις οικονομικές τις καταστάσεις και πότε όχι. Αρχικά, θα πρέπει να εκπαιδευτεί το μοντέλο Νευρωνικών Δικτύων. Έτσι από ένα δείγμα 204 επιχειρήσεων, οι 150 χρησιμοποιούνται ως δείγμα εκπαίδευσης δίνοντας ακρίβεια πρόβλεψης 75% σε αντίθεση με τα μοντέλα γραμμικής διακριτικής ανάλυσης, διακριτικής ανάλυσης και λογιστικής παλινδρόμησης με ακρίβεια 70%, 71% και 69 % αντίστοιχα. Οι υπόλοιπες 54 επιχειρήσεις χρησιμοποιούνται για τη σύγκριση των αποτελεσμάτων ταξινόμησης των επιχειρήσεων σε αυτές που πρόκειται να παραποιήσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις και σε αυτές που δεν παραποιούν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μοντέλο Νευρωνικών Δικτύων έχει ικανότητα πρόβλεψης 63% ενώ τα άλλα 3 μοντέλα έχουν ικανότητα πρόβλεψης όχι πολύ παραπάνω από 50%. Επίσης το μοντέλο Νευρωνικών Δικτύων έδειξε ότι οι σημαντικότερες μεταβλητές στις οποίες οι ελεγκτές θα πρέπει να δίνουν περισσότερη προσοχή για τον εντοπισμό

παραποίησης είναι οι *Outdir*, *NonB6*, *Growth*, *Arsales*, *Ppeta*, *Debteq* και οι *ARE* και *GME*. Τα υπόλοιπα μοντέλα έδειξαν ότι οι σημαντικότερες μεταβλητές είναι 5, από τις οποίες οι 3 είναι διαφορετικές από αυτές του μοντέλου Νευρωνικών Δικτύων. Αυτές είναι οι *Cfoch3yr*, *LIFO* και *Sata*.

Συμπερασματικά, λοιπόν, το μοντέλο Νευρωνικών Δικτύων φαίνεται να υπερέχει των υπόλοιπων τριών αφού έχει μεγαλύτερη ικανότητα πρόβλεψης επιχειρήσεων που πρόκειται να παραπονήσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις, ενώ παράλληλα προτείνουν περισσότερες μεταβλητές που σχετίζονται με παραποίηση.

Η μελέτη των Gaganis Ch., Pasiouras F. και Doumpos M. (2005)

Η συγκεκριμένη μελέτη είναι μια από τις τελευταίες που έχουν γίνει για τον εντοπισμό παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων και η οποία εξετάζει μια νέα μέθοδο ταξινόμησης, τα Πιθανοκρατικά Νευρωνικά Δίκτυα (Probabilistic Neural Networks). Τα τελευταία χρόνια, τα Νευρωνικά Δίκτυα έχουν εφαρμοστεί σε πάρα πολλές οικονομικές – λογιστικές εφαρμογές, όπως οι προβλέψεις πτώχευσης, η διαχείριση χαρτοφυλακίων και η λογιστική. Σε αυτήν τη μελέτη, δεδομένων των γνωστών μειονεκτημάτων που παρουσιάζουν τα Τεχνητά Νευρωνικά Δίκτυα (Artificial Neural Networks), προτείνεται η εφαρμογή των Πιθανοκρατικών Νευρωνικών Δικτύων, τα οποία συνδυάζουν την υπολογιστική δύναμη και ευελιξία των Τεχνητών Νευρωνικών Δικτύων, ενώ παράλληλα καταφέρνουν να προσδώσουν μεγαλύτερη διαφάνεια στα αποτελέσματά τους.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα των Πιθανοκρατικών Νευρωνικών Δικτύων (PNN) σε σχέση με τα Τεχνητά Νευρωνικά Δίκτυα (ANN), είναι η απλή αρχιτεκτονική τους η οποία ξεπερνάει τις δυσκολίες που παρουσιάζουν στον καθορισμό τους τα γνωστά Νευρωνικά Δίκτυα καθώς και η εύκολη εφαρμογή τους κατά τόσο στο μοντέλο εκπαίδευσης όσο και στο μοντέλο δοκιμών και πρόβλεψης. Σκοπός, λοιπόν, της συγκεκριμένης μελέτης είναι να διερευνήσει τις δυνατότητες και τις προοπτικές των Πιθανοκρατικών Νευρωνικών Δικτύων για την ανάπτυξη ενός πιο επιτυχημένου μοντέλου πρόβλεψης παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων.

Η ανάλυση βασίζεται σε ένα μεγάλο δείγμα επιχειρήσεων εισηγμένων στη Χρηματιστηριακή Αγορά του Λονδίνου. Το δείγμα αυτό, αρχικά περιείχε δεδομένα από 1.363 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο βιομηχανικό τομέα. Από αυτές τις επιχειρήσεις εξαιρέθηκαν 146 από τις οποίες έλειπαν πολλά στοιχεία από τις

οικονομικές τους καταστάσεις καθώς και 336 οικονομικές επιχειρήσεις, μειώνοντας το αρχικό δείγμα σε 881 επιχειρήσεις. Από αυτές τις επιχειρήσεις, ελήφθησαν για την περίοδο μεταξύ 1997 – 2004, 3.333 παρατηρήσεις οικονομικών καταστάσεων. Από αυτές τις παρατηρήσεις, οι 264 παρουσίαζαν παραποιημένα οικονομικά στοιχεία. Για τη διασφάλιση της ακρίβειας του μοντέλου, το δείγμα χωρίζεται σε ένα δείγμα «εκπαίδευσης» (training sample) και σε ένα δείγμα ελέγχου (holdout sample). Το πρώτο αποτελείται από 2.215 παρατηρήσεις από τις οποίες οι 175 παρουσίαζαν παραποιημένα οικονομικά στοιχεία για την περίοδο μεταξύ 1997 – 2002, ενώ το δεύτερο αποτελείται από 1.118 παρατηρήσεις από τις οποίες οι 89 παρουσίαζαν παραποιημένα οικονομικά στοιχεία για την περίοδο 2002 – 2004.

Όσον αφορά τις μεταβλητές, οι οποίες χρησιμοποιούνται για την πρόβλεψη παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων, αυτές αποτελούνται από απόλυτα μεγέθη, χρηματοοικονομικούς λόγους και μη χρηματοοικονομικούς λόγους και οι οποίες καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος από τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων. Παρακάτω καταγράφονται οι μεταβλητές αυτές:

- y , η οποία εκφράζει την απόφαση του ελεγκτή για παραποίηση ή όχι.
- X_1 , είναι ο λογάριθμος του ποσού που πληρώνει η εκάστοτε επιχείρηση για τον έλεγχο.
- X_2 , είναι ο λογάριθμος των αμοιβών που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου.
- X_3 , ο λογάριθμος του αριθμού των εργαζομένων.
- X_4 , ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού.
- X_5 , το ποσοστό των τρεχόντων λογαριασμών.
- X_6 , το ποσοστό της οικονομικής ρευστότητας.
- X_7 , το ποσοστό της οικονομικής ευρωστίας της επιχείρησης ως μέτρο φερεγγυότητας.
- X_8 , εκφράζει το κεφάλαιο κίνησης ανά εργαζόμενο.
- X_9 , εκφράζει το συνολικό ενεργητικό ανά εργαζόμενο.
- X_{10} , εκφράζει το περιθώριο κέρδους.
- X_{11} , εκφράζει την απόδοση σε κεφάλαια των μετόχων.
- X_{12} , εκφράζει την απόδοση σε κεφάλαια των εργαζομένων.
- X_{13} , εκφράζει την απόδοση στο συνολικό ενεργητικό.
- X_{14} , εκφράζει την «κίνηση» των οφειλετών.

- X15, εκφράζει την περίοδο συλλογής ποσών από οφειλέτες.
- X16, εκφράζει την περίοδο πληρωμής των πιστωτών.
- X17, εκφράζει τον κύκλο εργασιών – «τζίρο», των στοιχείων του καθαρού ενεργητικού.
- X18, εκφράζει τον κύκλο εργασιών των στοιχείων του πάγιου ενεργητικού.
- X19, εκφράζει το λόγο των μισθών προς τον κύκλο εργασιών, δηλαδή την «κίνηση» - τζίρο της επιχείρησης.
- X20, εκφράζει το περιθώριο κερδών προ φόρων EBIT.
- X21, εκφράζει το περιθώριο κερδών προ φόρων και τόκων EBITDA.
- X22, εκφράζει τον κύκλο εργασιών, δηλαδή τον τζίρο της επιχείρησης, ανά εργαζόμενο.
- X23, εκφράζει τον μέσο όρο των αμοιβών ανά εργαζόμενο.
- X24, εκφράζει το κέρδος ανά εργαζόμενο.
- X25, εκφράζει τον προσδιορισμό του κινδύνου πίστωσης.
- X26, εκφράζει τον τομέα που δραστηριοποιείται η επιχείρηση.
- X27, εκφράζει το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρίας που έχει αναλάβει τον έλεγχο.

Από τα παραπάνω, λοιπόν, οι μεταβλητές απόλυτων μεγεθών διακρίνονται σε αυτές που μετρούν τις αμοιβές που πληρώνονται στους ελεγκτές (X1), τις αμοιβές που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου (X2) και τέλος τα μέγεθος της επιχείρησης (X3, X4). Οι μεταβλητές που εκφράζονται από χρηματοοικονομικούς λόγους διακρίνονται σε αυτές που μετρούν τη ρευστότητα (X5, X6), την οικονομική ευρωστία – φερεγγυότητα (X7), την παραγωγικότητα των εργαζομένων (X8, X9, X22, X23, X24) και την αποδοτικότητα (X10 - X21). Τέλος οι μεταβλητές που εκφράζονται από μη χρηματοοικονομικούς λόγους διακρίνονται σε αυτές που μετρούν την αξιολόγηση της φερεγγυότητας της επιχείρησης, σε αυτές που μας δείχνουν αν ο ελεγκτής ανήκει σε μεγάλη ελεγκτική εταιρία ή όχι και σε αυτές που μας δείχνουν τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Όσον αφορά τη μεταβλητή πιστωτικού κινδύνου, αυτή διακρίνεται σε τρία επίπεδα: υψηλό, προειδοποιητικό και κανονικό, δηλαδή ασφαλές. Για να εισάγουμε αυτή τη μεταβλητή στην ανάλυση χρησιμοποιούμε τρεις μεταβλητές τύπου 0 – 1 (dummy variables) για κάθε ένα από τα επίπεδα του πιστωτικού κινδύνου, δηλαδή μια που εξηγεί αν η επιχείρηση ανήκει στην ομάδα υψηλού κινδύνου ή όχι, μια δεύτερη για το αν η επιχείρηση ανήκει στην

ομάδα «προειδοποιητικού» κινδύνου ή όχι και μια τελευταία για το αν ανήκει στην ομάδα «κανονικού» κινδύνου ή όχι. Επίσης για τη μεταβλητή που δείχνει αν η ελεγκτική εταιρία που έχει αναλάβει τον έλεγχο ανήκει σε μια από τις τέσσερις μεγαλύτερες χρησιμοποιείται μεταβλητή τύπου 0 – 1 (dummy variable), ενώ τέλος τρεις μεταβλητές τύπου 0 – 1 χρησιμοποιούνται για να καθορίσουν αν η επιχείρηση δραστηριοποιείται στον τομέα της παραγωγής ή όχι, αν δραστηριοποιείται στον τομέα των υπηρεσιών ή όχι και μια για το αν η επιχείρηση δραστηριοποιείται στον τομέα του εμπορίου ή όχι.

Για την επιλογή των σημαντικότερων μεταβλητών, αρχικά εφαρμόζεται μια μονομεταβλητή ανάλυση η οποία βασίζεται στις δοκιμές χ^2 (Pearson's χ^2 test) οι οποίες έδειξαν ότι επιχειρήσεις που δεν παρουσίαζαν παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων πληρώνουν μεγαλύτερα ποσά σε αμοιβές των ελεγκτών από ότι οι επιχειρήσεις που παρουσίαζαν παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Όσον αφορά τις μη χρηματοοικονομικές μεταβλητές, η παραπάνω ανάλυση δείχνει ότι η αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τη διάκριση των επιχειρήσεων σε αυτές που παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις και σε αυτές που δεν παραποιούν. Στη συνέχεια, επειδή είναι αναγκαία η μείωση των μεταβλητών, χρησιμοποιείται μια ανάλυση συνιστωσών (Principal Components Analysis – PCA) σκοπός της οποίας είναι η μείωση του αριθμού των μεταβλητών διατηρώντας παράλληλα τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες. Από τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης (PCA) κατασκευάζονται 8 συνιστώσες μεταβλητές, από τις οποίες η πρώτη σχετίζεται με τα περιθώρια κέρδους (profit margins), η δεύτερη με το μέγεθος της επιχείρησης (firm's size), η τρίτη με την αποδοτικότητα (profitability), η τέταρτη με τη ρευστότητα και την οικονομική ευρωστία (φερεγγυότητα), η πέμπτη με την παραγωγικότητα, η έκτη παρουσιάζει τον κύκλο εργασιών, δηλαδή τον τζίρο, της επιχείρησης, ενώ οι τελευταίες δυο συνιστώσες σχετίζονται με την πολιτική πίστωσης σε σχέση με τους πιστωτές και τους οφειλέτες. Έτσι λοιπόν, το αρχικό δείγμα των 27 μεταβλητών μετατρέπεται σε ένα δείγμα 8 ασυσχέτιστων μεταβλητών και 7 μεταβλητές τύπου 0- 1 (dummy variables) που αναφέρονται στις μεταβλητές στην αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου, το μέγεθος του ελεγκτή και τον τομέα δραστηριοποίησης της επιχείρησης.

Το τελικό στάδιο της μελέτης αυτής, περιλαμβάνει την ανάπτυξη του μοντέλου Πιθανοκρατικών Νευρωνικών Δικτύων (PNN) για την επιλογή των σημαντικότερων μεταβλητών καθώς και την αποτελεσματικότητα και ακρίβειά του

όσον αφορά την ταξινόμηση των επιχειρήσεων συγκρινόμενο με 6 άλλα μοντέλα Τεχνητών Νευρωνικών Δικτύων (ΑΤΤ) και ένα μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης.

Τα αποτελέσματα, λοιπόν, αυτής της ανάλυσης έδειξαν ότι οι σημαντικότερες από τις συνιστώσες μεταβλητές είναι αυτές που σχετίζονται με την αποδοτικότητα και την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου. Όσον αφορά την πρώτη, η πιθανότητα εμφάνισης παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων είναι υψηλή για επιχειρήσεις με χαμηλή αποδοτικότητα καθώς και για επιχειρήσεις που αξιολογούνται ως υψηλού πιστωτικού κινδύνου και πιο συγκεκριμένα για επιχειρήσεις που παρουσιάζουν μη φυσιολογική συμπεριφορά κατά τις περιόδους πληρωμών των πιστωτών. Τέλος, τα Πιθανοκρατικά Νευρωνικά Δίκτυα - PNN παρουσιάζουν καλύτερα αποτελέσματα στην ακρίβεια ταξινόμησης των επιχειρήσεων των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις είτε έχουν εγκριθεί είτε όχι (83,15% και 84,45% αντίστοιχα) και συνολικά 84,35% τόσο από τα 6 μοντέλα Τεχνητών Νευρωνικών Δικτύων – ANN με συνολική ακρίβεια ταξινόμησης 78,22%, 76,67%, 79,64%, 78,41%, 80,55%, 77,07% αντίστοιχα. Όσο για το μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης, αυτό παρουσιάζει καλύτερα αποτελέσματα και από τους δύο τύπους μοντέλων Νευρωνικών Δικτύων (PNN και ANN) μόνο για περιπτώσεις επιχειρήσεων με εγκεκριμένες οικονομικές καταστάσεις (87,27%), ενώ για τις άλλες κατηγορίες τα αποτελέσματα ταξινόμησης ήταν πιο χαμηλά από αυτά του μοντέλου Πιθανοκρατικών Νευρωνικών Δικτύων. Εξαιτίας, λοιπόν, αυτής της ανισόρροπης επίδοσης δεν προτιμάται από το τελευταίο.

Η μελέτη των Gaganis Ch., Pasiouras F. και Doumpos M. (2006)

Η ευθύνη των ορκωτών λογιστών σχετικά με την εξέταση των οικονομικών καταστάσεων και την προετοιμασία της έκθεσής τους στην οποία εκφράζεται η άποψη τους για το αν τα στοιχεία της οικονομικής κατάστασης είναι παραποιημένα ή όχι παραμένει ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα και σημαντικότερα θέματα για αυτούς. Σύμφωνα με μια παλιότερη έρευνα των Laitinen και Laitinen (1998), οι μελέτες που έχουν γίνει σχετικά με τις παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι μελέτες που έχουν χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες από τις εκθέσεις των ελεγκτών για την κατασκευή

μοντέλων πρόβλεψης πτώχευσης επιχειρήσεων. Στη δεύτερη κατηγορία είναι οι μελέτες που χρησιμοποιούν τις ίδιες πληροφορίες για την κατασκευή μοντέλων πτώχευσης έτσι ώστε να μπορούν οι ελεγκτές να σχηματίσουν την άποψη τους σχετικά με το αν οι οικονομικές καταστάσεις που εξετάζουν περιέχουν ανησυχητικά στοιχεία. Τέλος στην τρίτη κατηγορία βρίσκονται οι μελέτες που αναπτύσσουν μοντέλα που εξηγούν ή προβλέπουν παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις κατά τον έλεγχο. Η συγκεκριμένη, λοιπόν, μελέτη κατατάσσεται στην τρίτη κατηγορία και σκοπός της είναι η ανάπτυξη ενός μοντέλου που να συνδυάζει τις δημοσιευμένες πληροφορίες οικονομικών καταστάσεων με ένα δείκτη πιστωτικού κινδύνου έτσι ώστε να βρίσκουν την πιθανότητα παραποίησης μιας οικονομικής κατάστασης. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται στις μηχανές διανυσματικής υποστήριξης (support vector machines – SVM) οι οποίες επιτρέπουν την ανάπτυξη γραμμικών και μη γραμμικών μοντέλων και εξετάζουν την απόδοσή τους σχετικά με την πρόβλεψη παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων. Ουσιαστικά με αυτήν τη μελέτη εξετάζεται η ανάπτυξη τόσο γραμμικών (linear SVM models) όσο και μη γραμμικών μοντέλων μηχανών διανυσματικής υποστήριξης (non linear SVM models – quadratic and RBF kernel). Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα περιλαμβάνει 1754 μεγάλες επιχειρήσεις της Μεγάλης Βρετανίας για τις οποίες έχουν συλλεχθεί και παρατηρηθεί 6048 οικονομικές καταστάσεις κατά την περίοδο 1998 – 2003 και από τις οποίες οι 859 έχουν δεχτεί αναφορά για παραποίηση. Οι επιχειρήσεις αυτές δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως η γεωργία, οι κατασκευές, η βιομηχανία, η μεταλλευτική βιομηχανία, το εμπόριο, οι μεταφορές και επίσης ξενοδοχεία και εστιατόρια. Επίσης το συνολικό δείγμα διαχωρίστηκε σε ένα δείγμα εκπαίδευσης το οποίο περιέχει στοιχεία από 3879 οικονομικές καταστάσεις της περιόδου 1998-2001 των παραπάνω επιχειρήσεων και στο οποίο βασίστηκε η ανάπτυξη των μοντέλων (training sample) και σε ένα δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για να εξεταστεί η ακρίβεια των μοντέλων σχετικά με την πρόβλεψη παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων που περιέχει τα στοιχεία των υπόλοιπων 2169 οικονομικών καταστάσεων (holdout sample). Όσον αφορά τις μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του μοντέλου, αρχικά ήταν 14 και οι οποίες καταγράφονται παρακάτω:

- Ο λόγος των τρεχόντων στοιχείων του ενεργητικού προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (Current ratio).

- Ο λόγος των τρεχόντων στοιχείων του ενεργητικού μείον το μετοχικό κεφάλαιο προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (Quick ratio).
- Ο λόγος των διαθέσιμων κεφαλαίων των μετόχων πολλαπλασιασμένα με το 100 προς το συνολικό ενεργητικό (Solvency ratio).
- Ο λόγος των κερδών προ φόρων πολλαπλασιασμένα με το 100 προς το συνολικό ενεργητικό (Return on total assets).
- Ο λόγος των κερδών προ τόκων και φόρων πολλαπλασιασμένα με το 100 προς τον κύκλο εργασιών – «τζίρο» (EBIT margin).
- Ο λόγος του κύκλου εργασιών – «τζίρου» προς το μετοχικό κεφάλαιο (Stock turnover).
- Ο λόγος των απαιτήσεων πολλαπλασιασμένων με το 365 προς τον κύκλο εργασιών – «τζίρο» (Debtors' ratio).
- Ο λόγος των υποχρεώσεων πολλαπλασιασμένων με το 365 προς τον κύκλο εργασιών – «τζίρο» (Creditors' ratio).
- Ο λόγος του κύκλου εργασιών – «τζίρου» προς το πάγιο ενεργητικό (Fixed Assets Turnover).
- Ο λόγος του πάγιου ενεργητικού μείον το πάγιο ενεργητικό του προηγούμενου χρόνου προς το πάγιο ενεργητικό του προηγούμενου χρόνου (Fixed Assets change).
- Ο λόγος των υποχρεώσεων μείον τις υποχρεώσεις του προηγούμενου χρόνου προς τις υποχρεώσεις του προηγούμενου χρόνου (Current Assets change).
- Ο λόγος των τρέχουσων υποχρεώσεων προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του προηγούμενου χρόνου (Current Liabilities change).
- Ο λόγος του μετοχικού κεφαλαίου μείον το μετοχικό κεφάλαιο του προηγούμενου χρόνου προς το μετοχικό κεφάλαιο του προηγούμενου χρόνου (Stock change).
- Ο λόγος του κύκλου εργασιών – «τζίρου» μείον αυτόν του προηγούμενου χρόνου προς τον κύκλο εργασιών – «τζίρο» του προηγούμενου χρόνου (Turnover change).

Όσον αφορά τον καθορισμό της μεταβλητής πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιούνται τρία επίπεδα το υψηλό, το μεσαίο και το κανονικό. Έτσι λοιπόν, για την εισαγωγή αυτής της μεταβλητής στην ανάλυση χρησιμοποιούνται δυο μεταβλητές τύπου 0-1 (dummy 0-1 variables). Με τη πρώτη καθορίζεται πότε μια

επιχείρηση κατατάσσεται στην ομάδα κινδύνου επιφυλακής (caution rating = 1) ή όχι (caution rating = 0) ενώ με τη δεύτερη καθορίζεται το αν μια επιχείρηση ανήκει σε ομάδα κανονικού – σταθερού κινδύνου (at least normal rating = 1) ή όχι (at least normal rating = 0). Όσον αφορά τις επιχειρήσεις υψηλού πιστωτικού κινδύνου αυτές παρουσιάζονται με μηδενικές τιμές και στις δυο παραπάνω μεταβλητές. Για την επιλογή των καταλληλότερων μεταβλητών από τις 14 που αναλύθηκαν παραπάνω, αρχικά γίνεται μια μονομεταβλητή ανάλυση από την οποία απορρίφθηκαν 4 μεταβλητές (Current ratio, Stock Turnover, Creditors payment, Current Liabilities annual change) με βάση τις τιμές τους που προκύπτουν από τις δοκιμές t-tests. Στη συνέχεια οι δέκα μεταβλητές που μείνανε μαζί με τις δύο μεταβλητές που καθορίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο (dummy variables) δοκιμάζονται σε μια πολυκριτήρια ανάλυση με την οποία αποκλείονται 5 μεταβλητές (solvency ratio, EBIT margin, debtor collection, current assets annual change, stock annual change) αφού δε βρέθηκαν να είναι σημαντικές για τη χρησιμοποίησή τους στο μοντέλο πρόβλεψης. Για την επιλογή, λοιπόν, του τελικού συνόλου των μεταβλητών που θα χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη των μοντέλων μηχανών διανυσματικής υποστήριξης διαπιστώθηκε, σύμφωνα με δοκιμές που έγιναν με βάση την καλύτερη ακρίβεια στην πρόβλεψη παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων, ότι επιχειρήσεις που είχαν παραποιήσει τις οικονομικές τους καταστάσεις είχαν μεγαλύτερη ρευστότητα σε σχέση με αυτές που δεν είχαν παραποιήσει, αλλά είχαν μικρότερες εισπράξεις σε στοιχεία του ενεργητικού, μικρότερο κύκλο εργασιών – «τζίρο» σε στοιχεία του πάγιου ενεργητικού καθώς και ετήσιων αλλαγών σε αυτόν (ανάπτυξη), ενώ και ο δείκτης πιστωτικού κινδύνου για αυτές ήταν μεγαλύτερος. Επίσης από την ανάλυση που έγινε για να βρεθεί αν τα μοντέλα θα λειτουργούν καλύτερα χρησιμοποιώντας μόνο τις 5 οικονομικές μεταβλητές ή μόνο τις 2 μεταβλητές εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου ή και τις 7, βρέθηκε ότι τα καλύτερα αποτελέσματα με βάση πάντα την ακρίβεια στην πρόβλεψη παραπονημένων ή μη οικονομικών καταστάσεων λαμβάνονται όταν χρησιμοποιούνται όλες οι μεταβλητές (συνολικά 7). Μετά από την επιλογή των καταλληλότερων μεταβλητών αναπτύχθηκαν τρία μοντέλα μηχανών διανυσματικής υποστήριξης, ένα γραμμικό (linear) και δύο μη γραμμικά (quadratic and RBF kernel) με βάση το δείγμα «εκπαίδευσης» (training sample) και δοκιμάστηκαν με βάση το δείγμα ελέγχου (holdout sample). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι διαφορές ανάμεσα στο γραμμικό και στα μη γραμμικά μοντέλα όσον αφορά την ακρίβεια πρόβλεψης είναι

περιορισμένες καθώς η μέση ακρίβεια ταξινόμησης στο δείγμα ελέγχου για το γραμμικό ήταν 72.43%, για το Quadratic 72.92% και για το RBF Kernel 72.02%. Πιο συγκεκριμένα, το γραμμικό μοντέλο που αναπτύχθηκε έδειξε να έχει καλύτερα αποτελέσματα από τα άλλα δυο μη γραμμικά μοντέλα στην ταξινόμηση των επιχειρήσεων των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις δεν εγκρίθηκαν από τους ελεγκτές, αφού είχε ακρίβεια 66.78% ενώ τα άλλα δυο είχαν 62.87% (Quadratic) και 64.5% (RBF Kernel). Επίσης παρατηρήθηκε ότι η ακρίβεια ταξινόμησης και για τα δύο δείγματα βρισκόταν πολύ κοντά και για τα τρία μοντέλα, γεγονός που δείχνει τη δυναμική τους. Αντιθέτως όσον αφορά τις επιχειρήσεις των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις εγκρίθηκαν από τους ελεγκτές το μοντέλο Quadratic είχε καλύτερη ακρίβεια ταξινόμησης (82.98%) σε σχέση με τα άλλα δυο (78.09% το γραμμικό και 79.65% το RBF Kernel) Στη συνέχεια εξετάστηκε και η ακρίβεια των τριών μοντέλων στη ταξινόμηση των επιχειρήσεων, όταν χρησιμοποιήθηκε για την εκπαίδευση των μοντέλων ένα μικρό ποσοστό (25%) από το αρχικό δείγμα «εκπαίδευσης» καθώς επίσης και για ποσοστά 50% και 75% του αρχικού δείγματος. Και στις τρεις περιπτώσεις τα αποτελέσματα ήταν πολύ ενθαρρυντικά αφού η ακρίβεια με την οποία έγινε η ταξινόμηση στο δείγμα ελέγχου ήταν πολύ μεγάλη και πολύ κοντά και στις τρεις περιπτώσεις. Τέλος εξετάστηκε και η επίδραση του χρόνου κατά την ανάπτυξη και τη δοκιμή των τριών μοντέλων. Με βάση λοιπόν, την ανάλυση της επίδοσης των τριών μοντέλων πρόβλεψης σε ένα ρεαλιστικό πλαίσιο όπου τα δείγματα ανανεώνονται και ενημερώνονται για κάθε χρόνο, τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική ακρίβεια όσον αφορά πάντα την ακρίβεια ταξινόμησης.

Η μελέτη των Kirkos E., Spathis Ch. και Manolopoulos Y. (2006)

Τα τελευταία χρόνια ο εντοπισμός παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων καθώς και η υποχρέωση από τους ελεγκτές να σημειώνουν στις αναφορές τους, κατά τον έλεγχο τους, παρατηρήσεις σε περιπτώσεις παραποίησης έχει έρθει στο προσκήνιο και στην Ελλάδα εξαιτίας του αυξανόμενου αριθμού επιχειρήσεων που έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο της Αθήνας.

Σε αυτήν τη μελέτη εφαρμόζεται μια σε βάθος εξέταση των δημοσιευμένων δεδομένων από χρηματοοικονομικές καταστάσεις διαφόρων επιχειρήσεων με σκοπό τον εντοπισμό παραποιημένων στοιχείων χρησιμοποιώντας μια συγκεκριμένη μέθοδο ταξινόμησης, τη μέθοδο εξόρυξης δεδομένων (Data Mining classification methods).

Σκοπός αυτής της έρευνας είναι ο εντοπισμός των παραγόντων εκείνων που χρησιμοποιούνται από τους ελεγκτές για να προσδιοριστεί η πιθανότητα παραποίησης της χρηματοοικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης. Ένας από τους αντικειμενικούς στόχους της μελέτης αυτής είναι να παρουσιάσει, να εφαρμόσει και να εκτιμήσει τη χρήση της συγκεκριμένης τεχνικής εξόρυξης δεδομένων (Data Mining) στο διαχωρισμό παραποιημένων και μη παραποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Για αυτόν το λόγο εξετάζονται τρεις τεχνικές της συγκεκριμένης μεθόδου όσον αφορά τον βαθμό εφαρμογής τους στον εντοπισμό παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Αυτές είναι τα δέντρα αποφάσεως (Decision Trees), τα νευρωνικά δίκτυα (Neural Networks) και τα δίκτυα που στηρίζονται στο θεώρημα του Bayes για τον υπολογισμό της πιθανότητας παραποίησης (Bayesian Belief Networks). Οι τρεις αυτές μέθοδοι συγκρίνονται μεταξύ τους σχετικά με την ακρίβεια πρόβλεψής τους. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε περιλαμβάνει 76 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της βιομηχανίας. Για τις 38 από αυτές τις επιχειρήσεις υπάρχουν ενδείξεις ή ακόμα και αποδείξεις στις αναφορές των αρμόδιων ελεγκτών για παραποίηση των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων, από τους ελέγχους που έχουν εκτελέσει, ενώ οι υπόλοιπες 38 επιχειρήσεις κατατάσσονται σε αυτές που δεν έχουν δεχτεί παρατηρήσεις για παραποίηση στις αναφορές των ελεγκτών. Όσον αφορά τις μεταβλητές, από ένα αρχικό σύνολο 27 χρηματοοικονομικών δεικτών επιλέχθηκαν τελικά 10 οι οποίοι θεωρήθηκαν οι πιο σημαντικοί για τον εντοπισμό της παραποίησης. Αυτοί οι δέκα χρηματοοικονομικοί δείκτες παρουσιάζονται παρακάτω:

- *DEBTEQ*, εκφράζει το λόγο του συνόλου των υποχρεώσεων προς τα ίδια κεφάλαια.
- *SALTA*, εκφράζει το λόγο των πωλήσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *NPTA*, είναι ο λόγος των καθαρών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *WCTA*, ο λόγος του κεφαλαίου κίνησης προς το συνολικό ενεργητικό.
- *TDTA*, ο λόγος των συνολικών υποχρεώσεων προς το συνολικό ενεργητικό.
- *GPTA*, ο λόγος των μικτών κερδών προς το συνολικό ενεργητικό.
- *COSAL*, εκφράζει τις πωλήσεις μείον το περιθώριο μικτών κερδών.
- *ZSCORE*, δείχνει το εάν είναι βιώσιμη η επιχείρησης.
- *EBIT*, εκφράζει τα κέρδη προ φόρων και τόκων.
- *WCAP*, εκφράζει το κεφάλαιο κίνησης.

Αφού κατασκευαστούν τα τρία μοντέλα, χρησιμοποιώντας και στα τρία το συνολικό δείγμα ως δείγμα εκπαίδευσης και αφού εξεταστούν ξεχωριστά τα τρία μοντέλα με βάση το δείγμα εκπαίδευσης τους στη συνέχεια, προκειμένου να εξεταστεί μεταξύ τους η ακρίβεια με την οποία με την οποία μπορούν να ταξινομήσουν τις παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις από τις μη παραπονημένες και συνεπώς η ακρίβεια με την οποία μπορούν αργότερα να προβλέψουν περιπτώσεις παραπονήσεως χωρίζεται το συνολικό δείγμα σε δέκα υποδείγματα (δείγμα εκτίμησης) με βάση τα οποία εξετάζονται, αντίστοιχα, δέκα φορές τα τρία μοντέλα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μοντέλο των δέντρων αποφάσεων (Decision Tree model) αφού κατάφερε να ταξινομήσει σωστά το 96% του δείγματος εκπαίδευσής του στη συνέχεια με βάση το δείγμα εκτίμησης κατάφερε να ταξινομήσει σωστά το 73,6% από το συνολικό δείγμα των επιχειρήσεων, το 75% από τις επιχειρήσεις με παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις και το 72,5% από τις επιχειρήσεις με μη παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις. Αντιστοίχως, το μοντέλο των νευρωνικών δικτύων (Neural Network model) κατάφερε να ταξινομήσει με ακρίβεια 100% όσον αφορά το δείγμα εκπαίδευσης ενώ το ποσοστό μειώθηκε στο 80% όσον αφορά το συνολικό δείγμα εκτίμησης, στο 82,5% όσον αφορά τις παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις και στο 77,5% όσον αφορά τις μη παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις. Τέλος το μοντέλο που βασίζεται στο θεώρημα του Bayes (Bayesian Belief Network) αρχικά ταξινομήσε με ακρίβεια 95% όσον αφορά το δείγμα εκπαίδευσης, ενώ με βάση το δείγμα εκτίμησης το ποσοστό ακρίβειας ανέβηκε στο 90,3% όσον αφορά το συνολικό δείγμα, στο 91,7% όσον αφορά τις περιπτώσεις παραπονήσεως και στο 88,9% στις περιπτώσεις μη παραπονήσεως. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι το τελευταίο μοντέλο υπερτερεί των άλλων δυο όσον αφορά την ικανότητά του στη σωστή ταξινόμηση και συνεπώς στην πρόβλεψη παραπονήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε αυτό το τελευταίο κεφάλαιο καταγράφονται τα κυριότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτήν τη εργασία. Παρόλο που το φαινόμενο της λογιστικής απάτης, ιστορικά, συνδέεται με πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους, στη συγκεκριμένη μελέτη το φαινόμενο αυτό εξετάστηκε στο πλαίσιο των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο, λοιπόν, των επιχειρήσεων τα κίνητρα της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων είναι: (α) η πίεση που ασκείται στα στελέχη των

επιχειρήσεων με σκοπό την απόκτηση περισσότερων κερδών ή την άνοδο της τιμής της μετοχής, (β) η ευκαιρίες που προκύπτουν, π.χ. από χαλαρό εσωτερικό έλεγχο και (γ) η ορθολογική εξήγηση από τα στελέχη που οδηγούνται στη σκόπιμη παραποίηση με στόχο προσωπικά οφέλη. Όσον αφορά τους κλάδους των επιχειρήσεων που εμφανίζεται το φαινόμενο της παραποίησης, αυτοί είναι ο κλάδος της βιομηχανίας, των τραπεζών, ο κλάδος των κατασκευαστικών και αυτός των ακινήτων. Σε αυτή λοιπόν την εργασία καταγράφονται έρευνες και μελέτες που σχετίζονται με το φαινόμενο της παραποίησης από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται κυρίως σε αυτόν της βιομηχανίας, αφού οι περισσότερες από αυτές που έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς και από τις οποίες λάβαμε τις περισσότερες πληροφορίες, αφορούν τον κλάδο αυτό.

Αρχικά, λοιπόν, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια προσδιορισμού της λογιστικής απάτης, ενώ σύμφωνα με μια μελέτη που αφορά τις Ηνωμένες Πολιτείες οι μορφές με τις οποίες εμφανίζεται η λογιστική απάτη είναι: (α) η νόθευση και παραποίηση στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων, (β) οι σκόπιμα εσφαλμένες δηλώσεις εμπορικών συναλλαγών και λογαριασμών, (γ) οι εσκεμμένες παραβλέψεις και παρουσιάσεις ανακριβών λογιστικών προτύπων και αρχών, (δ) οι παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, (ε) η χρήση «επιθετικών» οικονομικών πολιτικών και τεχνικών και (στ) η χρήση πρακτικών, που βρίσκονται στα πλαίσια των νόμων και προτύπων και τα οποία είναι εύκολο να παρακαμφθούν. Παράλληλα γίνεται και μια εκτενής αναφορά στο ρόλο που παίζουν τόσο ο εσωτερικός όσο και εξωτερικός έλεγχος, στην εμφάνιση του φαινομένου της παραποίησης, καθώς και στις υποχρεώσεις και ευθύνες των ελεγκτών που τους εκτελούν, ενώ κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό καταγράφονται οι κυριότερες περιπτώσεις επιχειρήσεων που παραποίησαν τις οικονομικές καταστάσεις τους και οι οποίες έμειναν στην ιστορία για το ότι επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό την παγκόσμια οικονομία.

Συνεχίζοντας την έρευνά μας, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια λεπτομερούς αναφοράς στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS) και στις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές και Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. GAAP) και της Μεγάλης Βρετανίας (U.K. GAAP) καθώς και στις κυριότερες ομοιότητες και διαφορές που υπάρχουν μεταξύ αυτών. Με στόχο να βελτιώσουν τη νομιμότητα των πληροφοριών που ελέγχουν καθώς και να εξασφαλίσουν την αξιοπιστία αυτών, οι λογιστές ακολουθούν μια συγκεκριμένη πολιτική γύρω από οικονομικά θέματα, η οποία αντιπροσωπεύεται από ένα σύνολο πρακτικών εφαρμογών που ονομάζονται

Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (General Accepted Accounting Principals – GAAP), ενώ από την πλευρά των ορκωτών ελεγκτών ακολουθούνται τα Γενικά Αποδεκτά Ελεγκτικά Πρότυπα (General Accepted Auditing Standards – GAAS). Παράλληλα τον ενδιαφέρον μας εστιάζεται και στα όργανα, τις αρχές και τις επιτροπές οι οποίες είναι υπεύθυνες για την θέσπιση, την εφαρμογή και την τήρηση των αρχών αυτών και προτύπων. Θα πρέπει, ωστόσο, να τονίσουμε ότι στη Μεγάλη Βρετανία, οι επιχειρήσεις ακολουθούν, πλέον, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS) εξαιτίας της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και η μόνο οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν τι δικά τους πρότυπα τα οποία δε διαφέρουν σε πολλά σημεία από τα διεθνή.

Όσον αφορά την Ελλάδα, μέχρι τα τελευταία 3 χρόνια οι παραποιήσεις που γίνονταν από τις επιχειρήσεις, είχαν ως στόχο κυρίως τη μείωση κερδών και της αντίστοιχης φορολογίας μέσα από τη διόγκωση των εξόδων (Σπαθής Χ., ‘Λογιστής’ 2002). Με την είσοδο όμως των περισσότερων επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο και την αυξημένη ενασχόληση του επενδυτικού κοινού, η προσπάθεια των επιχειρήσεων εστιάζεται πλέον στην αύξηση των εσόδων και στην ταχεία ανάπτυξή τους με σκοπό την αύξηση των κερδών μέσω της παραποίησης των οικονομικών τους καταστάσεων. Έτσι, λοιπόν, από τον Ιανουάριο του 2005, στη χώρα έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, όπως και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης.

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται μια αναδρομή και καταγραφή προγενέστερων μελετών σχετικές με την παραποίηση στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων και τον εντοπισμό αυτών. Αρχικά αναλύονται περιγραφικές μελέτες οι οποίες σκοπό έχουν να εντοπίσουν προσδιοριστικούς παράγοντες που οδηγούν στην παραποίηση καθώς και μελέτες οι οποίες εξετάζουν τη σχέση μεταξύ των ελεγκτών και των πελατών και το πώς αυτή συμβάλλει στην εμφάνιση λογιστικής απάτης. Στο τέλος του κεφαλαίου, καταγράφονται μερικές από τις κυριότερες μελέτες οι οποίες βασίζονται σε τεχνικές ταξινόμησης χρησιμοποιώντας μεθόδους όπως η UTADIS και τα Νευρωνικά Δίκτυα. Αναφορικά, θα πρέπει να τονιστεί ότι έχουν γίνει σχετικά λιγότερες μελέτες ταξινόμησης σε σύγκριση με τις περιγραφικές μελέτες, ενώ σημαντικότερη είναι η συμβολή των Χ. Σπαθή, Κ. Ζοπουνίδη και Μ. Δούμπου στην ανάπτυξη και κατανόηση των πολυκριτήριων μεθόδων ταξινόμησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δημοσιευμένες Έρευνες και Βιβλία

Γρηγοράκος Θ. (1989), *“Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, Έκδοση Σώματος Ορκωτών Λογιστών”*, Αθήνα.

Σπαθής Χ. (2002), *“Εμπειρική Διερεύνηση της Παραποίησης Οικονομικών Καταστάσεων”*, Λογιστής, Τεύχος 570.

Ampofo A. A. & Sellani R. J. (2005), “*Examining the Differences Between U.S GAAP and IAS: implications of the harmonization of accounting standards*”, Accounting Forum, 29, 219 - 231.

Anandarajan M. & A.(1999), “*A Comparison of Machine Learning Techniques with a Qualitative Response Model for Auditor’s Going Concern Reporting*”, Expert System with Application, 16, 385 - 392.

Barkess, L. & Simnett, R. (1994). “*The provision of other services by auditors: independence and pricing issues*”. Accounting and Business Research 24, 99–108.

Barkess, L., Simnett & R., Urquhart, P. (1996). “*The effect of client fee dependence on audit independence*”. Unpublished working paper. University of New South Wales.

Bernardi R.A. (1994), “*Fraud detection: the effect of client integrity and competence and auditor cognitive style*”, Auditing :A Journal of Practice and Theory, 13(Supplement), pp. 68–84.

Benston G. J. & Hartgraves A. L. (2002), “*Enron: What Happened and What We Can Learn From It*”, Journal of Accounting and Public Policy, 21, 105 - 127.

Braun R. L. (2000), “*The Effect of Time Pressure on Auditor Attention to Qualitative Aspects of Misstatements Indicative of Potential Fraudulent Financial Reporting*”, Accounting Organizations & Society, 25, 243 - 259.

Buchanan B. & Yang T. (2005), “*The Benefits and Costs of Controlling Shareholders: The Rise and Fall of Parmalat*”, Research in International Business and Finance, 19, 27 - 52.

Chow C. and Rice S., 1982, “*Modified Audit Opinions and Auditor Switching*”, The Accounting Review 57, 326-335.

- Craswell, A. (1999). “*Does the provision of non-audit services impair auditor independence?*”. *Journal of International Auditing* 3, 29–40.
- Craswell A. T., Francis J. R. & Taylor S. L. (1995), “*Auditor Brand Name Reputations and Industry Specializations*”, *Journal of Accounting & Economics*, 20, 297 - 322.
- Craswell A. T., Stokes D. J. & Laughton J. (2002), “*Auditor Independence and Fee Dependence*”, *Journal of Accounting & Economics*, 33, 253 - 275.
- DeFond M. L., Wong T. J. & Shuhua Li (2000), “*The Impact of Improved Auditor Independence on Audit Market Concentration in China*”, *Journal of Accounting & Economics*, 28, 269 - 305.
- Deshmukh A., Karim K.E. and Siegel P.H. (1998), “*An analysis of efficiency of auditing to detect management fraud: a signal detection theory approach*”, *International Journal of Auditing*, July, pp. 127–138.
- Doumpos M. & Zopounidis C. (2002), “*Developing Sorting Models Using Preference Disaggregation Analysis: An Experimental Investigation*”, *European Journal of Operational Research*, 154, 585 - 598.
- Fanning K. M. & Cogger K. O. (1998), “*Neural Network Detection of Management Fraud Using Published Financial Data*”, *International Journal of Intelligent Systems in Accounting, Financial and Management*, 7, 21 - 41.
- Fearnley S. & Hines T. (2003), “*The Regulatory Framework For Financial Reporting and Auditing in the U.K.: The Present Position and Impending Changes*”, *The International Journal of Accounting*, 38, 215 - 233.
- Firth M. (1997), “*The Provision of Non-Audit Services and the Pricing of Audit Fees*”, *Journal of Business Finance & Accounting*, 24 (3 – 4), 0306 - 686.

Gaganis Ch., Pasiouras F., Doumpos M., “*Probabilistic Neural Networks for the Identifications of Qualified Audit Opinions*”, Expert Systems with Applications, (forthcoming, December 2006, Vol. 32, No. 1).

Gaganis Ch., Pasiouras F. & Doumpos M., “*Explaining Audit Qualifications Using a Support Vector Machine Methodology*”, Intelligent Systems in Accounting Finance & Management, (forthcoming 2006).

Houghton K. A. & Jubb C. A. (1999), “*The Cost of Audit Qualifications: The Role of Non-Audit Services*”, Journal of International Accounting Auditing & Taxation, 8 (2), 215 - 240.

Ireland J. C. (2003), “*An Empirical Investigation of Determinants of Audit Reports in the U.K.*”, Journal of Business Finance & Accounting, 30 (7 – 8), 0306 - 686.

Kirkos E., Spathis Ch. and Manolopoulos Y., “*Data Mining Techniques for the Detection of Fraudulent Financial Statements*”, Expert Systems with Applications, (forthcoming 2006).

Krishnan J. 1994, “*Auditor Switching and Conservatism*”, The Accounting Review 69, 200-215.

Krishnan J. AND Stephens R. 1995, “*Evidence on Opinion Shopping from Audit Opinion Conservatism*”, Journal of Accounting and Public Policy 14, 179-201.

Laitinen E. K. & Laitinen T. (1998), “*Qualified Audit Reports in Finland: Evidence of Large Companies*”, The European Accounting Review, 7:4, 639 - 653.

Lennox C. , “*Do Companies Successfully Engage in Opinion-Shopping? Evidence from the U.K.*”, Journal of Accounting & Economics, 29, 321 - 337.

Letza S. R. (1994), “*Issues in Assessing MDA Models of Corporate Failure: A Supporting Research Note*”, British Accounting Review, 26, 281 - 286.

Montgomery D., Beasley M., Menelaides S. and Palmrose Z. (2002), “*Auditors New Procedures for Detecting Fraud*”, *The Journal of Accountancy*, 193 (5), 63-67.

Pincus K.V. (1990), “*Auditor individual differences and fairness of presentation judgments*”, *Auditing :A Journal of Practice and Theory*, 9(3), pp. 150–166.

Pincus K. V., Bernardi R. A. & Ludwig S. E. (1999), “*Audit Effectiveness Versus Audit Efficiency: Are the Two in Conflict?*”, *International Journal of Auditing*, 3, 121 - 131.

Rezaee Z. (2003), “*Causes, Consequences and Deterrence of Financial Statements Fraud*”, *Critical Perspectives on Accounting*, .

Reynolds J. K. & Francis J. R. (2001), “*Does Size Matter? The Influence of Large Clients on Office-Level Auditor Reporting Decisions*”, *Journal of Accounting & Economics*, 30, 375 - 400.

Ruiz-Barbadillo E., Gomez-Aguilar N., DeFuentes-Brabera C. & Antonia Garcia-Bernau M. (2004), “*Audit Quality and the Going Concern Decision – Making Process: Spanish Evidence*”, *European Accounting Review*, 13 (4), 597 - 620.

Smith D. 1986, “*Auditor ‘Subject To` Opinions , Disclaimers and Auditor Changes*”, *Auditing: A Journal of Practice and Theory* 6, 95-108.

Spathis Ch. (2002), “*Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence From Greece*”, *Managerial Auditing Journal*, 17/4, 179 - 191.

Spathis Ch., Doumpos M. & Zopounidis C. (2003), “*Using Client Performance Measures to Identify Pre-engagement Factors Associated with Qualified Audit Reports in Greece*”, *The International Journal of Accounting*, 37, 267 - 284.

Spathis Ch., Doumpos M., Zopounidis C. (2002), “*Detecting Falsified Financial Statements: A Comparative Study Using Multicriteria Analysis and Multivariate Statistical Techniques*”, *The European Accounting Review*, 11:3, 509 - 535.

Wells J. (2001), *“Follow Fraud to the Likely Prep.”*, The Journal of Accountancy, 191 (3), 91-94.

Wines, G. (1994). “Auditor independence, audit qualifications and the provision of non-audit services: a note”. Accounting and Finance 34, 75–86.

Διπλωματικές Εργασίες

Intal T. & Linh Thuy Do (2002), *“Recognition of Revenue and the Auditors Responsibility for Detecting Financial Fraud”*, Master Thesis.

Αδημοσίευτες Εργασίες

Carcello J. V. (University of Tennessee), Stokely W. B. (University of Tennessee) and Nagy A. L. (John Carroll University), *“Auditor Industry Specialization and Fraudulent Financial Reporting”*.

Chaney P. (Owen Graduate School of Management), Jeter D. (Owen Graduate School of Management) & Shivakumar L. (London Business School), *“Self-Selection of Auditors and Audit Pricing in Private Firms”*, Working Paper (2003).

Citron D. B. (City University Business School) & Taffler R. J. (Cranfield School of Management), *“Can Regulators Really Change Auditor Behavior? The Case of Going Concern Reporting”*, Working Paper (2001).

Deakin S. (Judge Institute of Management Studies Building) & Konzelmann S. J. (University of London), *“Learning from Enron”*, Working Paper (2003).

Hodge F. (University of Washington), Martin R. D. (University of Virginia) and Pratt J. (Indiana University), *“The Effect of Audit Qualifications on Investors Assessments of Financial Performance when Management Reports Conservatively in Periods of Strong Financial Performance”*, Working Paper (2004).

Hudaib M. & Cooke T. E. (University of Exeter), *“Qualified Audit Opinions and Auditor Switching”*, Working Paper (2005).

Διαδικτυακοί Χώροι Έρευνας

American Institute of Certified Public Accountants (AICPA, copyright 2002), *“Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit”*, Source: SAS No. 99, available at www.aicpa.org/download/antifraud/SAS-99_Exhibit.pdf.

American Institute of Certified Public Accountants (AICPA, copyright 2004), AU Section 316, *“Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit”*, Source: SAS No. 99, available at www.iasplus.com.

“MCI WorldCom – Wikipedia, the free encyclopedia”, available at www.wikipedia.org

Public Company Accounting Oversight Board, Bylaws and Rules (PCAOB 2004), *“Auditing Standards No. 2 (2004) – An Audit of Internal Control Over Financial Reporting Performed in Conjunction with An Audit of Financial Statements”*, available at www.iasplus.com

IASPlus International Accounting Standards: *“Structure of IASC-IASB”* available at www.iasplus.com

“IFRS in your pocket 2005”, Deloitte Touche Tohmatsu 2005, available at www.iasplus.com

“IFRSs and U.S. GAAP – An IAS Plus Guide” available at www.iasplus.com

“Xerox - Wikipedia, the free encyclopedia”, available at www.wikipedia.org

Office of Thrift Supervision, Section: External Audit, 2002 available at www.ots.com

Pesaru S. (2002), "*Tech Profs Expose Fuzzy Accounting*". Contributing Writer.
Retrieved from <http://niquen.net/master.php3?issue=2002-08-23&story=21>.